

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Podpora rozvoje venkova v oblasti rozvoje občanské vybavenosti obce Žalkovice

Support of Rural Development in the Field of Public Facilities in the Village of Žalkovice

Student: Bc. Denisa Kojetská

Vedoucí diplomové práce: Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.

Ostrava 2018

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student:

Bc. Denisa Kojetská

Studijní program:

N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6210T004 Eurospráva

Téma:

Podpora rozvoje venkova v oblasti rozvoje občanské vybavenosti obce
Žalkovice

Support of Rural Development in the Field of Public Facilities
in the Village of Žalkovice

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretické aspekty obnovy a rozvoje venkova v podmínkách EU a ČR
 3. Identifikace programové podpory rozvoje regionů v kontextu obnovy a rozvoje venkova v období 2014–2020
 4. Inicializace a plánování projektového záměru zaměřeného na podporu rozvoje občanské vybavenosti v obci Žalkovice
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- KLUFOVÁ, Renata. *Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 275 s. ISBN 978-80-7478-733-1.
- KULL, Michael. *European Integration and Rural Development: Actors, Institutions and Power*. Burlington: Ashgate, 2014. 188 s. ISBN 978-1-4094-6854-7.
- MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Program rozvoje venkova na období 2014–2020*. Praha, MZe, 2015. 736 s.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

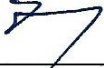
Vedoucí diplomové práce: **Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.**

Datum zadání: 24.11.2017

Datum odevzdání: 27.04.2018

Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně příloh, vypracovala samostatně.
V seznamu použité literatury uvádím veškeré knihy, internetové stránky a elektronické publikace, které byly při psaní diplomové práce použity.“

V Ostravě dne 27. dubna 2018

Bc. Denisa Kojetská

Ráda bych poděkovala Ing. Lukáši Meleckému, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce, za jeho cenné rady, odbornou pomoc, podněty, připomínky a věnovaný čas při vedení této práce.

Rovněž bych také chtěla poděkovat starostovi obce Žalkovice, panu Radomíru Palovi, za pomoc a poskytnutí podkladů a informací, na jejichž základě jsem mohla vypracovat návrh vlastního projektového záměru.

OBSAH

1	Úvod.....	5
2	Teoretické aspekty obnovy a rozvoje venkova v podmínkách EU a ČR.....	7
2.1	Teoretická východiska rozvoje venkova	7
2.1.1	Vymezení základních pojmů	7
2.1.2	Faktory ovlivňující atraktivitu venkovských oblastí	11
2.1.3	Vymezení venkovských oblastí.....	14
2.2	Historický vývoj politiky rozvoje venkova v podmínkách EU	17
2.2.1	Společná zemědělská politika	17
2.2.2	Vývoj po roce 2000	21
2.3	Vývoj českého venkova.....	24
3	Identifikace programové podpory rozvoje regionů v kontextu obnovy a rozvoje venkova v období 2014–2020	31
3.1	Charakteristika venkovských oblastí EU v programovém období 2014–2020	31
3.2	Charakteristika českého venkova	38
3.2.1	Vymezení venkovských oblastí v České republice	38
3.2.2	Charakteristika venkovských oblastí v České republice	40
3.2.3	SWOT analýza venkovských oblastí v ČR	46
3.3	Programová podpora obnovy a rozvoje venkova v období 2014–2020	47
3.3.1	Politika soudržnosti EU pro programové období 2014–2020.....	47
3.3.2	Programový rámec rozvoje venkova v podmínkách ČR.....	53
3.3.3	Program rozvoje venkova ČR na období 2014–2020	55
3.4	Budoucnost politiky rozvoje venkova (2020+)	61
4	Inicializace a plánování projektového záměru zaměřeného na podporu rozvoje občanské vybavenosti v obci Žalkovice.....	65
4.1	Analýza dotačních příležitostí	65
4.1.1	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání.....	66

4.1.2	Integrovaný regionální operační program	67
4.1.3	Program rozvoje venkova ČR na období 2014–2020	68
4.1.4	Shrnutí analýzy dotačních příležitostí	69
4.2	Projektový záměr „Dětské hřiště v obci Žalkovice“	70
4.2.1	Identifikace operačního programu	70
4.2.2	Žadatel projektu.....	72
4.2.3	Místo realizace projektu	72
4.2.4	Účel a předmět projektu	74
4.2.5	Soulad projektu s cíli programu a se strategickými programovými dokumenty	76
4.2.6	Aktivity projektu	77
4.2.7	Předběžný harmonogram projektu	78
4.2.8	Předběžný rozpočet projektu	79
4.2.9	Monitorovací indikátory projektu	81
4.2.10	Publicita projektu	82
4.3	Zhodnocení projektové žádosti.....	83
5	Závěr.....	85
	Seznam použité literatury	87
	Seznam zkratk.....	94
	Seznam obrázků, tabulek a grafů	
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	

1 ÚVOD

Tématem diplomové práce je „Podpora rozvoje venkova v oblasti rozvoje občanské vybavenosti obce Žalkovice“. Oblasti venkovského charakteru, které jsou specifické různorodými environmentálními, společenskými a hospodářskými prvky, tvoří převážnou část území Evropské unie. Venkovské oblasti jsou zdrojem surovin, výrobků, služeb, pracovních míst a mají také klíčovou úlohu v sektoru zemědělství. Tyto oblasti se ovšem také potýkají s velkou škálou problémů, mezi které lze zařadit například nedostatečně fungující místní ekonomiky, nedostatečné vybavení území službami a infrastrukturou, nebo také nedostatečné využití zdrojů. I z těchto důvodů význam venkova v průběhu posledních let výrazně vzrostl.

Politika rozvoje venkova byla od počátku součástí Společné zemědělské politiky a zaměřovala se na strukturální problémy ve venkovských oblastech. V průběhu let se začal klást na tuto politiku větší důraz, který vyústil v roce 2000 v rozdělení Společné zemědělské politiky mezi dva pilíře, kdy se problematice venkova věnuje 2. pilíř. Politika rozvoje venkova by měla doprovázet a doplňovat politiku soudržnosti, společnou zemědělskou politiku, společnou rybolovnou politiku a také by měla přispívat k podpoře udržitelného rozvoje venkova. Politika rozvoje venkova se řadí mezi politiky se sdílenými pravomocemi evropských institucí. Její aktivní implementací se dosahuje vytyčených cílů, které napomáhají k vytvoření kvalitních podmínek pro kvalitní život obyvatel, ke zvyšování konkurenceschopnosti a také ke snižování disparit mezi venkovskými regiony a městy. Mezi její další priority se také řadí zachování kulturního dědictví a životního prostředí.

V květnu roku 2004 Česká republika vstoupila do Evropské unie, čímž se jí naskytla možnost čerpat finanční prostředky z rozpočtu politiky soudržnosti Evropské unie při realizaci projektů a čelit tak výzvám a problémům ve venkovských oblastech, které tvoří téměř 80 % rozlohy České republiky. Tato diplomová práce má přispět k rozšíření znalostí o politice rozvoje venkova a její implementaci, jak na úrovni Evropské unie, tak i na úrovni České republiky.

Cílem diplomové práce je vymezit problematiku rozvoje venkova v kontextu politiky rozvoje venkova Evropské unie a na základě teoretických poznatků zpracovat návrh projektového záměru, který by mohl být reálnou žádostí o podporu z Integrovaného regionálního operačního programu v programovém období 2014–2020. Projektový záměr je zaměřen na rozvoj občanské vybavenosti v obci Žalkovice, konkrétně na výstavbu dětského hřiště. Realizace tohoto záměru v obci již proběhla na podzim roku 2017, ovšem ne z prostředků rozpočtu Evropské unie, ale z národních zdrojů, konkrétně byla tato dotace poskytnuta

Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky z programu Podpory obnovy a rozvoje venkova. *Hypotéza* diplomové práce je založena na skutečnosti, že realizace projektového záměru s finanční podporou politiky soudržnosti Evropské unie je pro obec výhodnější, než realizace projektového záměru pomocí dotace poskytnuté z národních programů Ministerstva pro místní rozvoj České republiky.

V diplomové práci je použito několik metod vědeckého zkoumání. Teoretická část využívá deskriptivního přístupu, který je založen na analýze již existujících a dostupných informací. Dále jsou použity metody empirické, metoda pozorování, a logické, jako např. analýza, syntéza a indukce.

Práce je členěna do pěti kapitol, kdy první a poslední kapitolu tvoří úvod a závěr. Druhá obsahová kapitola pojednává o teoretických aspektech obnovy a rozvoje venkova v podmínkách nejen Evropské unie, ale i České republiky. V úvodu kapitoly jsou uvedeny základní pojmy a základní vymezení venkovských oblastí. Druhá část této kapitoly pojednává o utváření a vývoji politiky rozvoje venkova Evropské unie. Kapitola také charakterizuje historii českého venkova a politiku jeho utváření.

Třetí kapitola diplomové práce identifikuje programovou podporu rozvoje regionů v kontextu obnovy a rozvoje venkova v období 2014–2020. V úvodu kapitoly jsou charakterizovány oblasti Evropské unie pro zmíněné programové období. Dále je popisována charakteristika českého venkova, kdy jsou vymezeny a charakterizovány venkovské oblasti v České republice. Další část kapitoly pojednává o programové podpoře pro programové období 2014–2020 s důrazem na Program rozvoje venkova České republiky.

Praktická část diplomové práce, čtvrtá kapitola, je tvořena návrhem projektového záměru zaměřeného na podporu rozvoje občanské vybavenosti v obci Žalkovice, který by mohl být realizován z Integrovaného regionálního operačního programu. Kapitola je doplněna o informace, které jsou nezbytnou součástí reálné žádosti o podporu, mezi které patří např. informace o žadateli, místě realizace, harmonogram, předběžný rozpočet projektu nebo také analýza dotačních příležitostí.

V diplomové práci jsou použity vhodné a relevantní zdroje, které se zabývají problematikou rozvoje venkova. Údaje jsou čerpány z odborných knih, elektronických dokumentů a internetových stránek, které obsahují aktuální informace.

2 TEORETICKÉ ASPEKTY OBNOVY A ROZVOJE VENKOVA V PODMÍNKÁCH EU A ČR

Náhled na problematiku venkovských oblastí se v průběhu let značně změnil. Postupem času je sledován zvyšující se zájem o prostor venkova, a to především z důvodu chápání venkova jako prostoru s ochranou životního prostředí, údržbou krajiny a produkcí kvalitních potravin. Tento prostor je ovšem těžko definovatelný.

Jelikož venkovské oblasti tvoří převážnou část evropského území, stala se podpora venkova jednou z hlavních priorit Evropské unie (European Union, EU). Politika rozvoje venkova se řadí mezi politiky se sdílenými pravomocemi EU. Rozvoj venkova byl do roku 2006 součástí politiky soudržnosti, kdy však reformy přispěly k tomu, aby se tato politika stala jedním ze dvou pilířů Společné zemědělské politiky. Její klíčovou prioritou je přispívat k udržitelnému rozvoji venkovských oblastí a napomáhat zvládat výzvy, kterým regiony čelí. Tato podpora je zprostředkována pomocí rozvojových programů na vnitrostátní nebo regionální úrovni.

2.1 Teoretická východiska rozvoje venkova

V této podkapitole jsou vymezeny základní pojmy z oblasti obnovy a rozvoje venkova. Ty jsou posléze doplněny o faktory ovlivňující atraktivitu a metody vymezování venkovských oblastí.

2.1.1 Vymezení základních pojmů

Pojem **venkov** běžně evokuje asociace spojené se zemědělstvím, ne vždy ideální dopravní dostupností, selektivní migrací spojenou s odchodem mladých obyvatel do měst a v jejím důsledku stárnoucí populací, sice zachovalou krajinou a s dobrým stavem životního prostředí, ale také bez pracovních příležitostí. Tyto myšlenkové asociace ovšem můžeme identifikovat pouze v některých oblastech a navíc, jak je všeobecně známo, neexistuje jeden homogenní venkov se stejnými problémy. Naopak lze vymezit mnoho typů venkova. Vymezení tohoto pojmu je tudíž dlouhodobým metodologickým problémem. Terluin¹ uvádí, že mezi mnoha významy tohoto pojmu lze rozlišit dva odlišné typy přístupů:

- koncept, který odlišuje venkov jako charakteristický typ lokality - venkov jako „prostor“,

¹ TERLUIN, I. J. *Rural regions in the EU* [online]. 2001 [22. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.rug.nl/research/portal/files/3077708/c1.pdf>.

- venkov jako sociální reprezentaci - venkov jako „reprezentující prostor“.

Odlišování „venkovského (rurálního)“ od „městského (urbánního)“ patří mezi nejstarší myšlenky geografie a je v naší kultuře hluboce zakořeněné.

Obecně lze říci, že venkovem se nazývají oblasti ve volné nezastavěné krajině a venkovská osídlení, která lze vymezit jako souhrn venkovských sídel, zemědělských a vodních ploch, lesů, ploch místních komunikací a ostatních ploch nacházejících se v tomto prostoru. Samotná venkovská sídla mohou být taktéž různého charakteru. Je možno se setkat se samotami, malými osadami, ale také i poměrně velkými vesnicemi, které v některých případech mohou stavem obyvatelstva převyšovat i malá města. Speciálním případem jsou obce v zázemí větších měst, u nichž se díky suburbanizačním procesům setkáváme s mnoha znaky, které jsou typické spíše pro město. Právě s ohledem na to, že venkovské i městské areály se vyznačují mnoha charakteristikami, které v mnoha případech nejsou naplněny, je jednoznačné vymezení venkovských a městských sídel a oblastí problematické.²

V literatuře prozatím není k nalezení plně uspokojivá, akceptovatelná a jednotná definice pojmu venkov. Jedinou všeobecně uznávanou mezinárodní definicí je vymezení venkovských oblastí *Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj* (Organization for Economic Cooperation and Development, OECD), které je založeno na podílu obyvatelstva, jež žije na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Nedostatkem této definice je ovšem to, že nebere v úvahu obyvatelstvo žijící v hustě osídlených venkovských oblastech a je někdy obtížně aplikovatelná s ohledem na místní specifika.³

Přístupy k vymezení venkova všeobecně vychází z kvantitativních a kvalitativních ukazatelů, jako např. počet obyvatel, hustota osídlení a různé socioekonomické indikátory. V rámci Evropské unie používají členské státy své vlastní definice, které jsou založeny především na socioekonomických kritériích, jako např. zaměstnanost, zemědělská struktura, vývoj populace, atd. V současné době je v EU používána metodologie Evropského statistického úřadu (Eurostat), která spočívá v rozdělení regionů do několika úrovní v rámci klasifikace tzv. Nomenklatury územních statistických jednotek (Nomenclature of Units for Territorial Statistics, NUTS).

² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Obecné poznatky k vymezení venkova* [online]. 2008 [2. 9. 2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/varianty-vymezeni-venkova-a-jejich-zobrazeni-ve-statistickych-ukazatelich-v-letech-2000-az-2006-n-o08us2n3fa>.

³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2008, ref. 2.

Jednotkou analýzy venkovských oblastí je obec. Nejčastěji používanými charakteristikami, s jejichž pomocí bývají venkovské obce charakterizovány, jsou počet a hustota obyvatel. Obvyklou hranicí počtu obyvatel používanou pro stanovení hranice venkovské obce je 2 000 osob a u hustoty 100 obyvatel na km². Za venkovskou obec se tudíž považuje taková obec, která má maximálně 2 000 obyvatel a zároveň pro ni neplatí, že by více než 50 % ekonomicky aktivních obyvatel denně vyjíždělo za prací do jednoho velkého městského centra. Platil by opak, byla by oblast považována jako součást zázemí daného města, nikoliv za venkov.⁴

Česká legislativa nezná pojem venkov a vymezit tento prostor z tohoto hlediska lze pouze nepřímou a to prostřednictvím definice pojmu „město“. Zákon o obcích č. 128/2000 uvádí, že: „Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny, po vyjádření vlády“.⁵ Význam slova obec je zde chápán jakožto každé sídlo (skupina obydlených objektů) s vlastní samosprávou a právní subjektivitou bez ohledu na velikost.

Ekonomie venkovského rozvoje (tzv. rurální ekonomie) se zabývá otázkami spojenými s vymezením venkovských oblastí, nástroji pro diverzifikaci rurální ekonomiky, rozvojem lidských zdrojů na venkově, integrací environmentálních aspektů do hospodaření v zemědělství a v neposlední řadě integrací zemědělské politiky do politiky rozvoje venkova.⁶ Tuto definici upřesnili Viktorová a Pělucha tím, že *ekonomie venkovského rozvoje se zabývá heterogenitou populace ve venkovských oblastech, jejich různými potřebami, možnostmi nezemědělských aktivit, přístupem k veřejným statkům a službám, blahobytem společnosti v těchto oblastech. Rurální ekonomie studuje možné zdroje příjmů ze zemědělské a nezemědělské činnosti ve venkovských oblastech, efektivitu venkovských institucí a jejich schopnost spolupráce při zabezpečování veřejných statků. Dále také sleduje, jaké je spojení mezi zemědělskými a nezemědělskými aktivitami, resp. rozvojem nezemědělských činností.*⁷

⁴ BERNARD, Josef. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství. 2011. 236 s. ISBN 978-80-7419-069-8.

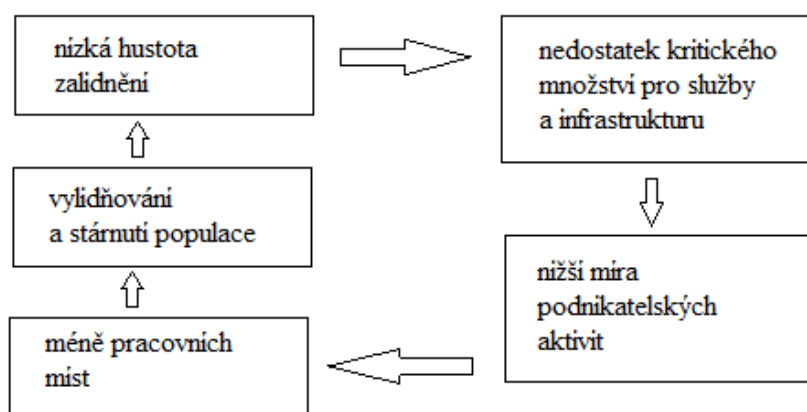
⁵ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Předpis 128/2000 Sb.* [online]. 2000 [2. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2000&cz=128>.

⁶ GIOVANNI, Ania. *Policy vision for sustainable rural economies in an enlarged Europe*. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung, 2003. 230 s. ISBN 3-88838-230-0.

⁷ PĚLUCHA, Martin a kol. *Venkov na prahu 21. století*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2012. 277 s. ISBN 978- 80-87197-49-3, s. 10.

Pro tento koncept je nejvíce relevantní skupina **teorií „jádro - periferie“**, tedy striktní teoretické oddělení prostoru dle míry koncentrace ekonomických aktivit, jež zavedl Friedmann, který považoval centrální regiony za vysoce autonomní územní jednotky se schopností inovace a zachycení hlavních změn a trendů vývoje. Periferní oblasti mají podle jeho názoru přesně opačné charakteristiky. Tento problém znázornila OECD na níže uvedeném obrázku 2.1, tzv. bludném kruhu upadajících venkovských oblastí. Nevýhodou teorie „jádro-periferie“ je kladení důrazu na oddělení a následné hodnocení socioekonomických procesů mezi jádrové a periferní regiony, kdy je dokázána existence překryvu. Určité řešení představuje v současné době koncept polycentrického rozvoje.⁸

Obrázek 2.1: Bludný kruh upadajících venkovských oblastí

Zdroj: OECD, 2006; vlastní zpracování, 2017

Teorii polarizace posléze doplnil Myrdal teorií kumulovaných příčin, kde poukazuje na problém tzv. „selektivní migrace“, která negativně ovlivňuje mobilitu pracovních sil. Tyto aspekty následně ovlivňují strukturu pracovních sil v dané oblasti (charakteristickou vysokým věkem obyvatel a relativní nevzdělaností). Těmto oblastem tudíž chybí potenciál pro rozvoj dané oblasti svými schopnostmi a znalostmi, které jsou potřebné pro inovace a nové iniciativy. Marshall navíc uvádí, že nižší míra hustoty zalidnění je bariérou pro dosahování úspor z rozsahu při poskytování služeb. To vše zapříčiní méně množství poskytování veřejných i soukromých služeb a následné snižování počtu pracovních příležitostí a atraktivitu těchto oblastí.⁹

⁸ OECD. *The New Rural Paradigm*. [online]. 2006 [2. 9. 2017]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/rural/rural-development-conference/documents/New-Rural-Policy.pdf>.

⁹ PĚLUCHA, Martin a kol, 2012, ref. 7, s. 23.

2.1.2 Faktory ovlivňující atraktivitu venkovských oblastí

Atraktivitu venkova je možné pojímat z hlediska migrace ve venkovském prostoru a úrovni vybaveností venkovských obcí infrastrukturou, jako je např. míra vlivu technické a občanské vybavenosti, která poskytuje zázemí nejen obyvatelům, ale také podnikatelským subjektům.

Dle výzkumu, který byl proveden týmem autorů v rámci programu Evropské monitorovací sítě (European Spatial Observation Network, ESPON), jsou faktory ovlivňující atraktivitu venkovských oblastí v závislosti na jejich diferencované ekonomické výkonnosti rozděleny na tvrdé a měkké. Mezi tvrdé faktory regionálního a místního rozvoje můžeme zařadit např. přírodní zdroje, obyvatelstvo, investice, infrastrukturu a ekonomickou strukturu, a tyto byly dosud analyzovány téměř jako jediné rozhodující faktory pro dlouhodobý socioekonomický rozvoj. Dopravní infrastruktura, přímé investice a města s dalšími funkcemi pro danou aglomeraci jsou často zmiňovány jako důležitá podmínka pro zachování živého venkova. Mezi měkké faktory, jimž je v odborných kruzích v posledních letech přikládán stále větší význam, řadíme např. sociální, kulturní, institucionální, environmentální a místní znalosti, které tvoří základní kapitál s velkým významem pro dané evropské regiony.¹⁰

Těmito aspekty se podrobněji zabýval expertní tým v rámci evropského projektu DORA (Dynamics of rural areas). V rámci tohoto projektu bylo identifikováno pět oblastí měkkých faktorů, ovlivňujících atraktivitu a dynamiku venkovských oblastí:

- fungování trhu v praxi,
- instituce (jak institucionální prostředí vnímají a využívají místní lidé),
- sítě (osobní sítě, které mají vazbu na organizace veřejného a soukromého sektoru),
- společenství jako základ pro spolupráci,
- vnímání kvality života jako faktoru ovlivňujícího individuální rozhodování.¹¹

Jedním z faktorů ovlivňující atraktivitu je úroveň občanské vybavenosti. Maříková ve své práci rozděluje vybavenost obcí do 5 kategorií:

- základní občanské vybavení (zařízení veřejné služby, např. základní škola, mateřská škola, zdravotní středisko, pošta),

¹⁰ PĚLUCHA, Martin. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU*. [online]. Praha: IREA, 2006 [10. 10. 2017]. 162 s. ISBN 80-86684-42-3. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/4/1258-evv_publikace_web.pdf.

¹¹ PĚLUCHA, Martin a kol, 2012, ref. 7.

- kulturní, rekreační a sportovní vybavenost (např. kino, sál pro taneční zábavy, tělocvična, sportovní hřiště, veřejné koupaliště),
- technická infrastruktura (např. veřejný vodovod, splašková kanalizace s čistírnou odpadních vod, plynovod),
- dopravní dostupnost (zastávka autobusu a vlaku),
- obchod a služby (např. obchody, bistra, stánky, restaurace, služby).¹²

Venkov nemusí vždy vykazovat problémy s emigrací obyvatel. Mnoho studií potvrzuje, že ke konci 90. let 20. století byla prokázána změna směru migrace z měst na venkov a zastavení procesu vyliďňování venkova. Mezi hlavní důvody tohoto typu migrace zařadili různé motivace 2 skupin obyvatel, kdy první skupina majetných osob je motivovaná příležitostí kvalitnějšího bydlení formou rodinné výstavby v atraktivnějším prostředí v zázemí velkých měst. Obyvatelstvo druhé skupiny, které je méně movité, je motivováno jedinou možnou alternativou zajištění levnějšího bydlení s využitím stávajícího bytového fondu na venkově.¹³

Rozhodování jedinců o případné migraci je velmi úzce ovlivňováno charakteristikami, jako jsou osobnostní vlastnosti (např. věk, vzdělání), domácnosti (manželský statut, zaměstnání druhého partnera apod.), regionální trh práce (míra nezaměstnanosti, možnosti dojíždění atd.), a v neposlední řadě charakter daného regionu (vzdálenost k nejbližšímu růstovému centru, dostupnost služeb, atraktivita, vzdálenost od vyšších správních center, atd.).

V návaznosti na zmíněné charakteristiky je identifikovaná skupina lidí, kteří prokazují určitý trend:

- mladí lidé a lidé s vyšším vzděláním mají větší tendenci k migraci z periferních venkovských oblastí do růstových center,
- více usazení jedinci v rámci svých rodinných poměrů jsou méně ochotni migrovat do nových lokalit s méně jistou perspektivou,
- čím je větší vzdálenost života občanů od růstových center, tím vyšší je pravděpodobnost migrace,
- čím vyšší je míra služeb v daném periferním regionu, tím jsou jedinci méně ochotni se přestěhovat do regionu jiného.¹⁴

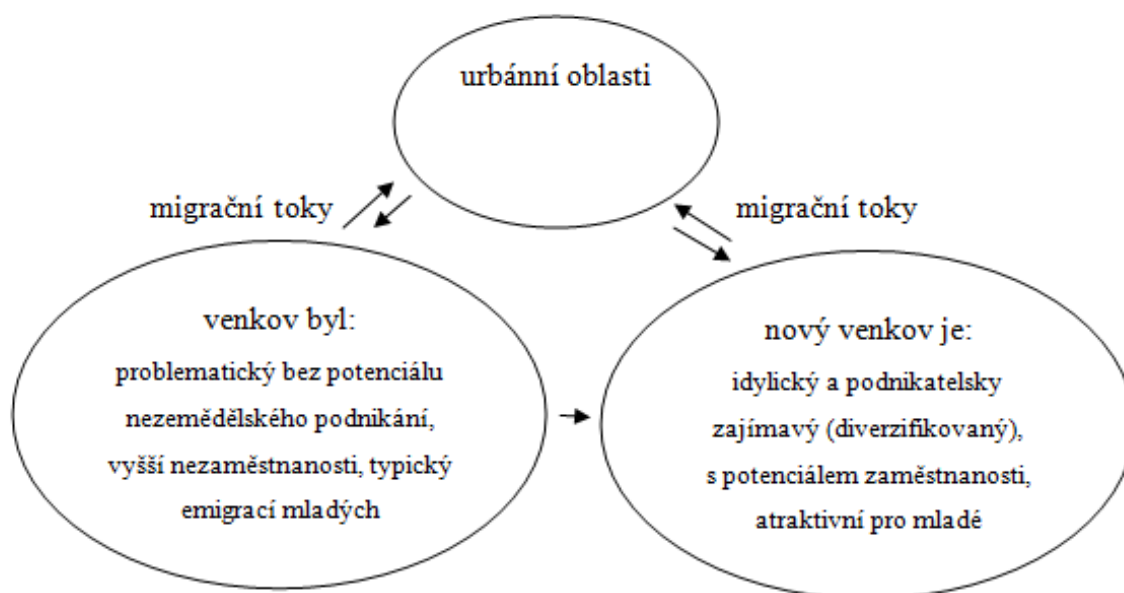
¹² MAŘÍKOVÁ, Pavlína. *Malé obce- sociologický pohled*. [online]. 2004 [10. 10. 2017]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/priloh-1-pdf.aspx.

¹³ PĚLUCHA, Martin a kol, 2012, ref. 7.

¹⁴ Tamtéž.

Ve schématu (obr. 2.2) je uveden konceptuální rámec ovlivňující probíhající změny ve venkovských oblastech v rozlišení na tzv. starý a nový venkov z hlediska vnímání ze strany obyvatel a podnikatelů. Tyto aspekty jsou zapříčiněny zejména zvýšením dostupnosti venkova v rámci ICT technologií, postupující globalizací a celkovou proměnou vztahů mezi městy a venkovem.

Obrázek 2.2: Konceptuální rámec probíhajících změn na venkově

Zdroj: Pělucha Martin a kol. 2012; vlastní zpracování, 2017

Výše uvedené trendy vývoje naznačují zásadní změny v paradigmatu pojetí venkova. Podle OECD se jedná o posun paradigmatu z přístupu „top-down“ založeného na strategiích finančních podpor ke snižování regionálních disparit na mnohem širší oblast politik navrženou pro posilování regionální konkurenceschopnosti.¹⁵ V tomto smyslu je větší důraz kladen na faktory, které ovlivňují endogenní rozvoj, tzn. vnitřní kapacitu regionů pro jejich další rozvoj. V následující tabulce 2.1 jsou shrnuty hlavní aspekty, jenž se týkají posunu paradigmatu venkova a možností jeho rozvoje.

¹⁵ PĚLUCHA, Martin a kol, 2012, ref. 7.

Tabulka 2.1: Nové paradigma venkova

	Starý přístup	Nový přístup
Cíle	rovnoměrné rozdělení, příjmy zemědělců, konkurenceschopnost zemědělství	konkurenceschopnost venkovských oblastí, zhodnocení místních aktiv, využití nevyužívaných zdrojů
Hlavní cílové sektory	zemědělství	různé sektory venkovské ekonomiky (např. venkovská turistika, zpracovatelský průmysl, ICT)
Nástroje	podpory (subvence)	investice
Klíčoví aktéři	národní vlády, zemědělci	všechny úrovně veřejné správy (nadmárodní, národní, regionální a místní), různí místní aktéři z veřejného i soukromého sektoru

Zdroj: Pělucha, 2012; vlastní zpracování, 2017

2.1.3 Vymezení venkovských oblastí

Existuje mnoho hledisek, podle nichž lze regiony klasifikovat. Mezi ty základní patří např. přírodní podmínky, geografie, historický vývoj, politické členění, demografie, kultura, lokálně provázané vztahy ekonomických aktivit.

Ve světové ekonomice lze pojem region chápat jako takové území, které vzniká integrací dvou a více národních ekonomik, které se specifickým způsobem vymezuje vůči okolnímu světu, tedy prostor vznikající na základě smluv mezi zeměmi. V jiných souvislostech lze region chápat jako určité specifické území v rámci národního státu, které je menší než celá zájmová oblast (svět, kontinent, stát či území ve státu), ale je větší než konkrétní místo.

V současnosti nám k vymezení venkovských oblastí napomáhají dvě metodologie. První z nich byla vyvinutá Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, druhou metodologii využívá Evropský statistický úřad. Tyto metodiky jsou dále rozpracovány.

Metodologie Eurostatu

Evropská unie klasifikuje regiony svého území do několika úrovní v rámci Nomenklatury územních statistických jednotek. Tato klasifikace byla zavedena Eurostatem pro potřeby klasifikování jednotné unifikované struktury územních jednotek a je používána od roku 1988 (nařízení Rady č. 2052/88). Specifika a charakteristiky takto vymezených regionů jsou základem regionální politiky EU, která využívá toto členění pro analýzu sociální a ekonomické situace a následně k vyrovnávání disparit na základě diferencovaného přístupu.¹⁶

Hierarchická klasifikace NUTS člení území EU do tří stupňů, pro něž je rozhodujícím kritériem počet obyvatel:

- NUTS I: 3 000 000 – 7 000 000 obyvatel,
- NUTS II: 800 000 – 3 000 000 obyvatel,
- NUTS III: 150 000 – 800 000 obyvatel.

Je-li počet obyvatel daného členského státu menší než minimální hranice pro danou úroveň NUTS, tvoří potom tento stát jedinou územní jednotku NUTS. Nižší územní členění spočívá v tzv. místních administrativních jednotkách (Local Administrative Units, LAU). V případě ČR se jedná o LAU 1 a LAU 2, zahrnující nižší úrovně územního členění (okresy, obce).

Do roku 2003 byla klasifikace aktualizována a spravována jen skrze bilaterální dohody mezi jednotlivými státy. Evropský parlament (European Parliament, EP) a Evropská Rada dne 26. května 2003 vydali závazné nařízení č. 1059/2003 o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS).¹⁷

Eurostat také vymezuje venkovské oblasti dle kritéria hustoty obyvatel a stupně urbanizace do tří kategorií:

- **hustě zalidněné oblasti** – hustota obyvatel je vyšší než 500 obyvatel/ km² a celková populace přesahuje 50 000 obyvatel,

¹⁶ TOMŠÍK, Karel. *Vývoj a perspektivy evropského venkova*. Praha: Wolters Kluwer ČR., 2009. 208 s. ISBN: 978-80-7357-495-6.

¹⁷ EVROPSKÝ PARLAMENT. Fakta a čísla o EU. *Europarl.europa.eu* [online]. 2016 [1. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.6.html.

- **středně zalidněné oblasti** – hustota osídlení je vyšší než 100 obyvatel/ km² a celková populace čítá minimálně 50 000 obyvatel, popřípadě musí obec sousedit s hustě zalidněnou oblastí,
- **řídce zalidněné oblasti** – všechny ostatní regiony, které nesplňují výše zmíněné podmínky.

Evropská komise používá i další doplňkové metody klasifikace, např. dle stupně integrace do národního hospodářství:

- **integrované venkovské oblasti** – relativně blízké městským oblastem, vyznačující se rostoucí populací a zaměstnaností v sekundárním i terciárním sektoru,
- **středně pokročilé venkovské oblasti** – relativně vzdálené od městských s typickým podílem zemědělských aktivit a převládáním primárního a sekundárního sektoru,
- **odlehlé venkovské oblasti** – vyznačující se malou hustotou osídlení, nízkými příjmy a starším obyvatelstvem pracujícím převážně v zemědělství.¹⁸

Metodologie OECD

Metodologie OECD je založena na ukazateli hustoty zalidnění a definuje venkovské oblasti do dvou úrovní, a to lokální a regionální. Pro lokální úroveň (LAU 2) platí, že územní jednotky jsou označeny za venkovské, nedosahuje-li hustota zalidnění úrovně 150 obyvatel/ km².

Oblasti na úrovni NUTS 2 a NUTS 3, tzv. regionální, jsou následně klasifikovány do tří kategorií:

- **převážně venkovské oblasti** – kde více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích, tzn. v komunitách s méně než 150 obyvateli na km²,
- **významně venkovské** – kde ve venkovských obcích žije 15 – 50 % obyvatel regionu,
- **výrazně městské** – kde ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel regionu.¹⁹

¹⁸ PĚLUCHA, Martin a kol., 2012, ref. 7.

¹⁹ Tamtéž.

V roce 2005 byly pro klasifikaci přijaty dodatkové změny, které zohledňují vliv městských center v rámci regionů. Tyto změny říkají, že pokud se v blízkosti převážně venkovské oblasti vyskytuje městské centrum s více než 200 000 obyvateli a nepředstavuje méně než 25 % populace regionu, je tento region následně klasifikován jako výrazně venkovský. Další změna se týká výrazně venkovského regionu. Vyskytuje-li se v jeho blízkosti městské centrum s více než 500 000 obyvateli a nepředstavuje méně než 25 % populace regionu, pak je tento region klasifikován jako převážně městský.²⁰

Způsob vymezení venkova touto metodologií umožňuje mezinárodní srovnání a to především díky použití jednoduchých statistických výpočtů, které jsou získány z pravidelně sledovaných dat na úrovni daných územních jednotek. Nevýhodou této metody je ovšem nezohledňování regionálních specifikací ve sledovaných územích.²¹

2.2 Historický vývoj politiky rozvoje venkova v podmínkách EU

Zemědělství a lesnictví mělo pro venkovský prostor vždy velký význam. Tyto dominantní aktivity na venkově neztratily důležitost, i když rostl podíl ostatních sektorů ve struktuře národních hospodářství, jelikož nutnost zabezpečení obyvatelstva dostatkem potravin zůstane primární podmínkou pro jakýkoliv další rozvoj. V období od konce druhé světové války prodělala hospodářství evropských států velké změny, jež se nevyhnuly ani venkovskému prostoru. Aby bylo možné správně pochopit dnešní potřeby rozvoje venkova, je nutné uvědomit si příslušné historické souvislosti, z kterých současný stav vychází.

Politika rozvoje venkova má své kořeny vzniku spojeny s politikou zemědělskou (Common Agricultural Policy, CAP). V následujícím textu je proto nejprve pozornost upřena na historické souvislosti spojené s CAP a posléze je text zaměřen na vymezení samotné politiky rozvoje venkova a její současnou podobu.

2.2.1 Společná zemědělská politika

Po druhé světové válce mělo zemědělství velmi významnou a strategickou úlohu ve všech státech tehdejší Evropy a to z důvodu nízké výkonnosti zemědělství a celkové nesoběstačnosti Evropy v produkci potravin. Ve státech západní Evropy se tedy zrodila myšlenka vytvoření nadnárodní politiky pro oblast zemědělství, která by si kladla za cíl stabilizaci a podporu jejího rozvoje. Hlavními iniciátory této myšlenky byly především Velká Británie, Francie

²⁰ TOMŠÍK, Karel, 2009, ref. 16.

²¹ PĚLUCHA, Martin a kol., 2012, ref. 7.

a Nizozemí a diskuze probíhaly jak na půdě tehdy nově vzniklé Rady Evropy, tak i v rámci *Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci* (Organisation for European Economic Cooperation, OEEC). Tyto diskuze se týkaly především zabezpečení potravinové soběstačnosti a adekvátního příjmu zemědělců.

K prvnímu poválečnému ekonomickému propojení států na nadnárodní úrovni došlo v roce 1951, kdy byla podepsána Pařížská dohoda a vzniklo *Evropské společenství uhlí a oceli* (ESUO). Ačkoliv se toto společenství oblasti zemědělství netýkalo, stalo se důležitým mezníkem i pro integraci jiných oblastí. To se ovšem změnilo v roce 1955, kdy ministři zahraničních věcí ESUO začali jednat o oblasti agrárního sektoru, kde se shodli na významnosti tohoto prvku pro ekonomický růst. Tyto diskuze vyvrcholili v roce 1957 podpisem Římských smluv, kdy byly založeny *Evropské společenství pro atomovou energii* (European Atomic Energy Community, EURATOM) a *Evropské hospodářské společenství* (European Economic Community, EHS). Toto společenství si kladlo za cíl vybudovat společný trh, který se rozšířil následně i na zemědělství a obchod se zemědělskými produkty. Římské smlouvy tedy položily základní kámen pro vznik CAP.

K dosažení stanovených cílů CAP (zvýšení produktivity zemědělství, stabilizace trhů, pravidelné zásobování potravinami, přijatelné ceny zboží, zvýšení individuálních příjmů obyvatelstva) měly sloužit tři hlavní zásady CAP, mezi které patří zásada jednotného trhu, zásada komunitární preference a zásada finanční solidarity. Tyto zásady i přes drobné modifikace jsou aplikovány dodnes.²²

V roce 1960 byl Radou EHS založen *Evropský zemědělský záruční a orientační fond* (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund, EAGGF), jenž byl hlavním nástrojem pro financování zemědělství. Tento fond byl v roce 2007 nahrazen *Evropským zemědělským záručním fondem* (European Agricultural Guarantee Fund, EAGF) a *Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova* (European Agricultural Fund for Rural development, EAFRD).

²² MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Společná zemědělská politika. *Eagri.cz* [online]. 2013a [13. 10. 2017]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/vznik-vyvoj-a-reformy-spolecne>.

Mechanismus podpory zemědělství přispíval sice ke stabilizaci, ale s rostoucí dynamikou rozvoje a stále intenzivnějšími snahami zemědělců s cílem maximalizovat svůj zisk v rámci systému garantovaných cen se postupně objevovaly problémy s nadprodukcí a rostoucími výdaji z rozpočtu. Tyto problémy vyvrcholily v roce 1968, kdy EC předložila tzv. Mansholtův plán, kde představila návrh reformních kroků, které se především týkaly podpory malým farmářům, kteří odejdou z primárního sektoru a také snížení garantovaných cen, aby v sektoru nezůstávali nevykonní zemědělci. Tento program ale pro protesty v Německu a Francii neprošel.

V roce 1986 byla provedena revize Římských smluv, a to podepsáním *Jednotného evropského aktu* (Single European Act, SEA). Ten byl stěžejní pro dobudování společného trhu, a zároveň začlenil politiku ochrany životního prostředí do CAP, což zapříčinilo zavedení agroenvironmentálních opatření a definování specifických území. Důležitým prvkem SEA bylo také zavedení pojmu „hospodářská a sociální soudržnost“ a v neposlední řadě integrace části zemědělské politiky do tzv. strukturální politiky.²³

Po této revizi byl poprvé přestán chápán zemědělec nejen jako „producent“ zemědělských komodit, ale i jako „správce“ krajiny s cílem ji udržovat a dosáhnout rozvoje venkova jako celku.²⁴ Dále byla, dle nařízení Rady (EHS) č. 2052/88 a č. 4526/88, podpora rozvoje venkova zařazena do rámce pravidel *strukturální fondů* (Structural Funds, SF) a začala být realizována pomocí víceletých programů. Mezi SF, ze kterých byly financovány výše uvedené cíle, patřil *Evropský sociální fond* (European Social Fund, ESF), *Evropský fond pro regionální rozvoj* (European Regional Development Fund, ERDF) a *Evropský zemědělský záruční a orientační fond*.²⁵

Na přelomu 80. a 90 let 20. století se začal výrazně měnit přístup k zemědělství a především k venkovu. V roce 1988 EC vydala zprávu *Budoucnost venkovské společnosti*, kde poprvé zdůrazňuje potřebu samostatné politiky rozvoje venkova. Změna přístupu byla zapříčiněna především vývojovými trendy, např. negativním vývojem komoditně založeného zemědělství, které se potýkalo již delší dobu s přebytky a také změnou stylu života obyvatel, kdy se postupně začal do popředí dostávat zájem o ten venkovský a také zvyšující se zájem o životní prostředí.²⁶

²³ TOMŠÍK, Karel, 2009, ref. 16.

²⁴ PĚLUCHA, Martin a kol., 2012, ref. 7.

²⁵ TOMŠÍK, Karel, 2009, ref. 16.

²⁶ Tamtéž.

McSharryho reforma z roku 1992 představovala radikální reformu CAP. Jejím cílem bylo podpořit konkurenceschopnost evropského zemědělství, dostat zemědělskou výrobu pod kontrolu a zároveň snížit výdaje EU na CAP, snížit množství produkce na úroveň poptávky, včetně zvýšení podpor na ochranu životního prostředí. Novým reformním prvkem se stala kompenzace ušlých příjmů zemědělců v důsledku nižších intervenčních cen, tzv. přímé platby, a vyčlenění půdy ze zemědělské činnosti a její uvedení do klidu (tzv. set aside). McSharryho reforma navíc zaváděla tzv. podpůrná opatření, která představovala např. agroenviromentální opatření (např. podpora extenzifikace hospodaření), předčasný odchod do důchodu pro zemědělce, zalesňování zemědělské půdy ad.²⁷

Reforma regionální politiky v roce 1988 přinesla diferencovaný přístup k územním oblastem. Poprvé přestala být CAP chápána pouze jako samostatná politika, ale stala se rovněž prostředkem k dosažení širšího cíle, který zahrnoval také rozvoj venkova jako celku. V roce 1994 byl na základě Maastrichtské smlouvy a nařízením Rady (ES) č. 1164/94 zřízen *Fond soudržnosti* (Cohesion Fund, CF), který se soustřeďuje na poskytování pomoci na národní úrovni vybraným zemím EU.

Reformní proces v oblasti zemědělství a rozvoje venkova byl v roce 1995 podpořen tzv. *Evropským zemědělským strategickým dokumentem* (European Agricultural Strategy Paper), který navrhoval vytvoření integrované politiky pro venkov, která by propojila myšlenku McSharryho reformy (redukci tržní podpory kompenzovanou přímými platbami) s cíli, které kladou důraz na sociální a enviromentální problémy venkova.

V roce 1996 byla vydána deklarace, tzv. *Corkská deklarace*, která vyhlásila základní body pro budoucí rozvoj evropského venkovského prostoru (preferenze venkova, integrovaný přístup, diverzifikace, trvalá udržitelnost, subsidiarita, zjednodušení, programování, financování, řízení a hodnocení). Doporučila také, aby se venkov začlenil do existujících politik států. Další posun směrem k teritoriálnímu chápání CAP je zakomponován v *Amsterodamské smlouvě* (1997), což lze chápat jako uplatňování principu subsidiarity a proporcionality.²⁸

²⁷ PĚLUCHA, Martin a kol., 2012, ref. 7.

²⁸ TOMŠÍK, Karel, 2009, ref. 16.

2.2.2 Vývoj po roce 2000

Vývoj v období po roce 2000 byl ovlivněn přijetím reformy s názvem *Agenda 2000*, která byla přijata na zasedání Evropské rady v Berlíně v roce 1999. Agenda 2000 byla komplexním reformním balíkem, který měl reformovat pět oblastí, mezi něž patřilo i zemědělství a strukturální politika. Mimo to, tento dokument analyzoval situaci v zemích střední a východní Evropy s ohledem na tehdy připravované rozšíření EU. Reforma strukturální politiky si v tomto dokumentu kladla za cíl dosažení vyšší efektivity při využívání finančních prostředků strukturálních fondů a také uváděla, že samotná podpora zemědělství není dostačující pro oživení venkovských oblastí a zdůrazňovala potřebu v rámci CAP vytvoření druhého pilíře v podobě rozvoje venkova. Financování tohoto pilíře mělo probíhat z garanční sekce EAGGF a to především pro podporu opatření jako bylo zalesňování, podpora investic pro mladé zemědělce nebo rozvoj venkovských oblastí. Politika rozvoje venkova a problematika II. pilíře se začala řídit Nařízením Rady č. 1257/1999. Reforma taktéž zavedla dva předvstupní nástroje, *ISPA* (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession) a *SAPARD* (Special Action for Pre-Accession measures for Agriculture and Rural Development).²⁹

V červenci 2002 zveřejnila Evropská komise střednědobou hodnotící zprávu *Mid Term Review*, která analyzovala naplnění cílů Agendy 2000 a navrhovala další kroky.³⁰ Tato zpráva se však přeměnila v zásadní reformu stávající podoby zemědělské politiky a vstoupila do podvědomí jako tzv. *Fisherova reforma*. Z tohoto dokumentu vzešlo několik horizontálních a vertikálních opatření. Jedním z nejpodstatnějších horizontálních opatření je odstranění vazby na produkci, tzv. decoupling. Dalším významným opatřením je respektování standardů na úrovni podniku, tzv. cross compliance (křížový soulad), což znamená, že producent může získat přímé platby pouze za předpokladu splnění daných požadavků. Pro rozvoj venkova je zásadním opatřením modulace, jejichž podstatou je částečný přesun finančních prostředků CAP z prvního do druhého pilíře.³¹

²⁹ TOMŠÍK, Karel, 2009, ref. 16.

³⁰ EUROPEAN COMMISSION. *Mid-term Review of the Common Agricultural Policy* [online]. 2003 [10. 10. 2017]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/policy-perspectives/impact-assessment/mid-term-review/rep_en.pdf.

³¹ TOMŠÍK, Karel, 2009, ref. 16.

Východiska politiky rozvoje venkova byly obsaženy v *Lisabonské strategii*, kterou Evropská rada přijala v březnu roku 2000 v Lisabonu. Orientaci politiky pro rozvoj venkova taktéž ovlivnily závěry ze zasedání Evropské rady v roce 2001 ve švédském Göteborgu, kde byla mimo jiné přijata *Strategie trvale udržitelného rozvoje EU*. O dva roky později se pak konala v rakouském Salzburgu druhá konference o rozvoji venkova s tématem *Zárodky budoucího rozvoje venkova – vytváření politiky, která může splnit naše tužby*. Výsledkem této konference bylo vymezení oblastí podpory a deklarování společných principů. V polovině roku 2004 byla vydána *Deklarace z Cáceres*, ve které bylo doporučeno zavést indikátory rozvoje venkova a typologie venkovských oblastí k lepšímu využití budoucí struktury zdrojů.³²

Díky výše popsaným událostem se v roce 2007 politika hospodářské a sociální soudržnosti, která je pro rozvoj venkovských oblastí významná, dožala značné modifikace. Formálně se od ní oddělila problematika rozvoje venkova, která přešla kompletně pod II. pilíř CAP.

Hlavním cílem politiky rozvoje venkova EU v období let 2007–2013 byl trvale udržitelný rozvoj venkova, kladení důrazu na venkov, který je založený na multifunkčním zemědělství. Důraz byl kladen taktéž na posílení hospodářské schopnosti venkova a tvorbu nových pracovních míst s ohledem na životní prostředí. Podpora venkova byla rozdělena do tří jasně definovaných cílů, a to:

- zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví,
- zlepšování kvality životního prostředí a krajiny,
- vyšší kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova,
- iniciativa LEADER.³³

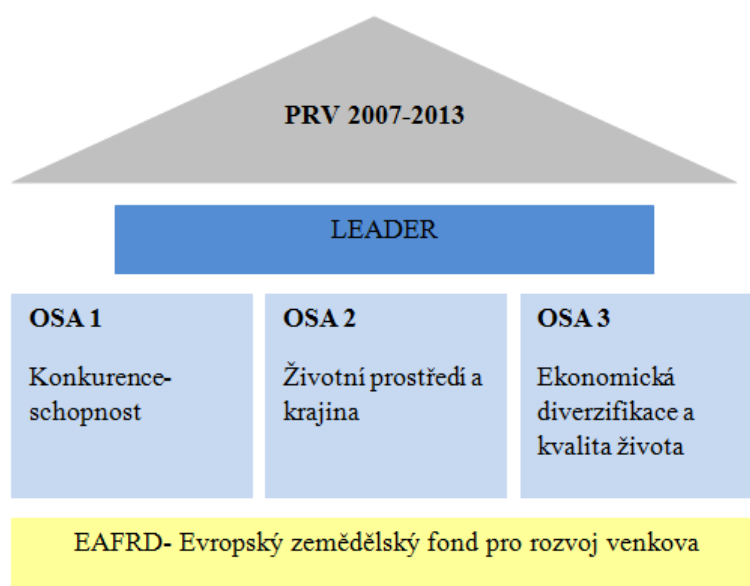
Na obrázku 2.3 je zobrazena struktura os politiky rozvoje venkova ve zmíněném období. Tyto osy jsou prostředkem k zajištění rovnoměrného přístupu politiky a financování. Základní pravidla a opatření pro členské země a regiony jsou stanoveny v Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.³⁴

³² PĚLUCHA, Martin a kol, 2012, ref. 7.

³³ EVROPSKÁ KOMISE. *Politika rozvoje venkova EU na období 2007-2013*. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006. 21 s. ISBN 92-79-03686-6.

³⁴ Tamtéž.

Obrázek 2.3: Struktura politiky rozvoje venkova v období 2007– 2013

Zdroj: European Commission, 2013; vlastní zpracování, 2017

Pro úspěšný rozvoj venkovských oblastí je důležitý i předpoklad, aby aktéry pokroku byli sami obyvatelé dotčených oblastí. V tomto směru hraje důležitou roli evropský program LEADER, který byl založen již v roce 1991. Specifickým prvkem této iniciativy bylo zakládání místního partnerství, tzv. *místních akčních skupin* (MAS), které měly za úkol spojovat relevantní aktéry veřejné i privátní sféry na místní úrovni. Rozvoj těchto oblastí byl pak založen na tzv. místních akčních plánech, což byly integrované a multisektorálně orientované strategie, které vycházely z analýzy potřeb daného území.³⁵

Na obrázku č . 2.4 je znázorněna hierarchie základních strategických dokumentů pro programování rurální politiky v období 2007–2013.

³⁵ TOMŠÍK, Karel, 2009, ref. 16.

Obrázek 2.4: Hierarchie programování politiky rozvoje venkova v období 2007–2013

Zdroj: Pělucha, 2012; vlastní zpracování, 2017

Pro financování politiky rozvoje venkova v období 2007–2013 sloužily dva fondy, a to konkrétně EAGF pro financování I. pilíře, tzn. přímých plateb zemědělcům a opatření k regulaci zemědělských trhů, a EAFRD, ze kterého se financovaly výdaje v rámci II. pilíře, tedy Programy rozvoje venkova (PRV) prováděné v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1698/2005. Politika rozvoje venkova EU byla financována jak ze společného rozpočtu EU, tak ze státních a regionálních rozpočtů členských států (princip adicionality). Finanční perspektiva pro toto programovací období počítala s výdaji na CAP 43 % z rozpočtu EU, tj. přibližně 55 mld. EUR ročně a 0,5 % HDP EU. Z toho 80 % výdajů šlo na financování prvního pilíře a zbylá část připadala na II. pilíř, což činilo 96,319 mld. EUR.³⁶

2.3 Vývoj českého venkova

Jak již bylo řečeno, vývoj venkovských oblastí je nutno hodnotit v souvislosti s vývojem zemědělství. Ve vývoji českého venkova se projevuje postupný posun od původně dominantní zemědělské funkce k vyšší diverzifikaci. Tuto funkci začal venkov ztrácet od počátku průmyslové revoluce v 19. století, kdy tyto změny přehledně zachycuje vývoj využití ploch zemědělské půdy, kdy množství těchto ploch od tohoto období začíná klesat. Industrializace společnosti mimo jiné vedla také ke zvyšování produktivity zemědělství. V tomto období

³⁶ EUROSOKP.CZ. Zemědělství. *Euroskop.cz* [online]. 2014 [16. 9. 2017]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8924/sekce/zemedelstvi/>.

dochází také k demografickým změnám, kdy se setkáváme s vylidňováním některých oblastí, a to především oblastí horských.

Tento trend se ovšem změnil v průběhu první světové války, která způsobila zastavení procesu industrializace a urbanizace a část městského obyvatelstva se dokonce vrátila na venkov a začala znovu zemědělsky hospodařit. Až do období druhé světové války byl vývoj českého venkova obdobný s venkovskými územími v jiných částech Evropy: stabilní zemědělská výroba, bohatý společenský a kulturní život a intenzivní společenská angažovanost veřejnosti. Vesnice byly de facto soběstačné. Výrazným zásahem do českého venkova byl odsun Čechů ze Sudet v říjnu 1938, kdy území připadlo tehdejší Velkoněmecké říši. Tuto problematiku podrobně popisuje např. Benda.³⁷

Dalším daleko výraznějším zásahem do stability venkovského osídlení byl posléze odsun Němců ze Sudet po druhé světové válce, jehož důsledkem byl extrémní propad zemědělství, propad průmyslové výroby a dlouhodobý pokles počtu obyvatel. Další výraznou změnu přinesl rok 1948, který je spojen s nástupem totalitního režimu vlády a centrálně plánovaným hospodářstvím. Tento rok je také charakteristický kolektivizací zemědělství. Ta vycházela z předpokladu, že na větších pozemcích je možno dosáhnout vyšší produktivity práce. V rámci kolektivizace venkova komunisté zlikvidovali velké selské rody, vyvlastnili i menším sedlákům veškerou půdu, rozorali meze, postupně zničili drobné podnikatele, pronásledovali církve, atd. Vytrhli tím venkovské obyvatelstvo z jeho staletých kořenů a původních hodnot. To všechno vedlo k nevratným společenským a ekonomickým změnám ve venkovských oblastech.

V období 1948–1990 dochází tedy k socializaci venkova. V obecné rovině docházelo ke změnám, které byly výsledkem dvou protichůdných procesů, na jedné straně opouštění půdy v důsledku odsunu obyvatelstva a na straně druhé růstu intenzity hospodaření. To znamená, že jde jednak o urbanizaci a industrializaci, a také o zalesňování a opouštění nevyužívané a pro intenzivní hospodaření nevhodné zemědělské půdy.³⁸ To vše vedlo k mimořádnému úbytku zemědělské a orné půdy a na druhé straně k růstu rozlohy zastavěných ploch. V této době se také projevovaly snahy přiblížit životní styl na venkově k životnímu stylu ve městech.

³⁷ BENDA, Jan. *Útěky a vyhánění z pohraničí českých zemí 1938–1939*. Praha: Karolinum, 2013. 544 s. ISBN 978-80-246-2119-7.

³⁸ BÍČÍK, Ivan a kol. *Vývoj a využití ploch v Česku*. Praha: Česká geografická společnost, 2010. 250 s. ISBN 978-80-904521-3-8.

Po listopadu 1989 došlo na českém venkově stejně jako v celé společnosti k výrazným změnám. Rozpad komunistického režimu v tomto roce ukončil éru centrálně plánovacího socialistického hospodářství. Jedny z nejvíce zásadních změn představují především obnovení samosprávy obcí, liberalizace ekonomického a společenského života, návrat k soukromému vlastnictví, postupná transformace zemědělské výroby a změna ve struktuře maloobchodu a služeb.

K obnovení samosprávy obcí došlo v roce 1990 zákonem o obcích č. 367/1990 Sb., jež ovšem vedl k značné dezintegraci obcí z důvodu získání nových samosprávných kompetencí obcí po dřívějším uplatňování řízení střediskové soustavy a investiční činnosti z centra. V letech 1990 a 1991 vzniklo bezmála 2 000 nových obcí. Další změnu přinesl nový daňový systém, a to konkrétně systém financování obcí, kdy namísto dosavadního dotačního systému byly budovány příjmy obcí na základě výnosu daně z příjmu. Klíčovým mezníkem v období transformace pro oblast využití ploch byly restituce a privatizace.³⁹

Dalším významným faktorem změn byla v letech 1990–2000 změna zemědělské politiky státu, kdy celoplošná podpora zemědělská produkce byla postupně zastavena a nahrazena politikou omezené podpory neprodukčních funkcí zemědělství (ochrana vodních toků, údržba krajiny, cest, zalesňování, zatravňování apod.) pomocí cílených projektů. Podporováno bylo zatravňování a zalesňování, a tím zmenšování zorané plochy státu. V důsledku toho docházelo k opouštění zemědělské půdy zejména v periferních a méně příznivých oblastech. Rozsah nevyužívané zemědělské půdy byl v roce 2000 odhadován na 300 tisíc hektarů.⁴⁰

Česká republika byla po roce 1990 mnohem více ovlivněna globalizačními procesy, které byly potlačeny za doby totalitního režimu a které se na západě Evropy a v USA projevovaly od počátku druhé poloviny 20. století. Jedná se především o proces suburbanizace, jenž je charakterizován tvorbou příměstských oblastí.⁴¹

³⁹ KLUFOVÁ, Renata. *Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 276 s. ISBN 978-80-7478-733-1.

⁴⁰ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Zelená zpráva 2000* [online]. 2001 [20. 9. 2017]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/110681/ZZ2000.pdf>.

⁴¹ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Současná česká suburbanizace a její důsledky*. *Mvcr.cz* [online]. 2008 [21. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jeji-dusledky.aspx>

Jednou z pozitivních změn je zlepšování občanské vybavenosti obcí, kdy i v nejmenších obcích byly postupně obnovovány malé obchody, či jiné provozovny. Další výrazné proměny tvoří například rozvoj agroturistiky, zlepšování stavu životního prostředí podpořené legislativou, změny ve veřejné dopravě, rozvoj podnikání na venkově, nebo také zakládání dobrovolných svazků různého zaměření.

V neposlední řadě je také nutno zmínit, že v 90. letech 20. století došlo k zásadním změnám ve směrech migrace, kdy venkovské obce začaly již od roku 1994 zaznamenávat migrační přírůstky a naopak města začala migraci ztrácet. Změna směru migrace z měst na venkov znamenala zastavení procesu vylidňování venkova. K velkému odlivu došlo především u velkoměst. Během posledních let zůstává situace obdobná, kromě obcí do 199 obyvatel, kdy lidí opět ubývá, což je ovšem důsledek přirozeného úbytku obyvatel.⁴²

V roce 2004 vstoupila Česká republika do EU, což mělo dopad v této oblasti především na financování zemědělství a také na podstatně větší tlak globalizačních procesů. Aby ČR ovšem mohla využívat přidělené finanční prostředky, musela zpracovávat jednotný programový rámec. Tento rámec tvořil dokumenty, které se týkaly rozvoje venkova na národní úrovni a vycházely z dokumentů na úrovni EU. Za jejich realizaci bylo a je odpovědné Ministerstvo zemědělství České republiky.

Politika rozvoje venkova České republiky byla realizována pomocí víceletých a víceoborových programů, které zohledňovaly specifické prostředí tohoto státu. V rámci strategického plánování rozvoje se vycházelo jednak z plánování na úrovni EU, kterému byla věnována předchozí podkapitola, a dále také na národní úrovni, kdy programování rozvoje venkova v ČR vycházelo z nařízení Rady č. 1698/2005 a č. 1290/2005 a na základě rozhodnutí Komise 2006/144/ES. Na jejich základě byla definována struktura *Národního strategického plánu rozvoje venkova ČR* (NSPRV). Tento strategický dokument byl vytvořen pro programovací období 2007–2013 a zajišťoval především vazby mezi obecnými cíli rozvoje venkova na evropské úrovni a cíli rozvoje venkova v ČR, kdy odpovídal strategickým rozvojovým osám (ochrana životního prostředí, diverzifikace venkovského života, konkurenceschopnost).⁴³ NSPRV vycházel z hlavních strategických priorit EU pro období 2007–2013 s důrazem na zvyšování ekonomického růstu a kvality životního prostředí,

⁴² KLUFOVÁ, Renata, 2015, ref. 39.

⁴³ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007-2013* [online]. 2006 [21. 9. 2017]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/26839/Narodni_strategicky_plan_rozvoje_venkova.pdf.

vytváření nových pracovních příležitostí a udržitelný růst. Mezi jeho další stěžejní úkoly patřila spolupráce a koordinace s dalšími nástroji politiky ČR a EU, aby nedocházelo k jejich překrývání.⁴⁴

Dalším základním programovým dokumentem na období 2007–2013 byl *Program rozvoje venkova* (PRV), který navazoval na předchozí programové dokumenty (Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství v ČR, Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004–2006, SAPARD a Leader ČR) a skrze něho byl realizován NSPRV. PRV byl schválen 23. května 2007 *Výborem pro rozvoj venkova EK* a byl určen pro celé území ČR, s výjimkou hlavního města Prahy. PRV obsahoval čtyři prioritní osy, které konkrétně vymezovaly alokaci finančních prostředků z EAFRD:

- zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví,
- zlepšování životního prostředí a krajiny,
- kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova,
- LEADER,
- technická pomoc.⁴⁵

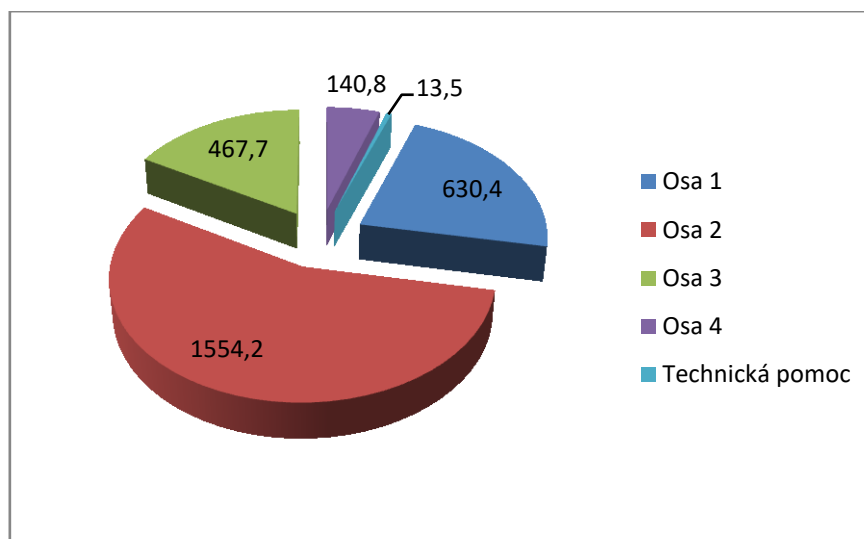
Tyto osy se následně dělily na priority a kopírovaly strukturu NSPRV. Jednotlivá opatření pak měla vést ke splnění cílů Lisabonské strategie, mezi které patřil trh práce, vnitřní trh a podnikatelské prostředí, udržitelný rozvoj a společnost založená na znalostech.

Celková alokace PRV ČR pro programovací období 2007–2013 byla 3,67 mld. EUR, kdy se EU na celkové částce podílelo ze 78 %, tedy 2,8 mld. EUR, a zbylá část byla financována národními zdroji. Maximální míra spolufinancování byla 75 %. Vyčlenění prostředků na jednotlivé osy znázorňuje graf 2.1.

⁴⁴ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013* [online]. 2015b [21. 9. 2017]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/436473/prv_12_modifikace_cistopis.pdf.

⁴⁵ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, 2015b, ref. 44.

Graf 2.1: Alokace prostředků EAFRD v ČR pro období 2007–2013 mezi jednotlivé osy (v mil. EUR)

Zdroj: Ministerstvo zemědělství ČR, 2015; vlastní zpracování, 2017

Na krajské úrovni si některé z krajů (Ústecký, Moravskoslezský, Zlínský a Olomoucký kraj) vytvořily své vlastní strategické dokumenty rozvoje venkova. Dále jsme se také mohli setkat s existencí PRV na úrovni obcí, kdy se však většinou jednalo o popis investičních záměrů.

Pro výměnu dat s žadateli byl v programovacím období 2007–2013 používán elektronický webový nástroj Portál Farmáře, jehož prostřednictvím byly podávány žádosti o dotace a následně sledován průběh jejich administrace.⁴⁶

V listopadu roku 2008 byla Ministerstvem zemědělství ČR zřízena *Celostátní síť pro venkov* (CSV), která byla vytvořena v souladu s Nařízením komise (ES) č. 1974/2006, které povinnost založení této instituce uložilo všem členským státům. Její fungování podléhalo *Evropské síti pro rozvoj venkova*, kterou zřídila Evropská komise. V tomto období byl také spuštěn portál *Venkov*, který je určen všem partnerům a široké veřejnosti, kteří se zajímali a zajímají o tuto problematiku a navíc také fungoval jako komunikační platforma PRV ČR 2007–2013. V ČR je v rámci CSV registrováno přes 600 partnerů, kdy se jedná především o zástupce správních i organizačních orgánů. Řídícím orgánem této platformy je Řídící orgán PRV pod záštitou Ministerstva zemědělství a funkci výkonnou zastává Sekretariát CSV

⁴⁶ HRUŠKA, Vladan. *České strategické plánování rozvoje venkova v politickém a plánovacím diskursu – Urbanismus a územní rozvoj* [online]. 2011 [15. 9. 2017]. Dostupné z: http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2011/2011-03/02_ceske.pdf.

(Regionální pracoviště CSV). Hlavní poradní funkci má Koordinační skupina Ministerstva zemědělství a Koordinační výbor CSV, jejichž úkolem je zhodnotit výsledky realizovaných aktivit a projednat následující roční prováděcí plány, které musí být v souladu s Akčním plánem CSV. Na regionální i centrální úrovni jsou dále zřizovány tematické pracovní skupiny.⁴⁷

Mezi hlavní cíle CSV řadíme:

- zapojení zúčastněných stran do provádění politiky rozvoje venkova,
- provádění PRV ČR,
- informování širší veřejnosti a potenciálních příjemců o politice rozvoje venkova a možnostech financování,
- podpora inovací.⁴⁸

K naplnění těchto cílů mají napomáhat nástroje a aktivity, mezi které můžeme zařadit internetový portál CSV, různé komunikační aktivity k prezentaci PRV ČR, podpora přenosu inovací, udržování vazeb mezi partnery CSV atd.

Tyto aktivity jsou rozpracovány v ročních prováděcích plánech. Dle čl. 51 nařízení EP a Rady (EU) č. 1305/2013 o podpoře rozvoje venkova z EAFRD, jsou aktivity CSV financovány po celou dobu trvání programového období z technické pomoci, přičemž celková veřejná podpora bude 100 % způsobilých výdajů. Z EAFRD je propláceno 75 % veřejných výdajů a 25 % veřejných výdajů činí příspěvek ČR.⁴⁹

⁴⁷ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Základní informace o Celostátní síti pro venkov. *Eagri.cz* [online]. 2017 [20. 1. 2018]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/o-celostatni-siti-pro-venkov>.

⁴⁸ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2017, ref. 47.

⁴⁹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Program rozvoje venkova na období 2014–2020* [online]. 2018a [18. 2. 2018]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/577515/Program_rozvoje_venkova_na_obdobi_2014_2020.pdf.

3 IDENTIFIKACE PROGRAMOVÉ PODPORY ROZVOJE REGIONŮ V KONTEXTU OBNOVY A ROZVOJE VENKOVA V OBDOBÍ 2014–2020

Tato kapitola je zaměřena na identifikaci programové podpory rozvoje venkova v období 2014–2020 a to z pohledu evropského a následuje analýza programové podpory z národního pohledu České republiky. V úvodní části kapitoly je uvedena charakteristika venkovských oblastí zemí Evropské unie s návazností na podrobnou charakteristiku těchto oblastí v ČR. V druhé části kapitoly je představen programový rámec současného období. Závěrečná část této kapitoly se věnuje programování rozvoje venkova v podmínkách ČR s následnou analýzou Programu rozvoje venkova na období 2014–2020.

3.1 Charakteristika venkovských oblastí EU v programovém období 2014–2020

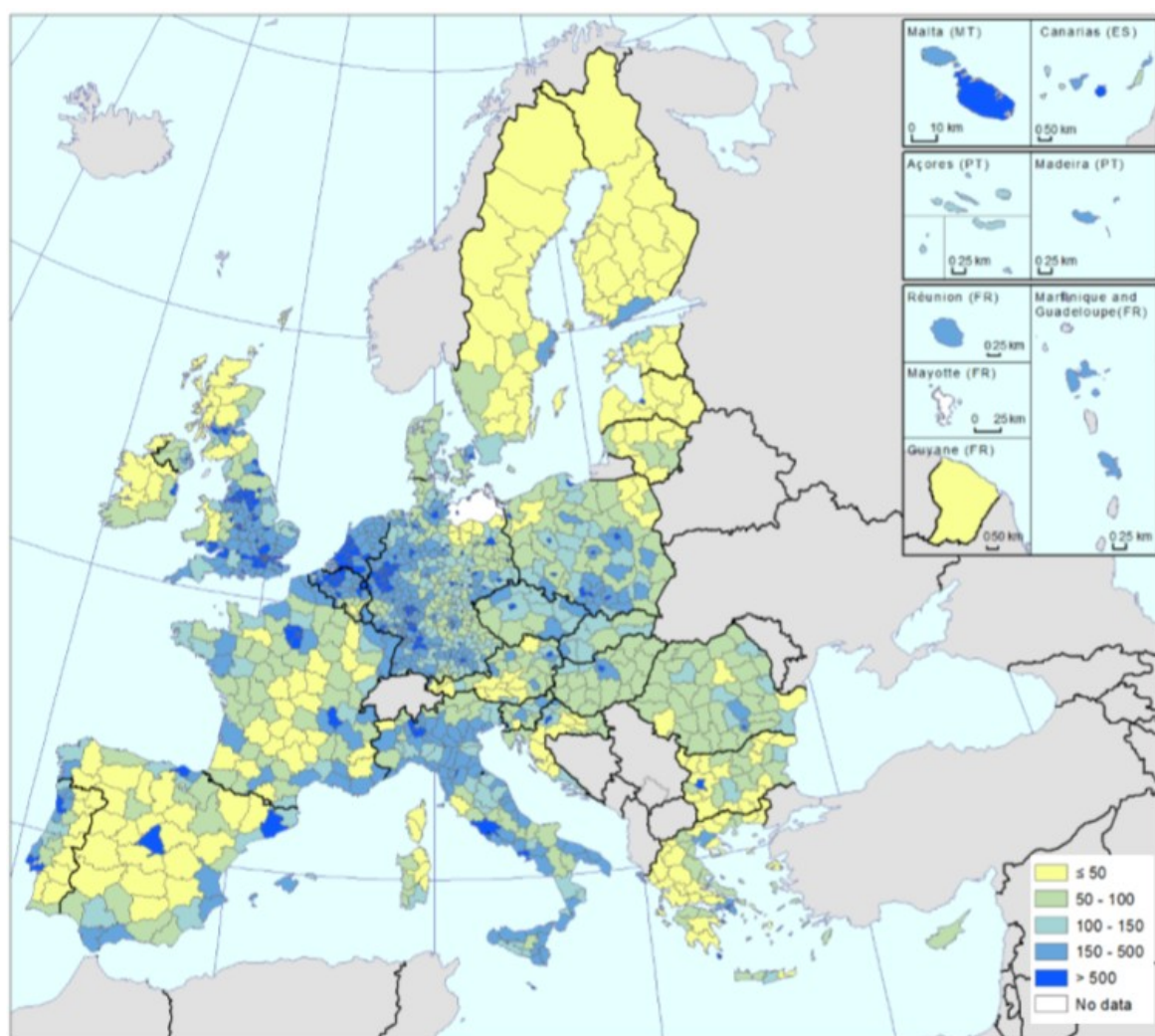
Politika rozvoje venkova, která je součástí společné zemědělské politiky EU, spadá mezi oblasti tzv. sdílených pravomocí, kdy členské státy předávají své kompetence na nadnárodní úrovni, tzn., že je determinována komunitárním právem. Z toho vyplývá, že rámec podpory pro rozvoj venkova je založen na analýze problémů evropského venkova jako celku. Území Evropské unie je ovšem velmi heterogenní a vyznačuje se specifickými rysy a problémy. Aby opatření stanovená v rámci politiky rozvoje venkova byla účinná, musí reflektovat i relevantní problémy evropského venkovského prostoru. Evropská Unie pro tento účel využívá metodiku OECD, která je popsána v předešlé kapitole. Na jejím základě je venkovský prostor EU podroben pravidelné analýze Evropskou komisí, která pak poskytuje podklady pro situační analýzy a sleduje vývojové trendy.

Evropa se vyznačuje příznivým podnebím, úrodnou půdou, technicky vyvinutými zemědělskými činnostmi a vzdělaným managementem zemědělských podniků. Mezi další charakteristiky evropského venkova můžeme zařadit většinový podíl farmářů s rozmanitými činnostmi, vzrůstající podíl příjmů z nezemědělských aktivit a průměrné příjmy zemědělských domácností na stejné úrovni jako v domácnostech s nezemědělskými příjmy. Společnost má nyní možnost se více zabývat kvalitou produkce potravinářských výrobků, kvalitou a rozmanitostí potravin, dopady potravinářského výrobního procesu na životní prostředí,

vyrovnáním rozvojem venkovských oblastí, než pouhou kvantitou, jak tomu bylo v době uzavírání Římských smluv.⁵⁰

Nejjednodušší vyjádření charakteristiky venkovských oblastí v EU je jejich definování v porovnání s oblastmi městskými. Jedním z nejpoužívanějších kritérií je hustota obyvatel, která je v EU velice odlišná, jak je patrné z obrázku 3.1. Obecně lze říct, že nové členské země (země, které přistoupily k EU po roce 2004, EU-N13) jsou méně hustě osídleny než členské země původní.

Obrázek 3.1: Hustota obyvatel EU (obyv./km², 2015)

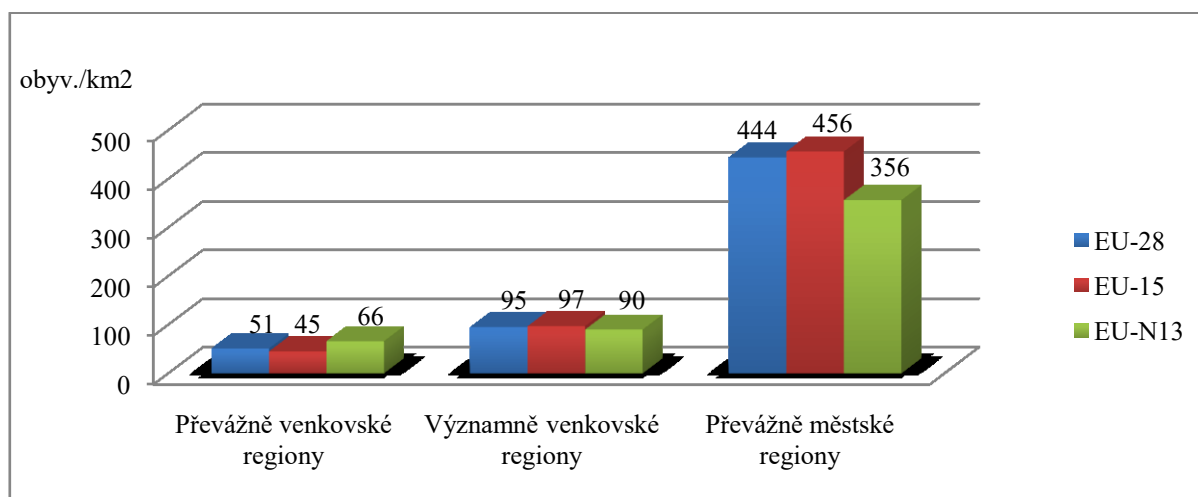

Zdroj: European Commission, 2016; vlastní zpracování, 2018

⁵⁰ PĚLUCHA Martin a kol. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU*. [online]. 2006 [22. 12. 2017]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/4/1258-evv_publikace_web.pdf.

V roce 2014 měly převážně venkovské regiony v celé EU (EU-28) hustotu obyvatelstva 51 obyvatel/km², významně venkovské 95 obyvatel/km² a v převážně městské oblasti 444 obyvatel/km². Venkovské regiony v nových členských zemích (EU-N13) jsou hustěji obydlené než regiony v zemích EU-15 (66 oproti 45 obyvatelům/km²). Tato skutečnost je patrná z grafu 3.1.

Graf 3.1: Hustota obyvatel podle typu regionu v EU-28, EU-15 a EU-N13 (2015)

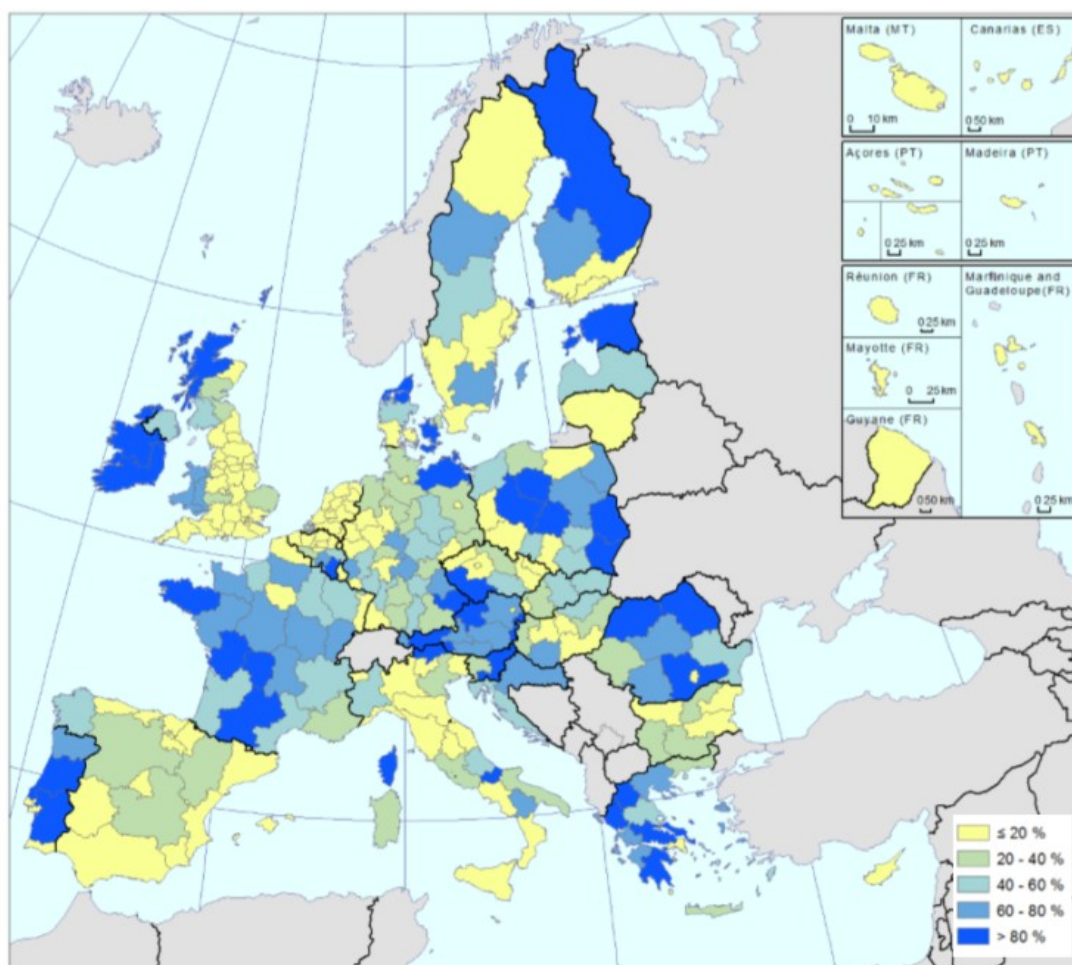

Zdroj: European Commission, 2017; vlastní zpracování, 2018

Evropská Unie pokrývá téměř 4,5 milionu km². Z celkové plochy pak převážně venkovské oblasti představují 52 % území EU, významně venkovské 38 % plochy a městské regiony pokrývají pouze 9,8 % území. Venkovské regiony jsou zvláště důležité v zemích EU-N13, kde představují 58,3 % území, zatímco městské regiony pokrývají pouze 6,3 %.⁵¹ Význam venkovského území lze vidět na obrázku 3.2.

⁵¹ EUROPEAN COMMISSION. *Cap context indicators 2014-2020*. [online]. 2017 [2. 1. 2018]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators/context/2017/full-text_en.pdf.

Obrázek 3.2: Význam venkovského území EU (% z celkového počtu, 2015)

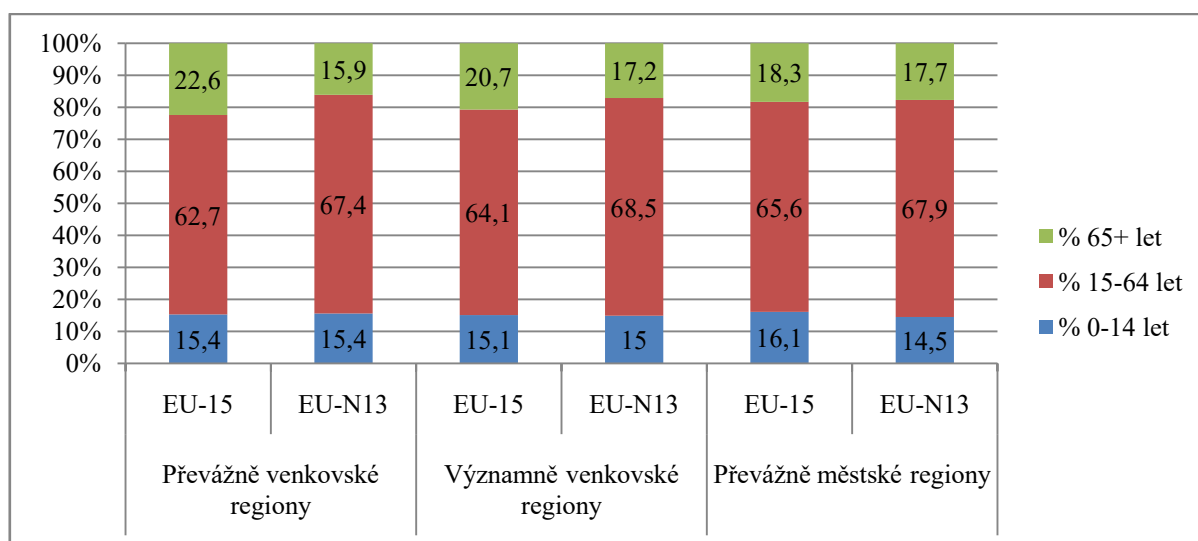

Zdroj: European Commission, 2016; vlastní zpracování, 2018

V roce 2016 žilo v EU téměř 510 milionů obyvatel, přičemž 80 % z nich v zemích EU-15. Většina obyvatel EU obývá převážně městské oblasti (44,4 %) a významně venkovské regiony (36,1 %), s výjimkou zemí EU-N13, kde většina obyvatel žije ve významně a převážně venkovských oblastech (44,9 % a 33,8 %). Jak lze vyčíst z grafu 3.2, podíl dětí a mladých lidí je víceméně stejný ve venkovských, středních a městských oblastech, s výjimkou městských oblastí v zemích EU-15. Starší lidé jsou v zemích EU-15 také mnohem početnější, zejména ve venkovských oblastech. Podíl obyvatel v produktivním věku je ve venkovských oblastech poněkud menší než ve významně venkovských a převážně městských oblastech.⁵²

⁵² EUROPEAN COMMISSION. *Facts and figures. Rural development in the European Union* [online]. 2016 [7. 1. 2018]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/agriculture/events/2016/rural-development/fact-sheet.pdf>.

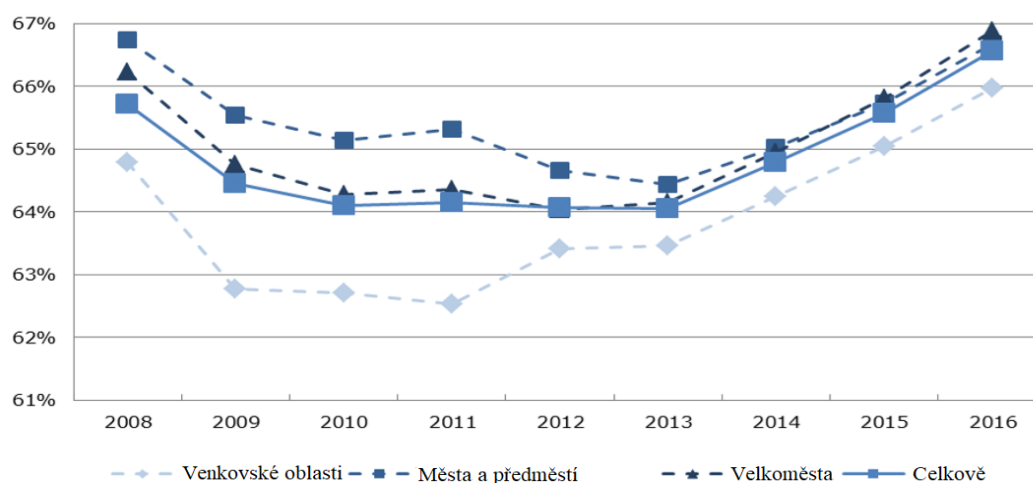
Graf 3.2: Věková struktura obyvatel v EU-15 a v EU-N13 podle typů regionu (2016)

Zdroj: European Commission, 2017; vlastní zpracování, 2018

Míra zaměstnanosti obyvatelstva v produktivním věku (15 až 64 let) byla výrazně ovlivněna hospodářskou krizí, která začala v roce 2008, což představovalo pokles na úrovni zemí EU-28 z 65,7 % v roce 2008 na 64,1 % v roce 2010. Do roku 2013 zůstal vývoj míry zaměstnanosti poměrně stabilní a následně začal růst, kdy v roce 2016 postupně dosáhl 66,6 %, jak lze vidět v grafu 3.3. Trendy byly podobné ve všech typech oblastí podle stupně urbanizace, i když zaměstnanost ve venkovských oblastech je tradičně nižší, než je průměr EU. Míra zaměstnanosti ve městech se blíží průměru zemí EU-28, zatímco nejvyšší úroveň zaměstnanosti byla zaznamenána ve městech a předměstích.

Graf 3.3: Míra zaměstnanosti v EU-28 v různých oblastech (15–64 let, 2008- 2016)

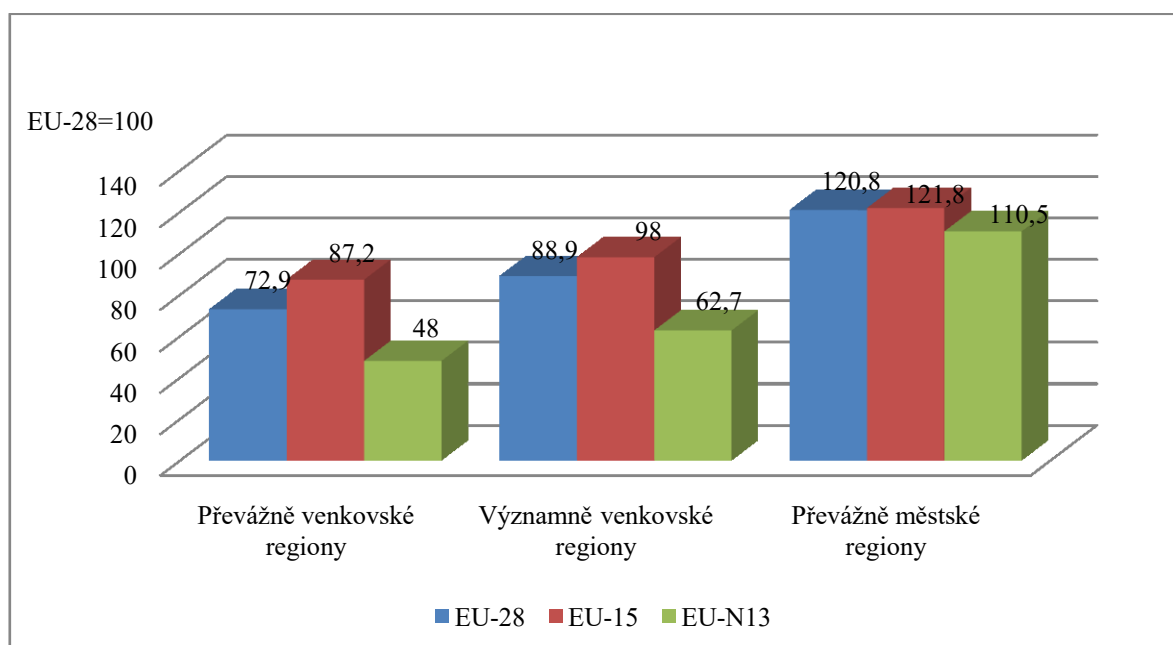

Zdroj: European Commission, 2017; vlastní zpracování, 2018

Míra nezaměstnanosti je definována jako podíl nezaměstnaných k pracovní síle (složený jak ze zaměstnaných, tak i z nezaměstnaných). Nezaměstnaná osoba má podle metodiky *Mezinárodní organizace práce* 15 až 74 let, v současné době nemá práci, ale je k dispozici a aktivně práci hledá. V důsledku hospodářské krize míra nezaměstnanosti v zemích EU-28 dosáhla v roce 2013 hodnoty 10,8 %, což je nejvyšší úroveň desetiletí a vykazuje výrazný nárůst ze 7 % v roce 2008. V roce 2016 se míra nezaměstnanosti v zemích EU-28 snížila na 8,6 %. Míra nezaměstnanosti ve výši 8,6 % představuje zhruba 20,9 milionů lidí. V roce 2016 žilo ve venkovských oblastech 5,5 milionu nezaměstnaných.⁵³ Míru nezaměstnanosti v různých zemích EU lze porovnat s přílohou č. 1.

V roce 2016 dosáhl hrubý domácí produkt na obyvatele (HDP na obyvatele) ve státech EU-28 29 100 EUR standardu kupní síly (PPS). Od roku 2009 do roku 2016 se HDP na obyvatele zvýšil o 18,8 %. Země EU-N13 zaznamenaly nárůst o 33,2 %, což je více než dvakrát více než v zemích EU-15 (16,2 %). V důsledku toho se zmenšuje rozdíl mezi oběma skupinami EU.⁵⁴ Jak je uvedeno v grafu 3.4, v období let 2012–2014 měly převážně venkovské regiony v průměru nejnižší úroveň HDP na obyvatele (72,9 % průměru zemí EU-28). Převážně městské regiony měly nejvyšší úroveň HDP na obyvatele (120,8 % průměru EU-28).

Graf 3.4: HDP na obyvatele v PPS v různých oblastech EU (průměr z let 2012–2014)

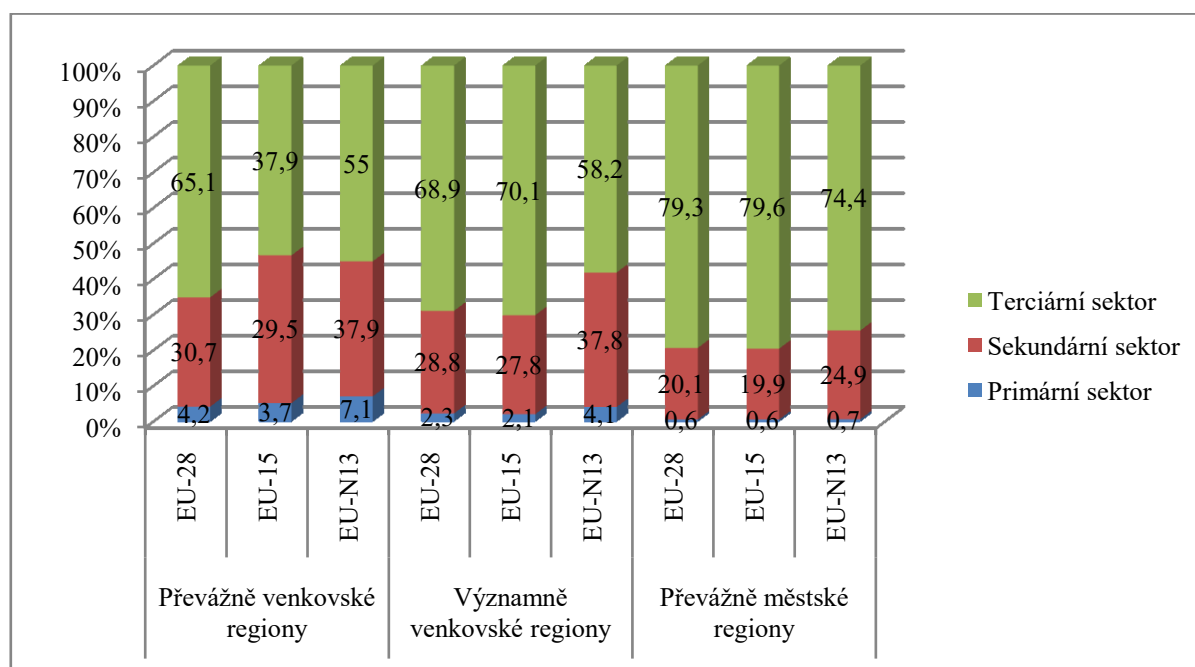
Zdroj: European Commission, 2017; vlastní zpracování, 2018

⁵³ EUROPEAN COMMISSION, 2017, ref. 51.

⁵⁴ Tamtéž.

Terciární sektor, sektor služeb, obecně představuje hlavní oblast hospodářské činnosti v EU. Z grafu 3.5 lze vyčíst, že v roce 2014 činil terciér 65,1 % přidané hodnoty převážně ve venkovských oblastech, 68,9 % v oblastech významně venkovských a 79,3 % v převážně městských regionech. Sektor sekundární (těžba, výroba a stavba) v převážně venkovských oblastech přispěl v roce 2014 k 30,7 % přidané hodnoty, což je o něco více než u významně venkovských a převážně městských regionů (28,8 % a 20,1 %). Primární sektor (zemědělství, lesnictví a rybolov) představoval v roce 2014 pouze 4,2 % přidané hodnoty v převážně venkovských regionech EU-28, 2,3 % ve významně venkovských a 0,6 % v městských regionech.

Graf 3.5: Struktura ekonomiky podle sektorů v EU-28, EU-15 a v EU-N13 (2014)

Zdroj: European Commission, 2017; vlastní zpracování, 2018

3.2 Charakteristika českého venkova

3.2.1 Vymezení venkovských oblastí v České republice

Česká republika se z hlediska správního uspořádání člení na vyšší územní samosprávné celky a na obce, které jsou jejich základem. V českých poměrech není jednoznačně stanoveno jak vymezit venkovskou obec, ale nejčastěji je používáno kritérium počtu obyvatel. Obvyklou hranicí počtu obyvatel používanou pro stanovení hranice venkovské obce je 2 000 osob. Z tabulky 3.1 je patrné, že k 15. prosinci 2017 bylo v ČR 5 562 venkovských obcí, což je 89 % všech obcí v ČR. Katastrální území těchto obcí pokrývá téměř tři čtvrtiny území ČR a žije zde 26,9 % celkové populace. Největší počet obcí najdeme ve Středočeském kraji, kde je celkem 1 031 venkovských obcí. Ve Zlínském kraji se nachází celkem 307 obcí, z toho 253 obcí lze označit jako obce venkovské.⁵⁵

Tabulka 3.1: Počet obcí a obyvatel (stav k 15. 12. 2017)

Velikostní kategorie	Počet obcí	Počet obyvatel	Podíl obyvatel
do 199	1 440	179 228	1,7 %
od 200 do 499	2 000	653 472	6,2 %
od 500 do 999	1 374	971 317	9,2 %
od 1 000 do 1 999	748	1 043 547	9,9 %
Celkem venkovské obce	5 562	2 847 564	26,9 %

Zdroj: Český statistický úřad, 2017; vlastní zpracování, 2018

Pro účely regionální politiky EU vstoupil v ČR v roce 2000 v platnost systém členění dle klasifikace NUTS. Česká republika se podle tohoto systému člení na celkem 8 regionů soudržnosti na úrovni NUTS 2 a na 14 krajů na úrovni NUTS 3. Mapa těchto regionů je součástí přílohy č. 2. Regiony soudržnosti jsou základní statistické jednotky pro výpočet HDP na obyvatele, dle kterého jsou přidělovány prostředky ze strukturálních fondů.

⁵⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Malý lexikon obcí České republiky- 2017. *Czso.cz* [online]. 2017 [2. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2017>.

Kromě úrovně NUTS ještě existují dvě nižší úrovně územněsprávního statistického členění, které však již nejsou určující pro rozdělení prostředků z fondů EU. Jedná se o tzv. místní administrativní jednotky (LAU). V ČR se nachází 77 okresů na úrovni LAU 1 a 6 260 obcí na úrovni LAU 2.⁵⁶

V ČR se pro vymezování venkovského prostoru nejvíce využívá typologie regionů dle metodiky OECD a Eurostatu, jejímž ukazatelem je hustota zalidnění, která je u venkovských obcí menší než 150 obyvatel/km². Podle OECD se regiony člení na převážně venkovské, převážně městské a přechodné. Většina krajů v ČR se potom řadí mezi regiony přechodné. Pouze kraj Vysočina má charakter převážně venkovského regionu a naopak hlavní město Praha je regionem výrazně městským.⁵⁷

Kromě typologie OECD se k charakteristice venkova v ČR používá i typologie *Generálního ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova* (Directorate-General for Agriculture and Rural Development, DG Agri), která je její obměnou. Tato typologie vznikla v roce 2011 v návaznosti na zkreslování při klasifikaci regionů v EU dle metodiky OECD. Je založena na dvoustupňovém přístupu a na definici městských a venkovských mřížek o rozměru 1 km². Při identifikaci obyvatel v městských regionech je rozhodující:

- výběr síťových buněk s hustotou zalidnění větší než 300 obyvatel/km² (práh hustoty zalidnění),
- seskupení síťových buněk představuje osídlení s více než 5 000 obyvateli (minimální práh velikosti),
- seskupení zahrnuje diagonální návaznost.⁵⁸

Podle této typologie se na území ČR nachází šest převážně venkovských regionů NUTS 3 (Jihočeský, Olomoucký, Pardubický, Plzeňský, Zlínský a kraj Vysočina), dva převážně městské regiony (kraj Praha a Středočeský kraj) a šest přechodných regionů (Jihomoravský, Karlovarský, Královéhradecký, Liberecký, Moravskoslezský a Ústecký kraj).⁵⁹

⁵⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Vymezení územních jednotek. *Czso.cz* [online]. 2018b [2. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/vymezeni_uzemnich_jednotek.

⁵⁷ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

⁵⁸ EUROPEAN COMMISSION. Urban-rural typology. *Europa.eu* [online]. 2015 [20. 1. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Urban-rural_typology.

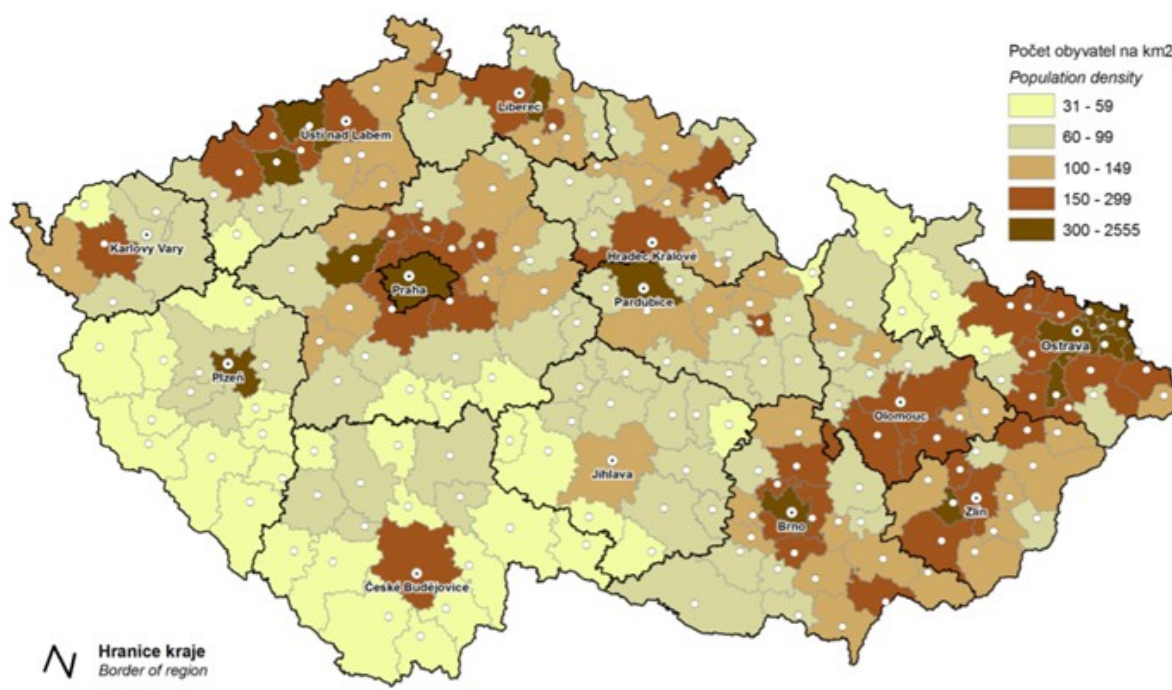
⁵⁹ MATOUŠKOVÁ, Kamila. Nová typologie městských a venkovských regionů NUTS 3 podle Evropské komise. *Dvs.cz* [online]. 2015 [20. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6485296>.

3.2.2 Charakteristika venkovských oblastí v České republice

Česká republika je středoevropským státem o celkové rozloze 78 860 km² a čítá 10,2 mil. obyvatel. Z celkové plochy území leží jen 39 % v nadmořské výšce pod 400 m. n. m. a tudíž má v evropských poměrech charakter horské až podhorské oblasti. Podnebí ČR se vyznačuje vzájemnou interakcí oceánských a kontinentálních vlivů s převládajícím západním prouděním, což přináší časté střídání počasí a poměrně hojné srážky.⁶⁰

Na území ČR se nachází 6 260 obcí (jako nejnižších územně správních jednotek) které se zároveň vyznačují velmi rozdrobenou velikostní strukturou. Obce v ČR mají nejnižší průměrný počet obyvatel (1 640 obyvatel na obci) a zároveň se řadí mezi nejmenší obce v EU (průměrná velikost území je 13 km²).⁶¹ Na obrázku 3.3 je znázorněna hustota obyvatel ČR.

Obrázek 3.3: Počet obyvatel ČR na km²

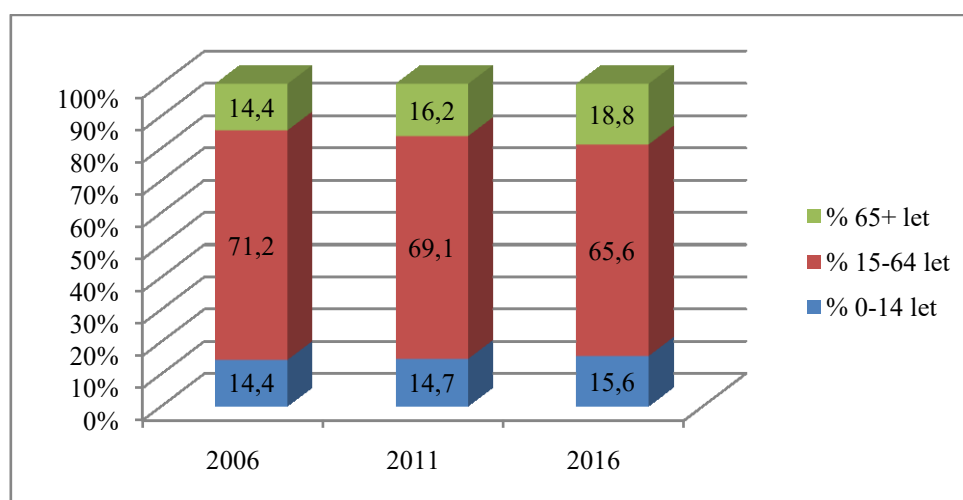
Zdroj: Český statistický úřad, 2017; vlastní zpracování, 2018

⁶⁰ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

⁶¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2017, ref. 55.

Věková struktura venkovských oblastí se vyznačuje stárnutím obyvatelstva, kdy se postupně snižuje zastoupení obyvatelstva v nejmladší věkové skupině populace (0-14 let) a střední věkové skupině (15-64 let), a naopak narůstá podíl nejstarší věkové skupiny (65 a více), jak je uvedeno v grafu 3.6. Stárnutí obyvatel se spolu s trendem stěhování mladých lidí do měst stalo dlouhodobým problémem úbytku venkovské populace, i když se podle statistik v posledních letech toto vylidňování venkova výrazně zpomalilo.

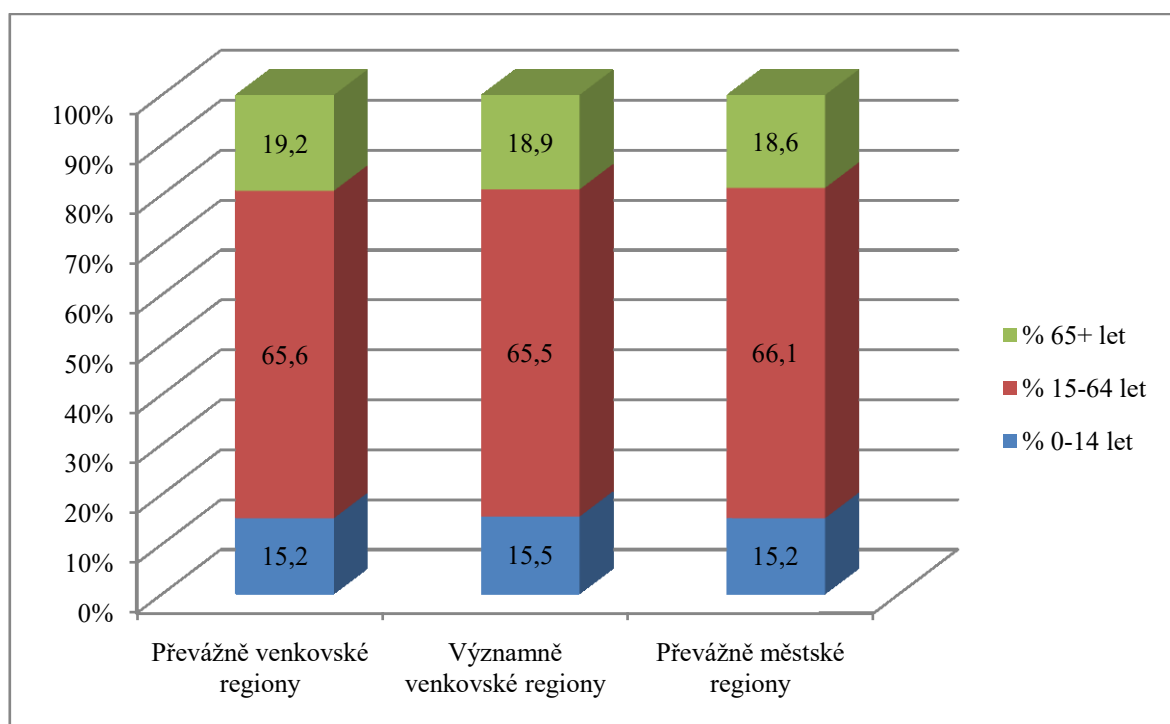
Graf 3.6: Věková struktura obyvatel venkovských oblastí

Zdroj: Český statistický úřad, 2016; vlastní zpracování, 2018

Jak je uvedeno v grafu 3.7, struktura obyvatel podle věku je v různých oblastech velmi podobná, kdy v převážně městských oblastech je nejvyšší podíl obyvatel střední věkové skupiny (66,1 %) a naopak nejstarší věková skupina je nejvíce přítomna v převážně venkovských oblastech (19,2 %).

Graf 3.7: Věková struktura obyvatel v různých oblastech ČR

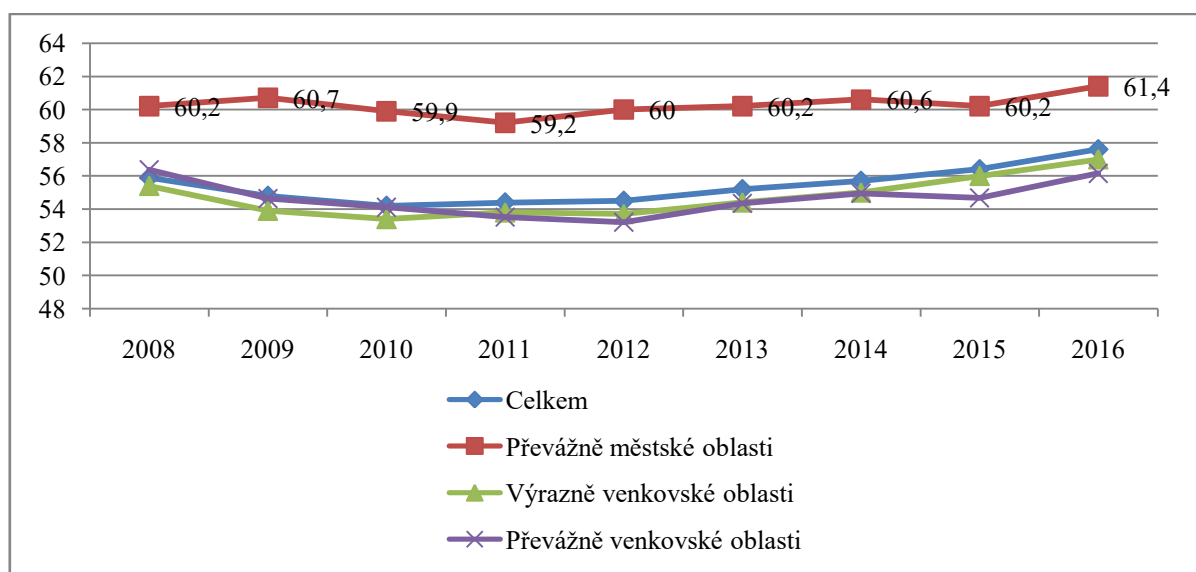
Zdroj: Český statistický úřad, 2016; vlastní zpracování, 2018

Venkov se dlouhodobě potýká s migrací mladých lidí do měst, především z důvodu nedostatku pracovních příležitostí. Ve venkovských oblastech je problém nedostatku pracovních příležitostí umocňován nižší koncentrací výrobních podniků i podniků nabízejících služby, a tedy potencionálních zaměstnavatelů. S touto charakteristikou následně souvisí další fakt, a to, že přes 80 % obyvatel obcí za práci dojíždí. Dojíždění za prací má za následek oslabování poptávky na venkově, s čím souvisí omezování možnosti podnikání, které je dále také limitováno nedostatečným technickým zázemím, zejména pak dostupností služeb vysokorychlostního internetu a slabší vybaveností v oblasti informačních technologií.⁶²

Míra zaměstnanosti obyvatelstva v produktivním věku (15 až 64 let) byla výrazně ovlivněna hospodářskou krizí, která začala v roce 2008, což představovalo pokles z 55,9 % v roce 2008 na 54,2 % v roce 2010, jak lze porovnat s grafem 3.8. Do roku 2013 zůstal vývoj míry zaměstnanosti poměrně stabilní a následně začal růst, kdy v roce 2016 postupně dosáhl 57,6%. Trendy byly podobné ve všech typech oblastí podle stupně urbanizace, i když zaměstnanost ve venkovských oblastech je tradičně nižší, než v oblastech převážně městských.

⁶² MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018, ref. 47.

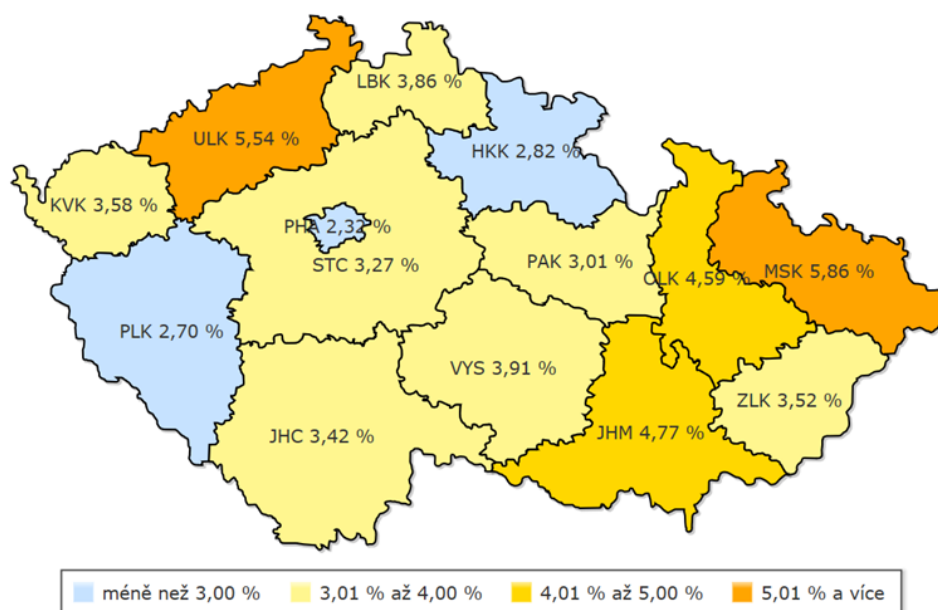
Graf 3.8: Zaměstnanost v letech 2008-2016 v různých oblastech ČR

Zdroj: Český statistický úřad, 2018; vlastní zpracování, 2018

Míra nezaměstnanosti v ČR dosáhla v lednu roku 2018 hodnoty 3,9 %, což je jedna z nejnižších úrovní desetiletí a vykazuje výrazný pokles z 6 % v roce 2008. Míra nezaměstnanosti ve výši 3,9 % představuje zhruba 290 tisíc lidí. Na následujícím obrázku 3.4 je znázorněna míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR, kdy nejnižší míru má Praha (2,32 %) a naopak nejvyšší Moravskoslezský kraj (5,86 %).

Obrázek 3.4: Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu ve věku 15-64 let v krajích ČR (stav k 31. 1. 2018)

Zdroj: Český statistický úřad, 2018c; vlastní zpracování

Obce, především malé do 500 obyvatel, se dlouhodobě potýkají s problémem nedostatečné občanské vybavenosti. Podíl obcí se školou, knihovnou, poštou nebo s lékařskou ordinací se snižuje, a to především z důvodu nedostatečné daňové výtěžnosti malých obcí vzhledem k jejich rozvojovým potřebám a ke stavu obecního majetku. Pozitivem v této oblasti je skutečnost, že narůstá podíl obcí s lékárenskými službami, především s pečovatelskou službou. V oblasti komerčních služeb (obchod s potravinami, kadeřnictví apod.) dosahuje vybavenost cca 70 %.⁶³

Jedním z klíčových cílů strategie Evropa 2020 je snížení počtu osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením v EU. V roce 2015 bylo v Evropské unii tímto faktorem postiženo 23,7 % obyvatelstva. Z pohledu ohrožení obyvatel chudobou, jedním ze sociálně ekonomických ukazatelů situace na venkově, patří Česká republika mezi nejvíce vyrovnané země na světě. V porovnání s ostatními státy EU je ČR také na relativně nízké úrovni, resp. v roce 2015 dosáhla nejnižší úrovně (14 %) v celé Evropské unii, jak lze porovnat s grafem, který je součástí přílohy č. 3. Problematika chudoby a sociálního vyloučení se týká především různých znevýhodněných skupin obyvatelstva, zejména pak skupin obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách, ve kterých často sílí izolace romské menšiny.⁶⁴

Nejdůležitější hospodářskou činností venkovských oblastí v ČR je, stejně jako v ostatních zemích EU, zemědělství a lesnictví. Rozloha zemědělské půdy v ČR byla k 31. 12. 2016 4,2 mil. hektarů, což je 53,3 % celkové rozlohy státu.⁶⁵ Tato plocha se v dlouhodobém měřítku zmenšuje. Trend snižování je zaznamenáván také u počtu hospodářských zvířat, farem i pracovníků v primárním sektoru. Podíl tohoto sektoru na zaměstnanosti je 2,45 %. V porovnání s EU je primární sektor v ČR charakteristický nižší kapitálovou vybaveností, nižší mírou čistých investic a taktéž nižším podílem strojového vybavení na jednotku půdy. Mezi další znaky můžeme zařadit trend roztržitého vlastnictví půdy, vysoký podíl pronajaté půdy, relativně vysoká zadluženost zemědělců a produkce výrobků s nižší přidanou hodnotou. Další negativním jevem českého zemědělství je nízká kvalifikace pracovníků, která je přímo ovlivněna věkovou strukturou, jež je důsledkem negativního vlivu na přenos nových poznatků výzkumu a vývoje do praxe.⁶⁶

⁶³ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ. *Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky* [online]. 2017 [20. 1. 2018]. Dostupné z: https://www.cuzk.cz/Periodika-a-publikace/Statisticke-udaje/Souhrne-prehledy-pudniho-fondu/Rocenka_pudniho_fondu_2017.aspx.

⁶⁶ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

Nárůst produkce kvalitních a regionálně specifických zemědělských a potravinářských produktů představuje v posledních letech významný přínos pro hospodářství a sociální stabilitu venkova, kdy dochází ke zlepšení příjmů producentů a vytváření pracovních příležitostí s vyšší kvalifikací.

Jedním z nejvýznamnějších prvků venkovského rozvoje posledních let jsou místní akční skupiny (MAS), které začaly vznikat v roce 2002. V současné době jich na území ČR působí 179 a zahrnují 94 % obcí ČR. Mapa s rozmištěním MAS v ČR je uvedena v příloze č. 4. Místní akční skupiny jsou spolky tvořené různými skupinami obyvatel, které představují občané, aktéři podnikatelské sféry, neziskové organizace a zástupci veřejné správy. Mezi jejich priority řadíme spolupráci při rozvoji venkova a zejména při získávání finančních prostředků z EU i národních programů metodou propojení aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku (Liaison Entre Actions Développement de l'Économie Rurale, LEADER). Přístup této metody je zdola nahoru, tzn., podněty pro rozvoj daných venkovských oblastí iniciují místní subjekty, čímž je dosaženo větší efektivity rozvoje daného regionu. Místní akční skupina působí vždy na menším, ekonomicky, sociálně i geograficky homogenním území. Daná skupina musí být vždy registrována u Ministerstva vnitra ČR a dále by měla mít stanovený status, stanovy a organizační řád. Další podmínkou pro fungování MAS je složení, kdy může být složena maximálně z 50 % zástupců veřejné správy, zbylá polovina je potom tvořena podnikateli a zástupci neziskových organizací. Všichni zástupci musí mít bydliště nebo sídlo v daném mikroregionu.⁶⁷

V programovém období 2014–2020 musí MAS prokázat schopnost podílet se na implementaci programů financovaných z Evropských strukturálních a investičních fondů (European Structural and Investment Funds, ESIF) plněním standard, které stanovuje Ministerstvo zemědělství. V případě úspěšného absolvování standardizace připraví daná MAS Strategii komunitně vedeného místního rozvoje (Community-Led Local Development Strategy, SCLLD), která musí obsahovat analýzu území, potřeb, požadavků a cílů podpory. Díky těmto strategiím jsou pak jednotlivé projekty navzájem provázané, synergické a vykazují přidanou hodnotu.⁶⁸ Mezi průřezové témata SCLLD můžeme zařadit např. snižování nezaměstnanosti ve venkovských oblastech, zvyšování kvalifikace, podpora

⁶⁷ NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN ČESKÉ REPUBLIKY. Místní akční skupiny. *Nsmascr.cz* [online]. 2018 [20. 1. 2018]. Dostupné z: <http://nsmascr.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny>.

⁶⁸ NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN ČESKÉ REPUBLIKY. *NS MAS ČR: Současnost a budoucnost venkova*. [online]. 2014 [11. 3. 2018]. Dostupné z: http://nsmascr.cz/content/uploads/2014/09/brozura-CLLD_8_2014.pdf.

podnikatelských příležitostí, zvyšování funkční vybavenosti venkova nebo také využití rozvojového potenciálu dané oblasti.

Mezi stěžejní úkoly jednotlivých MAS lze zařadit:

- prezentace SCLLD na Národní stálé konferenci,
- zvyšování způsobilosti aktérů pro vypracování a provádění projektů,
- zpracování nediskriminačního a transparentního výběrového řízení,
- zjišťování souladu projektů s SCLLD,
- příprava a zveřejňování výzev na úrovni MAS (tzv. podvýzev),
- přijímání a posuzování žádosti o podporu,
- výběr projektů k realizaci a stanovování výše podpory,
- zajišťování administrace a sledování plnění SLLD,
- evaluace podporovaných projektů.⁶⁹

3.2.3 SWOT analýza venkovských oblastí v ČR

V rámci uceleného pohledu na problematiku rozvoje venkova v ČR je v Programu rozvoje venkova na období 2014–2020 uvedena SWOT analýza, která se týká rozvoje venkova, zemědělství a souvisejících sektorů a také životního prostředí a klimatu.

Za silné stránky venkovských oblastí v ČR lze především považovat existenci struktur potřebných pro výměnu informací (např. Celostátní síť pro venkov), spolupráci aktérů rozvoje venkova (existence MAS), tradice zemědělské výroby ve všech regionech ČR a neposlední řadě dobré životní prostředí.⁷⁰

Český venkov má také mnoho slabých stránek, jako např. nedostatek pracovních příležitostí a nízká podnikatelská aktivita, která ústí v odchod mladých a kvalifikovaných pracovních sil do měst, nedostatečná občanská a technická vybavenost, nízká konkurenceschopnost zemědělství, potravinářství a lesnictví, zastaralé technologie a technika zemědělských podniků nebo také klesající přidaná hodnota a efektivnost českého zemědělství.

⁶⁹ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *MMR ČR: Metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014–2020* [online]. 2014a [12. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/dafb72e8-e60d-4635-b6eb-ecd7972b8e0e/MPIN-22-08-2014.pdf>.

⁷⁰ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

Primární sektor má negativní vliv na strukturu krajiny, kdy dochází ke znečišťování vod, k degradaci půdy, poklesu biodiverzity a snížené ekologické stabilitě.⁷¹

Růst poptávky měst po produkci a nabídce venkova spolu se synergickými efekty komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD) nebo také s prostorem pro rozvoj malých a středních regionálních výrobců můžeme zařadit mezi příležitosti pro rozvoj venkovských oblastí v ČR. Mezi další řadíme také trvale udržitelný růst, využití tzv. brownfields, nebo rozvoj odvětví podnikání s vyšší pracovní náročností. Musíme nadále klást důraz na využívání potencionálu kulturního a přírodního dědictví k rozvoji cestovního ruchu, který by měl napomáhat rozvoji hospodářství a zlepšení kvality života.⁷²

Největší hrozbou rozvoje venkova je nepříznivá ekonomická situace spolu se zvyšující se nezaměstnaností a zhoršující se finanční situací, jež mohou být následkem vylidňování a stárnutí populace ve venkovských oblastech. Dalšími riziky jsou také globalizace a sílící konkurence, změna klimatu, kontaminace půd, nebo také rostoucí tlak na nezemědělské využití krajiny (zástavba).⁷³

3.3 Programová podpora obnovy a rozvoje venkova v období 2014–2020

Tato podkapitola se věnuje programování obnovy a rozvoje venkova v období 2014–2020, a to nejprve z pohledu komunitárního a následně je toto programování důsledně analyzováno pro poměry České republiky.

3.3.1 Politika soudržnosti EU pro programové období 2014–2020

Základní myšlenkou hospodářské a sociální soudržnosti je snižování rozdílů mezi regiony Evropské unie a eliminace zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů. Tuto myšlenku si aplikuje EU v rámci své politiky soudržnosti, kdy poprvé o snižování disparit mezi regiony oficiálně hovoří Jednotný evropský akt v roce 1986. Lisabonská smlouva tento cíl aktualizovala o územní aspekt a hovoří o hospodářské, sociální a územní soudržnosti. Pojem soudržnost definuje např. William Molle jako stav úrovně disparit mezi členskými státy, jejich regiony nebo skupinami uvnitř Evropské unie, které jsou společensky a politicky akceptovatelné.⁷⁴ Politika soudržnosti neboli kohezní politika, zaštiťuje všechny projekty

⁷¹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ MOLLE, Willem. *European Cohesion Policy*. New York: Routledge, 2007. 347 s. ISBN 978-0-415-43812-4.

v EU, které financuje alespoň z části Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond a Fond soudržnosti.

Jak již bylo řečeno v předešlé kapitole, politika rozvoje venkova procházela určitým vývojem. Jedním z milníků se stal v roce 2013 dokument Evropské komise Sdělení k budoucí podobě SZP do roku 2020, ve kterém se objevily snahy o reformu CAP a politiky rozvoje venkova, které ovšem nevedly k zásadní reformě. CAP má i nadále dvou pilířovou strukturu. Změny se týkají pouze oblasti administrativní zátěže, která byla snížena, došlo ke zlepšení strategického přístupu v oblasti rozvoje venkova a také k užšímu propojení politiky rozvoje venkova s ostatními fondy, nebo také větší promítnutí požadavků obyvatel do finančního rámce.⁷⁵ V návaznosti na tento dokument se očekává posílení pozice zemědělců v rámci potravinového řetězce, spravedlivější a ekologičtější vyplácení přímých plateb a efektivnější, transparentnější a koncentrovanější provádění této politiky.⁷⁶

V programovém období 2014–2020 vychází politika soudržnosti především z cílů, které jsou definovány ve strategii Evropa 2020. S novým programovým obdobím souvisí nové nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení předchozího nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.⁷⁷

Pro toto období byly stanoveny dva cíle politiky soudržnosti, Investice pro růst a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce. Dále došlo k nové kategorizaci regionů, které jsou oprávněny čerpat z evropských fondů. Tyto regiony jsou rozděleny:

- méně rozvinuté regiony – HDP/obyvatele nižší než 75 % průměru HDP/obyvatele EU-27,
- přechodové regiony – HDP/obyvatele vyšší než 75 % a nižší než 90 % průměru HDP/obyvatele EU-27,

⁷⁵ EVROPSKÁ KOMISE. Rozvoj venkova 2014-2020. *Europa.eu* [online]. 2014c [6. 1. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_cs.htm.

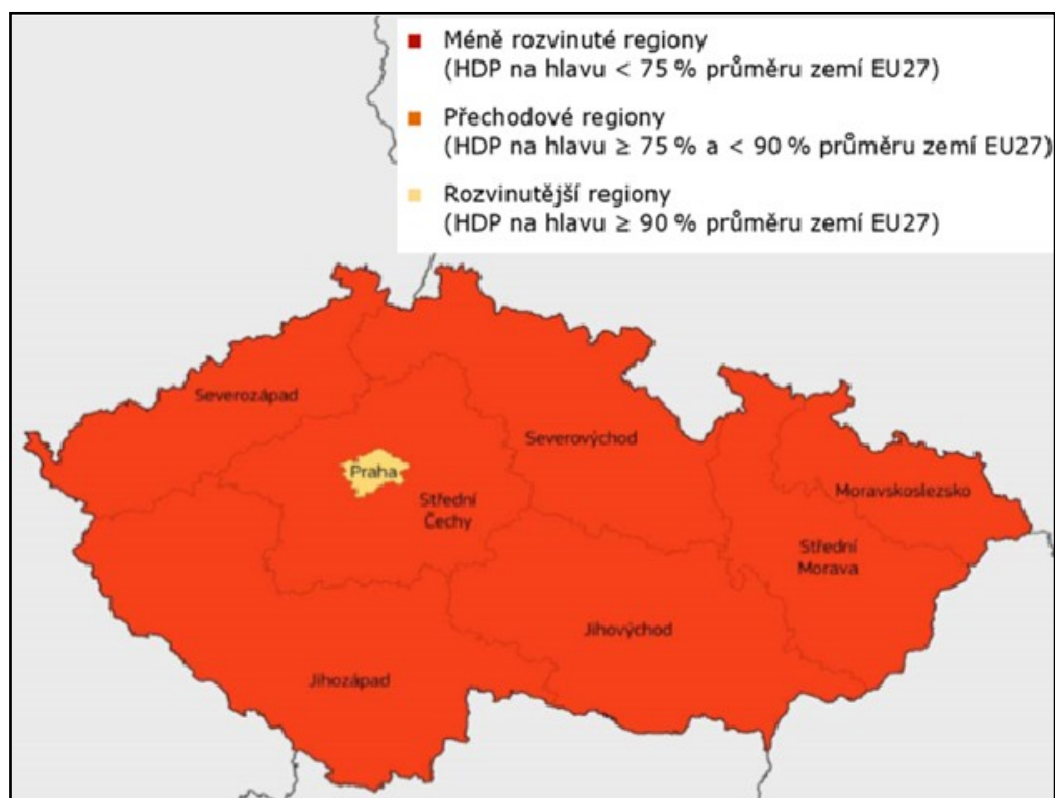
⁷⁶ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Programové období 2014–2020. *Strukturální-fondy.cz* [online]. 2012 [1. 3. 2018]. Dostupné z: <http://strukturální-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>.

⁷⁷ EVROPSKÁ KOMISE. Evropské strukturální a investiční fondy 2014–2020. *Ec.europa.eu* [online]. 2014a [1. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/cs/information/legislation/regulations.

- více rozvinuté regiony – HDP/obyvatele vyšší než 90 % průměru HDP/obyvatele EU-27.⁷⁸

Obrázek 3.5 znázorňuje kategorizaci regionů ČR úrovně NUTS II pro období 2014–2020, kdy všechny oblasti kromě regionu Praha, který spadá do kategorie více rozvinutých regionů, řadíme do méně rozvinutých regionů.

Obrázek 3.5: Regiony ČR úrovně NUTS II pro období 2014–2020

Zdroj: European Commission, 2014; vlastní zpracování, 2018

Jak již bylo řečeno, hlavní směr nového programového období se odvíjí od desetileté *Strategie Evropa 2020*, která byla schválena v roce 2010, a jejímž hlavním cílem je vytvoření podmínek pro inteligentní a udržitelný růst podporující sociální začleňování. Za tímto účelem bylo definováno pět cílů, které by měla EU do roku 2020 splnit. Jejich plnění se monitoruje prostřednictvím tzv. evropského semestru, což je cyklus hospodářské a rozpočtové koordinace na úrovni EU. Mezi tyto cíle se řadí:

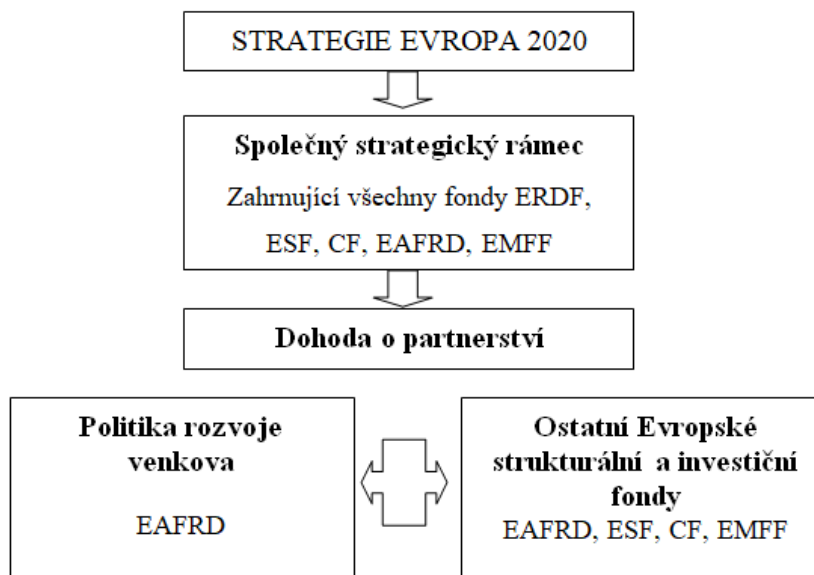
- zaměstnanost 75 % osob ve věkové kategorii od 20 do 64 let,

⁷⁸ EVROPSKÁ KOMISE. 10 otázek o politice soudržnosti. *Ec.europa.eu* [online]. 2014b [1. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/faq/#1.

- investice 3 % HDP Evropské unie do výzkumu, vývoje a inovací,
- snížení emisí skleníkových plynů o 20 % ve srovnání s rokem 1990, zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů o 20 % a zvýšení energetické účinnosti o 20 %,
- snížení míry nedokončení studia pod 10 % a dosažení ve věkové kategorii od 30 do 34 let alespoň 40% podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva,
- snížení počtu lidí, kteří žijí v chudobě a sociálním vyloučení nebo jsou na pokraji chudoby a hrozí jim sociální vyloučení, alespoň 20 milionů.⁷⁹

V návaznosti na Strategii Evropa 2020 předložila Evropská komise 14. března 2012 *Společný strategický rámec* (Common Strategic Framework, CSF). Ten obsahuje souhrn tematických cílů EU a umožňuje zajistit maximální součinnost mezi všemi evropskými strukturálními a investičními fondy. Na jeho základě je koncipována *Dohoda o partnerství* (DoP), což je základní národní strategický dokument, který vymezuje použití finančních prostředků z jednotlivých fondů tak, aby byly naplněny tematické cíle definované v CSF. Tuto dohodu si každá členská země zpracovává sama a dává ji ke schválení Evropské komisi, jak je znázorněno na obrázku 3.6. Členské státy rovněž zpracovávají *Národní plány reform*.

Obrázek 3.6: Struktura programových dokumentů politiky soudržnosti EU pro období 2014–2020

Zdroj: European Commission, 2014; vlastní zpracování, 2018

⁷⁹ EVROPSKÁ KOMISE. Evropský semestr. *Ec.europa.eu* [online]. 2018 [1. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_cs.htm.

Dalším znakem programového období 2014–2020 je kladení většího důrazu na územní dimenze, využívání nástrojů integrovaného rozvoje a existence nového prvku, tzv. kondicionality, která má představovat pomocí výplat peněžních prostředků podmíněných zavedením strategického, regulačního a institucionálního rámce, garanci efektivního využití finančních prostředků.⁸⁰

Mezi hlavní cíle politiky rozvoje venkova, které jsou v souladu se Strategií 2020 a korespondují také s víceletým rozpočtovým rámcem, řadíme zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a zajištění vyváženého rozvoje venkovských oblastí, udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a přispívání ke klimatickým zlepšením. Tyto obecné cíle jsou podrobněji vyjádřeny skrze šest priorit, namísto os z minulého období, které jsou platné pro všech 28 členských států. Jde o priority:

- přenos znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a venkovských oblastech,
- zvýšení konkurenceschopnosti a životaschopnosti zemědělských podniků a podpora udržitelného lesnictví,
- podpora organizace potravinového řetězce,
- obnova, posílení a zachování ekosystémů,
- efektivní využívání zdrojů a přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku,
- zlepšení postavení venkovských obyvatel - redukce chudoby, sociální začleňování a hospodářský rozvoj venkova.⁸¹

Tyto priority se dále rozdělují na 18 oblastí zájmu. Každý členský stát pak na základě zpracované SWOT analýzy, na posouzení potřeb daného území a na těchto šesti prioritách vytváří svůj Program rozvoje venkova. Pro porovnání priorit politiky rozvoje venkova v programovacím období 2007–2013 a období 2014–2020 slouží tabulka, která je uvedena v příloze č. 5.

Výdaje na rozvoj venkova v období 2014–2020 jsou financovány prostřednictvím EAFRD. Finance plynoucí z tohoto fondu jsou pak především použity pro menší investiční projekty a přímé platby. Rozpočet EAFRD na období 2014–2020 činí 99,6 mld. EUR a financuje celkem 118 programů rozvoje venkova. Tato částka představuje zhruba 24 % rozpočtu CAP. Očekávané celkové veřejné výdaje (EU+ národní) na politiku rozvoje venkova

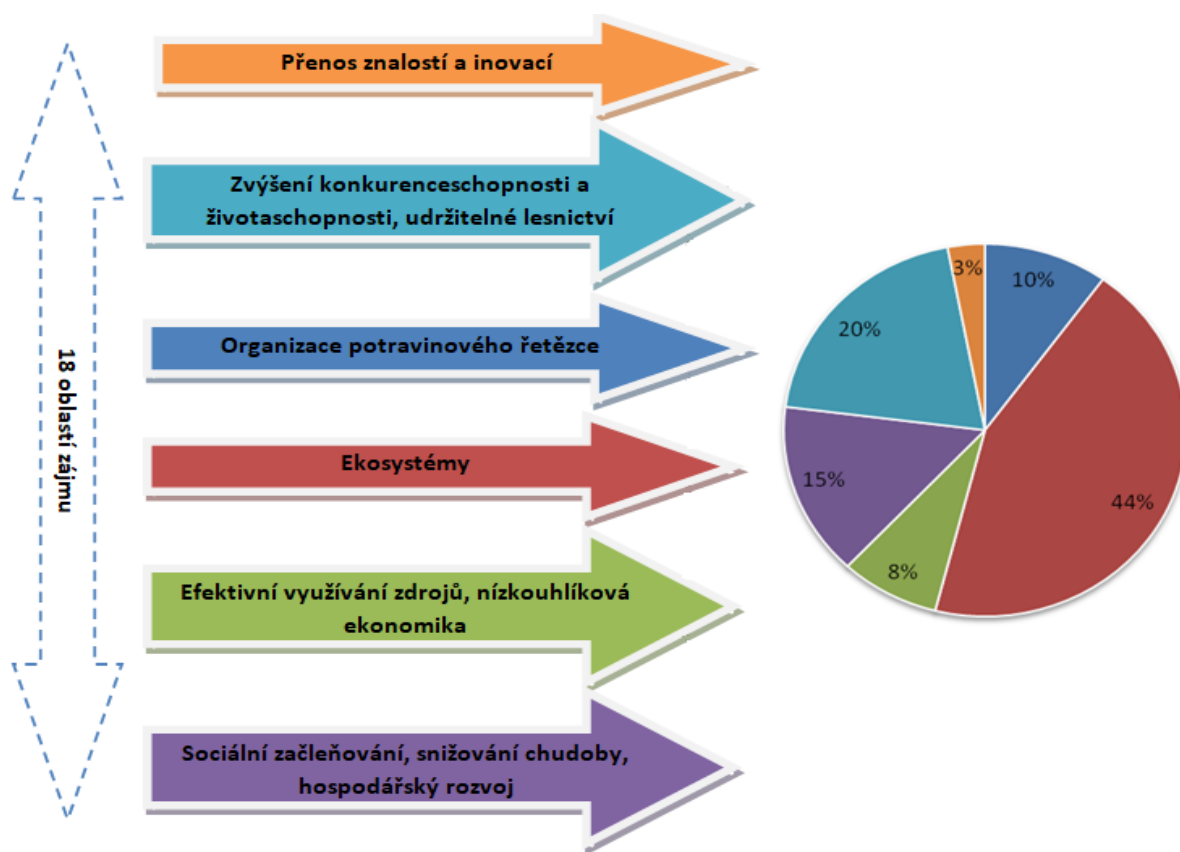
⁸⁰ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

⁸¹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Dotace. Základní informace. *Eagri.cz* [online]. 2013b [7. 1. 2018]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace>.

činí 161 mld. EUR. Nejvíce prostředků získá Polsko, Itálie a Francie. Česká republika může obdržet 2,3 mld. EUR.⁸²

Z grafu 3.9 lze vyčíst, že více než polovina prostředků z fondů EU po rozvoj venkova je přidělena na priority týkající se životního prostředí a změny klimatu, 30 % je pak přiděleno prioritám zabývajícím se konkurenceschopností v zemědělství a lesnictví a organizací potravinového řetězce. Na činnosti v rámci hospodářského rozvoje venkova, sociálního začlenění a snižování chudoby je vyčleněno 15 %. Přibližně 3 % prostředků je pak přiděleno na technickou pomoc a ukončená opatření.

Graf 3.9: Podíl fondů EU na prioritách

Zdroj: European Commission, 2016; vlastní zpracování, 2018

⁸² EUROPEAN COMMISSION, 2016, ref. 52.

Dalším z nových prvků tohoto období je *Evropské inovační partnerství* (EIP-AGRI, European Innovation Partnership), které do svého programování zařadilo 26 členských států. Podporu očekává přibližně 3 200 interaktivních inovačních projektů, tzv. Operačních skupin, které sdružují zemědělce, výzkumné pracovníky a poradce. Jejich výsledky pak budou sdíleny s ostatními skupinami v celé EU prostřednictvím sítě EIP-AGRI, a pomocí níž budou vytvářeny rozšiřující aktivity, jako jsou workshopy a semináře.⁸³

3.3.2 Programový rámec rozvoje venkova v podmínkách ČR

Dohoda o partnerství České republiky (DoP) byla schválena Evropskou komisí po tříletém vyjednávacím procesu dne 26. srpna 2014. DoP byla doposud třikrát aktualizovaná, kdy poslední aktualizace v září 2017 přinesla v rámci revize tzv. *Víceletého finančního rámce* snížení alokace kohezní politiky pro ČR o 115 mil. EUR, tj. 0,5 % celkové původní alokace pro období 2014–2020, z důvodu zvyšování vyspělosti regionů.⁸⁴

Základem pro programové období 2014–2020 v ČR bylo stanovení národních rozvojových priorit, které jsou obsaženy v DoP ČR. Mezi tyto řadíme:

- zvýšení konkurenceschopnosti české ekonomiky,
- zvýšení efektivity veřejné správy,
- integrovaný rozvoj území,
- rozvoj páteřní infrastruktury,
- snižování chudoby, podpora sociálního začlenění a systému péče o zdraví.⁸⁵

Dále DoP ČR obsahuje 11 tematických cílů prezentující výsledky, kterých má být do roku 2020 dosaženo. V neposlední řadě identifikuje všechny operační programy ČR (OP), kterých je v současnosti 21. Operační programy, které spadají do prvního cíle, Investice pro růst a zaměstnanost, tzv. národní operační programy, a které zároveň podporují rozvoj venkova, jsou *Program rozvoje venkova*, *Integrovaný regionální operační program* a *Operační program Zaměstnanost*. Do druhého cíle Evropské územní spolupráce pak řadíme programy přeshraniční spolupráce.⁸⁶

⁸³ EUROPEAN COMMISSION, 2016, ref. 52.

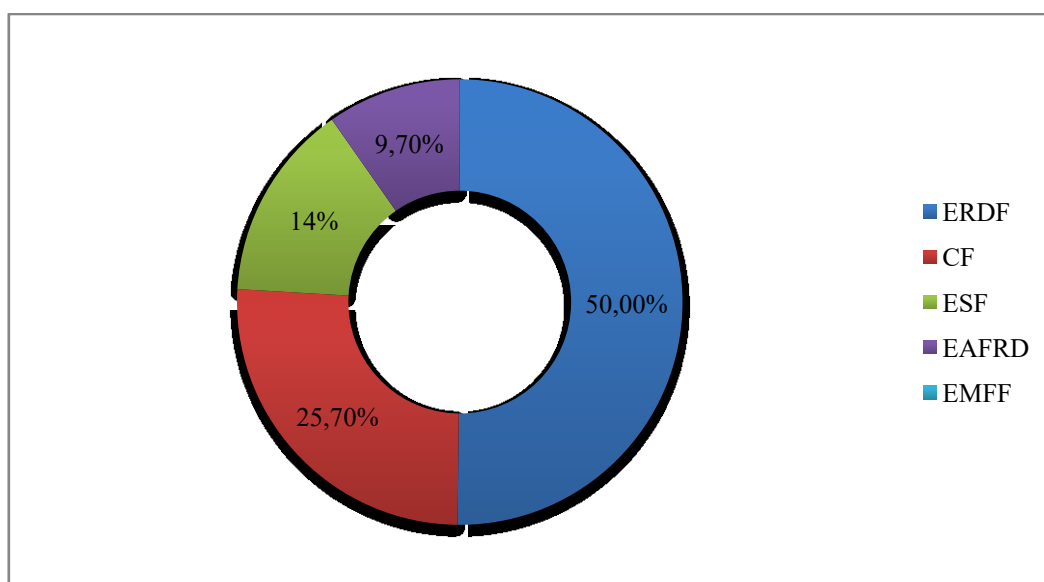
⁸⁴ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020* [online]. 2017a [1. 3. 2018]. Dostupné z: [http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/742baf94-8b52-4277-be87-8d33269afad4/Dohoda-o-partnerstvi-\(3-revize-zari-2017\)_2.pdf?ext=.pdf](http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/742baf94-8b52-4277-be87-8d33269afad4/Dohoda-o-partnerstvi-(3-revize-zari-2017)_2.pdf?ext=.pdf).

⁸⁵ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2017a, ref. 84.

⁸⁶ Tamtéž.

Celkový finanční rámec pro politiku soudržnosti EU představuje 351,8 mld. EUR, kdy Česká republika z této částky může obdržet až 23,87 mld. EUR. Nejvíce se na financování politiky soudržnosti EU v ČR podílí ERDF a to konkrétně z 50 % a částkou 11,94 mld. EUR, jak lze vidět v grafu 3.10. Tento fond poskytuje peněžní prostředky na posilování regionální hospodářské a sociální soudržnosti prostřednictvím investic, které posilují růst, konkurenceschopnost a vytváření pracovních míst. Z tohoto fondu jsou financovány projekty Integrovaného regionálního operačního programu a také projekty Evropské územní spolupráce. Z EAFRD, prostřednictvím kterého lze financovat projekty Programu rozvoje venkova, lze čerpat částku až 2,3 mld. EUR. Tento fond slouží ke zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství, lesnictví a kvality života ve venkovských oblastech spolu s diverzifikací venkovského hospodářství.⁸⁷

Graf 3.10: Podíl fondů kohezní politiky pro financování ČR

Zdroj: European Commission, 2018; vlastní zpracování, 2018

⁸⁷ EUROPEAN COMMISSION. European Structural and Investment Funds. Country Data for Czech Republic. *Cohesiondata.ec.europa.eu* [online]. 2018 [1. 3. 2018]. Dostupné z: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/CZ#>.

Mezi hlavní subjekty podílející se na realizaci a implementaci ESIF v ČR řadíme např. Radu pro ESIF, která zajišťuje provázanost mezi OP a v jejímž čele stojí předseda Vlády, Národní orgán pro koordinaci (NOK), který dohlíží na plánování výzev, kdy v ČR tento orgán představuje Ministerstvo pro místní rozvoj, Řídící orgány operačních programů, které svou činností zaměřují na zajišťování jednotlivých OP, např. Ministerstvo zemědělství, a dále pak např. zprostředkující subjekt, který jedná v odpovědnosti řídicího orgánu, např. CzechInvest.⁸⁸ Mezi důležité činitele pro implementaci politiky soudržnosti můžeme zařadit Ministerstvo financí ČR, které je v roli Platebního a certifikačního orgánu (PCO), a které spravuje finanční prostředky plynoucí z EU u České národní banky.⁸⁹

3.3.3 Program rozvoje venkova ČR na období 2014–2020

Pro využívání přidělených finančních prostředků musí každá země na základě dokumentů na úrovni EU zpracovat jednotný programový rámec. Za jeho přípravu je zodpovědné Ministerstvo zemědělství ČR ve spolupráci s partnery z oblasti rozvoje venkova a zemědělství. Politika rozvoje venkova České republiky je realizována pomocí víceletých a všeoborových programů, které zohledňují specifické charakteristiky. Pro programové období 2014–2020 v ČR byl dne 26. května 2015 Evropskou komisí schválen Program rozvoje venkova (PRV), který je platný pro celou Českou republiku, kromě regionu Praha. PRV úspěšně navazuje na předcházející programové dokumenty, jako např. Program rozvoje venkova 2007–2013, OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství v ČR, Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004–2006, či programy SAPARD a Leader ČR.

V tomto programovém dokumentu je k dispozici SWOT analýza českého venkova a zemědělství spolu s identifikací současných potřeb. Dále je tato strategie detailně popsána, např. z pohledu návaznosti na evropské strategie nebo také z pohledu návaznosti cílů PRV na tematické cíle CSF. V neposlední řadě obsahuje popis vybraných opatření s vazbou na výše zmíněné skutečnosti.

Hlavním cílem PRV České republiky je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím agroenvironmentálních opatření, investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství a podpora diverzifikace ekonomických aktivit ve venkovském prostoru.

⁸⁸ EUROPEAN COMMISSION. European structural and investment funds. *Cohesiondata.ec.europa.eu* [online]. 2017 [1. 3. 2018]. Dostupné z: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/overview>.

⁸⁹ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Strukturální fondy. *Mfcr.cz* [online]. 2013 [1. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/podpora-ze-zahranici/strukturalni-fondy>.

V neposlední řadě bude PRV přispívat komunitně vedenému místnímu rozvoji, resp. metodě LEADER, která napomáhá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území. Horizontální prioritou tohoto programu je předávání znalostí a inovací formou vzdělávacích aktivit a poradenstvím a také spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví.⁹⁰

V průběhu realizace PRV 2014–2020 budou naplňovány následující priority EU (řazeno dle významu pro PRV ČR):

- P1- podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví,
- P4- obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví,
- P2- zvýšení konkurenceschopnosti,
- P3- podpora organizace potravinového řetězce a řízení rizik,
- P5- podpora účinného využívání zdrojů,
- P6- podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech.⁹¹

Strategie PRV ČR koresponduje s cíly Národního programu reforem, jako je např. zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství ČR, udržitelné hospodaření s přírodními zdroji, zamezení degradace půdy nebo také podpora rozvoje venkova a zkvalitnění života obyvatel na venkově. PRV je taktéž v souladu s dokumentem Strategie pro růst- české zemědělství a potravinářství v rámci Společné zemědělské politiky EU po roce 2013. Mezi další navazující dokumenty můžeme zařadit například Státní program ochrany přírody a krajiny ČR, Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011– 2015, Koncepti zemědělského aplikovaného výzkumu a vývoje do roku 2015, Plán hlavních povodí, Akční plán pro biomasu v ČR na období 2012–2020, Strategii přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR, Koncepti řešení problematiky ochrany před povodněmi v ČR s využitím technických a přírodě blízkých opatření, Novou strategii EU v oblasti lesnictví nebo také Národní lesnický program II. V neposlední řadě je nutno zmínit, že PRV částečně koresponduje s Národním akčním plánem ČR pro energii z obnovitelných zdrojů a Strategií regionálního rozvoje ČR 2014–2020.⁹²

⁹⁰ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

⁹¹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Programové dokumenty. *Eagri.cz* [online]. 2018c [1. 3. 2018]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/programove-dokumenty>.

⁹² MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

Orgány pověřené prováděním PRV ČR na období 2014–2020 byly stanoveny čl. 65 nařízení EP a Rady č. 1305/2013. Řídícím orgánem je Ministerstvo zemědělství, jehož hlavním úkolem bylo zpracování programového dokumentu a zavedení plánu hodnocení, zpracování národních prováděcích dokumentů, propagace a další. Implementací je pověřen pak odbor Ministerstva zemědělství- Řídící orgán PRV a odbor Environmentálních podpor PRV. Platebním orgánem je Státní zemědělský intervenční fond, sekce CAP. Ministerstvo financí pak stanovuje certifikační orgán, který ověřuje účty platební agentury, poskytuje stanoviska pro přesnost, úplnost a věcnost roční účetní uzávěrky platebního orgánu. Další orgánem je Přezkumná komise pro projektová opatření PRV, která nezávisle posuzuje stížnosti žadatelů a příjemců o dotaci.

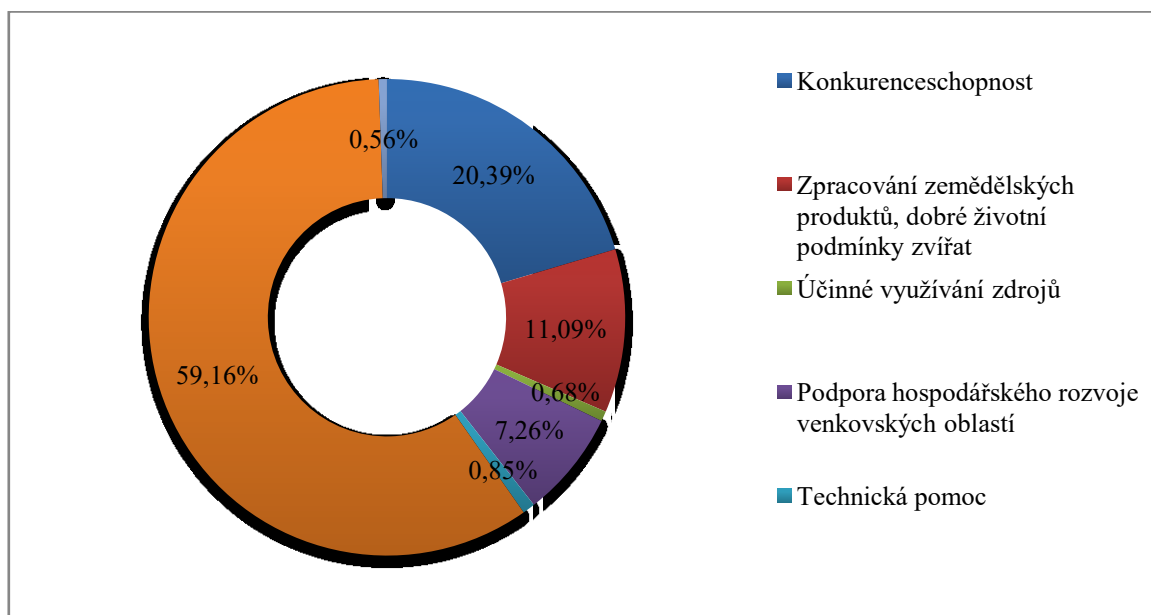
V období 2014–2020 budou projektové žádosti z PRV ČR, stejně jako v období 2007–2013, administrovány pomocí webového Portálu Farmáře. Ministerstvo pro místní rozvoj v tomto období připravilo i nový monitorovací systém MS2014+, představující jednotné prostředí pro žadatele, který ovšem v tomto období nebude využit pro účely podávání žádosti o podporu z PRV ČR.

Díky tomuto programu získá Česká republika pro oblast zemědělství a venkova téměř 3,5 mld. EUR, z toho 2,3 mld. EUR je z unijních zdrojů.⁹³ Předpokládaná alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí je znázorněna v grafu 3.11. Největší podíl je určen pro opatření zvyšování konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti a zlepšení životaschopnosti zemědělců, kdy ČR v řadě ukazatelů tohoto opatření zaostává za ostatními státy EU. Nejméně finančních prostředků je poskytnuto pro metodu LEADER, jelikož je podporovaná z více fondů (EAFRD, EARDF a ESF). Finance z Programu rozvoje venkova si v současné době může rozdělit 112 Místních akčních skupin.⁹⁴

⁹³ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Program rozvoje venkova. *Eagri.cz* [online]. 2018 [1. 3. 2018]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014>.

⁹⁴ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Místní akční skupiny. *Eagri.cz* [online]. 2018b [7. 2. 2018]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/prioritni-temata-site/mistni-akcni-skupiny>.

Graf 3.11: Alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí rozvoje zemědělství a venkova

Zdroj: Ministerstvo zemědělství, 2018; vlastní zpracování

Pro financování rozvoje venkova slouží v tomto období EAFRD, kdy v rámci žádného opatření není využito zálohových plateb. Nově zavedeným prvkem ve financování je tzv. výkonnostní rezerva ve výši 5 % z rozpočtu EAFRD. Tu přiděluje Evropská komise na základě plnění tzv. milníků, jež tvoří hodnoty pro finanční a výstupové ukazatele a je poskytována za podmínky, že dojde k pokroku v naplňování vytyčených cílů již v polovině období, jak je uvedeno v tabulce 3.2.⁹⁵

Tabulka 3.2: Plánované roční příspěvky EU z EAFRD (v mld. EUR)

Druhy regionů a dodatečné přiděly	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Total
Méně rozvinuté regiony	0,00	0,4701	0,4687	0,3101	0,3087	0,3071	0,3055	2,1703
Operace financované z finančních prostředků převedených do EAFRD	0,00	0,00	0,0343	0,0343	0,343	0,0160	0,0160	0,1353
Celkem	0,00	0,4701	0,5031	0,3445	0,3430	0,3232	0,3216	2,3056
Z toho výkonnostní rezerva	0,00	0,0282	0,0281	0,0186	0,0185	0,0184	0,0183	0,1302

Zdroj: Ministerstvo zemědělství, 2018; vlastní zpracování

⁹⁵ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

Popis vybraných opatření Programu rozvoje venkova ČR

Na základě stanovených oblastí PRV (zemědělství, venkov a životní prostředí) a následnému posouzení SWOT analýzy a potřeb, byly sestaveny vybrané opatření, které jsou uvedeny v tabulce 3.3. Tyto opatření jsou v souladu s prioritami a potřebami ČR a také se stanovenými cíly i několika prioritami EU. Jejich hlavní zaměření je oblast obnovy, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství.

Na problematické aspekty rozvoje venkovských oblastí ČR, jako je např. urbanizace obyvatel, nedostatek pracovních příležitostí nebo nízká podnikatelská aktivita, bude reagovat několik opatření formou podpory mladých zemědělců, podnikatelské činnosti a nezemědělských činností, které zahrnují i investice do agroturistiky. K efektivnějšímu zacílení podpor pro místní potřeby daných regionů slouží opatření LEADER, resp. Komunitně vedený místní rozvoj.⁹⁶

Mezi opatření, které budou podporovat zejména vzdělávací aktivity ke zvýšení kvalifikací a k získávání zkušeností s používáním inovativních postupů, můžeme zařadit opatření *Předávání znalostí a informační akce, Poradenské, řídicí a pomocné služby pro zemědělství a Spolupráce*. Důležitým iniciátorem a zprostředkovatelem v této oblasti bude Celostátní síť pro venkov. Činnost této sítě navazuje na její působení v minulém programovém období, jen dochází k rozšíření jejich cílů. Je podřízena společné Evropské síti pro rozvoj venkova a spolupracuje se Sítí evropského inovačního partnerství EIP. CSV se bude více zaměřovat na oblast monitorování a hodnocení PRV a nově přibude oblast inovací v zemědělství, potravinářství, lesnictví a venkova. I nadále bude významná část aktivit zaměřena na sběr a následné a zajištění informovanosti veřejnosti o politice rozvoje venkova. Základním dokumentem pro realizaci aktivit CSV je Akční plán Celostátní sítě pro venkov pro období 2014–2020.⁹⁷

Snižování výrobních nákladů, spotřeby energií a vody, modernizace a zvyšování přidané hodnoty a kvality produkce je zacíleno v opatření *Investice do hmotného majetku*, na kterém se bude podílet významná část finančních prostředků.

⁹⁶ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

⁹⁷ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Akční plán celostátní sítě pro venkov pro období 2014-2020* [online]. 2015 [7. 2. 2018]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/452813/AP_2014_2020.pdf.

Podpora problematiky zalesňování, obnovy lesů či lesnických technologií bude prováděna skrze opatření *Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů*. Pro oblast ekologie (ochrana půd, znečištění vody ad.) jsou k dispozici opatření *Agroenvironmentálně - klimatické opatření*, *Ekologické zemědělství*, *Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními* a *Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě*. Poslední dvě zmíněné opatření poskytují podporu zemědělcům, kteří hospodaří v oblastech s přírodními omezeními nebo hospodaří v rámci sítě Natura 2000.⁹⁸

Tabulka 3.3: Přehled opatření a finančních příspěvků v Programu rozvoje venkova ČR na období 2014–2020

Název opatření	Celkový plánovaný příspěvek EU	Celkové veřejné prostředky
1. Předávání znalostí a informační akce	1 997 263	2 663 017
2. Poradenství, řídicí a pomocné služby pro zemědělství	2 853 233	3 804 311
3. Investice do hmotného majetku	412 890 596	550 520 793
4. Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti	89 922 220	119 896 294
5. Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů	58 558 809	78 078 412
6. Agroenvironmentálně - klimatické opatření	692 267 540	923 023 387
7. Ekologické zemědělství	222 017 354	296 023 139
8. Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě	3 118 050	4 157 400
9. Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními	507 667 029	676 889 372
10. Dobré životní podmínky zvířat	50 000 000	66 666 667
11. Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů	5 865 966	7 821 288
12. Podpora místního rozvoje LEADER	114 072 255	152 096 340
13. Spolupráce	82 714 790	110 286 386
14. Technická pomoc	22 500 000	30 000 000

Zdroj: Ministerstvo zemědělství, 2018a; vlastní zpracování

⁹⁸ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2018a, ref. 49.

3.4 Budoucnost politiky rozvoje venkova (2020+)

Evropská unie je oblastí největšího jednotného trhu na světě a druhé nejpoužívanější měny. Je to největší obchodní mocnost a největší dárce rozvojové a humanitární pomoci. Je také na předních příčkách v oblasti inovací. EU je atraktivní pro mnohé ze svých partnerů, jak pro sousední země, tak i pro ostatní země světa. V průběhu let se ovšem pozice EU ve stále se měnícím světě mění. Místo EU se v reálném světě zmenšuje, jak už snižováním populace, tak i poklesem relativní ekonomické síly. Narůstající militarizace po celém světě je živou ilustrací stále napjatějšího globálního kontextu. Je nutné uvažovat o tom, jak předcházet hrozbám, reagovat na ně a chránit se proti nim. Předpokládá se, že prosazování volného a progresivního obchodu a usměrňování globalizace tak, aby z ní měli prospěch všichni, bude stále obtížnější. Díky zvládnutí globální finanční a hospodářské krize je dnešní ekonomika EU stabilnější, ovšem ne ve všech částech EU, kde i nadále zůstává naléhavou prioritou. Mezi další negativní jevy lze zařadit stárnutí evropské populace, generační nerovnost a stále přetrvávající nerovnost mezi muži a ženami. Nejrůznější změny, k nimž ve světě dochází, a nejistota, kterou mnozí reálně pocítují, vedou k rostoucí nespokojenosti s oficiální politikou a s institucemi na všech úrovních. To se často projevuje jako lhostejnost a nedůvěra vůči činnosti veřejných orgánů.⁹⁹

Politika soudržnosti hraje dlouhodobě důležitou roli v rozvoji České republiky, ale i Evropské unie jako celku. I když byla implementace programového období 2014 – 2020 de facto zahájena až v polovině roku 2015, paralelně byla také zahájena debata o podobě budoucího programového období 2020+. Nová podoba kohezní politiky bude ovlivněna nejen geopolitickým a finančním vývojem souvisejícím s výzvami EU, mezi které lze zařadit vystoupení Velké Británie z EU, tlak na prohlubování integrace v podobě Eurozóny, nutnost řešení migrační a bezpečnostní politiky, zkrácení rozpočtového období, snížení alokací pro vybrané rozpočtové politiky a financování nových priorit EU, ale také institucionální faktory, respektive institucionální pnutí, které probíhá mezi evropskými institucemi (Evropskou komisí, Radou a Evropským parlamentem).¹⁰⁰

⁹⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *Bílá kniha o budoucnosti Evropy*. [online]. 2017 [15. 4. 2018]. Dostupné z: http://dotaceeu.cz/getmedia/390539db-be50-4e45-b8be-27ffdedd5849/bila_kniha_o_budoucnosti_evropy_cs.pdf

¹⁰⁰ NÁRODNÍ ORGÁN PRO KOORDINACI. *Východiska pozice ČR k budoucnosti politiky soudržnosti po roce 2020*. [online]. 2017 [15. 4. 2018]. Dostupné z: http://dotaceeu.cz/getmedia/2465ef56-137e-4914-a4e0-2f7d85caf867/Vychodiska-pozice_Material_schvalen-vladou.pdf

Klíčové informace ohledně směřování celé EU jsou nastíněny např. v diskusním dokumentu *Bílá kniha o budoucnosti Evropy: Cesty jednoty pro EU s 27 členy*, zveřejněným v červnu roku 2017. Tento dokument předkládá pět scénářů vývoje, které jsou ilustrativní a mají vyzývat k zamyšlení:

- scénář 1 - Pokračování v dosavadní praxi, kdy se EU soustředí na splnění svého pozitivního reformního programu,
- scénář 2 - Pouze jednotný trh, kdy je hlavní zaměření EU postupně přeorientováno na jednotný trh,
- scénář 3 - Státy, které chtějí, dělají více, kdy EU umožňuje členským státům, které projeví zájem, aby v konkrétních oblastech dělaly společně více,
- scénář 4 - Dělat méně, zato efektivněji, kdy se EU zaměřuje na vybrané oblasti politiky, jimiž se zabývá intenzivněji a jedná v nich rychleji, zatímco v jiných oblastech je méně aktivní
- scénář 5 - Dělat mnohem více společně, kdy se EU rozhodně dělat mnohem více společně ve všech oblastech politiky.¹⁰¹

Scénáře sdílejí mnoho společných prvků a vzájemně se proto nevylučují. Rovněž nejsou vyčerpávající. Evropská komise bude společně s Evropským parlamentem a zainteresovanými členskými státy v národních parlamentech členských států, městech a regionech pořádat řadu diskusí nazvaných „Budoucnost Evropy“.¹⁰²

Evropská komise se zaměřuje také na další témata, a to v diskusních dokumentech zaměřených na sociální rozměr Evropy (*The reflection paper on the social dimension of Europe*), využití potenciálu globalizace (*Reflection paper on harnessing globalisation*), budoucnost evropské obrany a budoucnost financí EU.¹⁰³

Dokument o budoucnosti financí EU uvádí, že kromě scénáře č. 5 počítají všechny scénáře navržené v Bíle knize s menším podílem politiky soudržnosti na rozpočtu EU. Mezi trendy a výzvy tento dokument řadí bezpečnost, ekonomickou sílu, udržitelnost, solidaritu, migraci, externí výzvy a humanitární a rozvojovou pomoc. Bude nutné, aby byly značně zjednodušeny pravidla ve všech oblastech a také, aby došlo ke konsolidaci rozpočtových nástrojů, především k odstranění duplicit. V dokumentu se lze také dočíst, že je nutno obnovit důvěru

¹⁰¹ EVROPSKÁ KOMISE, 2017, ref. 99.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ NÁRODNÍ ORGÁN PRO KOORDINACI, 2017, ref. 100.

mezi různými institucemi ve snaze přistoupit ke snížení počtu kontrol a postavit systém na spolehlivosti institucí a účinnosti řídicích a kontrolních systémů. Tento přístup by mohl mít pozitivní dopad na snížení administrativních nákladů a na zvýšení efektivity institucí. Dokument také uvádí, že k celkovému zjednodušení a ochraně rozpočtu EU může přispět i využití úřadu evropského veřejného žalobce.¹⁰⁴

Víceletý finanční rámec pro období 2020+ by měl být dostatečně velký a flexibilní a také by měl lépe sladit dostupné financování s politickými prioritami, jako je např. bezpečná, prosperující, udržitelná a společenská Evropa, která je silným hráčem na globální scéně. Současnou hlavní prioritou občanů EU je bezpečnost. Rozpočet EU by měl přispívat k zajištění efektivního řízení migrace, boje proti terorismu a řešení kybernetických hrozeb. Měl by mít také zásadní úlohu při posílení kontroly vnějších hranic. Tento rozpočet by měl podporovat rozvoj sociálního rozměru Unie a zlepšení pracovních příležitostí. Evropa také zaostává v oblasti digitalizace, která má vliv na inovační a růstovou kapacitu, ale také na potenciál reagování na vznikající společenské potřeby. Dále je potřeba modernizovat společnou zemědělskou politiku s podporou přechodu k plně udržitelnému zemědělskému odvětví a rozvojem venkovských oblastí.¹⁰⁵

ČR vstupuje aktivně do diskuse o budoucí podobě politiky soudržnosti po roce 2020 jak s partnery na evropské úrovni, tak i v rámci uskupení zemí Visegrádské skupiny (V4), včetně jejího rozšířeného formátu o Bulharsko, Chorvatsko, Rumunsko a Slovinsko. Česká republika zahájila debaty o budoucím programovém období již v lednu 2016 v rámci zasedání ministrů zemí V4, jehož výsledkem bylo Společné prohlášení obsahující základní rysy představ těchto zemí o budoucí podobě politiky soudržnosti. Cílem ČR je zajistit pokračování politiky soudržnosti pro všechny regiony EU i v dalším programovém období po roce 2020+. ČR si je vědoma toho, že je důležité, aby programové období 2020+ bylo připraveno včas, tak aby bylo možné již od jeho počátku k 1. 1. 2021 zahájit implementaci operačních programů. V rámci diskuse o budoucí podobě politiky soudržnosti bude ČR usilovat zejména o zjednodušení systému implementace ESIF a harmonizaci pravidel pro čerpání z evropských fondů při zachování stávajících klíčových prvků. Z pohledu ČR bude nutné definovat si jasné priority pro vyjednávání o budoucí podobě politiky soudržnosti, ať již v procesní či věcné

¹⁰⁴ EUROPEAN COMMISSION. *A new, modern Multiannual Financial Framework for a European Union that delivers efficiently on its priorities post-2020*. [online]. 2018 [15. 4. 2018]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-new-modern-multiannual-financial-framework_en.pdf.

¹⁰⁵ Tamtéž.

oblasti. Výzvou pro programové období 2020+ bude ještě lepší zacílení intervencí a koncentraci na klíčové priority při zachování potřebné flexibility pro zohlednění národních a regionálních potřeb i možnost reakce na neočekávané výzvy a to především z toho důvodu, že dojde s největší pravděpodobností ke snížení alokace pro politiku soudržnosti.¹⁰⁶

Změny ve všech oblastech budou zřejmě nevyhnutelné. Od obyvatel EU je požadována taková společnost, v níž mír, svoboda, tolerance a solidarita jsou ceněny nade vše. Bez ohledu na to, který z představených scénářů se nejvíce přiblíží realitě, tyto hodnoty a ambice budou i nadále Evropany spojovat a stojí za to za ně bojovat.

¹⁰⁶ NÁRODNÍ ORGÁN PRO KOORDINACI, 2017, ref. 100.

4 INICIALIZACE A PLÁNOVÁNÍ PROJEKTOVÉHO ZÁMĚRU ZAMĚŘENÉHO NA PODPORU ROZVOJE OBČANSKÉ VYBAVENOSTI V OBCI ŽALKOVICE

Venkovské oblasti ČR jsou často místem kumulace negativních jevů a charakteristik, vyplývajících z nedostatečného vybavení území službami a infrastrukturou, z nedostatečně fungující místní ekonomiky, nedostatku pracovních příležitostí, špatné dopravní dostupnosti či nedostatečného využití zdrojů. Pro řešení této skutečnosti je nutné především zajišťovat pracovní příležitosti diverzifikací podnikání nebo také rozvíjet občanskou vybavenost ve venkovských oblastech.

V praktické části této diplomové práce je zpracován návrh modelového projektového záměru s názvem *Dětské hřiště v obci Žalkovice*, který vychází z reálných požadavků a základů a který by mohl být v budoucnu použit jako podklad pro žádost o podporu v rámci spolufinancování z fondů EU. Inspirace pro tento projekt byla výzva z IROP č. 68 *Zvyšování kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení- integrované projekty CLLD*, která je uvedena v příloze č. 6. Projektový záměr by mohl být předložen po vyhlášení výzvy z Integrovaného operačního programu, v rámci prioritní osy 4 *Komunitně vedený místní rozvoj*. Tento projekt zvýší úroveň občanské vybavenosti, konkrétně výstavbou nového dětského hřiště.

Kapitola je strukturována dle požadavků jednotného monitorovacího systému MS2014+, který je stěžejní platformou pro podávání žádostí o podporu v programovém období 2014–2020 . Tato kapitola obsahuje identifikaci operačního programu a výzvy, základní identifikaci projektu, popis žadatele, financování, monitorovací indikátory a v neposlední řadě i přínosy projektu a publicitu.

4.1 Analýza dotačních příležitostí

Funkcí této analýzy je posouzení projektového záměru z hlediska možnosti získání dotace a vyhledání relevantního dotačního titulu podporovaného z fondů Evropské unie pro období 2014–2020 . V rámci této analýzy byly prověřeny možné zdroje spolufinancování, a to *Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV)*, *Integrovaný regionální operační program (IROP)* a *Program rozvoje venkova ČR na období 2014–2020*.

4.1.1 Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Cílem tohoto operačního programu je rozvoj lidských zdrojů pro znalostní ekonomiku a udržitelný rozvoj v sociálně soudržné společnosti. Tento OP je realizován třemi prioritními osami a je především zaměřen na posílení kapacit pro výzkum, rozvoj vysokých škol a rovného přístupu ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání. Daný projektový záměr by mohl být realizován v rámci:

- **prioritní osy 3** Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání,
- **investiční priority 1** Omezování a prevence předčasného ukončování školní docházky a podpora rovného přístupu ke kvalitním programům předškolního rozvoje, k primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, možnostem formálního a neformálního vzdělávání, které umožňuje zpětné začlenění do procesu vzdělávání a odborné přípravy,
- **specifického cíle 1** Zvýšení kvality předškolního vzdělávání včetně usnadnění přechodu dětí na ZŠ.

V rámci specifického cíle 1 budou podporovány projekty, které se zaměřují na zvyšování kvality a inkluзивity předškolního vzdělávání, spolupráci MŠ a prvního stupně ZŠ a usnadnění přechodu dětí na ZŠ. Mezi cíle řadíme zvýšení podílu vzdělávacích organizací s vyšší kvalitou, zavedení a rozšíření postupů a nástrojů individuální podpory pedagogů, zajištění kvalitní metodické, pedagogicko-psychologické a asistenční podpory nebo také zlepšení kompetencí pracovníků zařízení pro předškolní vzdělávání.

Prioritní osa 3 je zaměřena na celé území České republiky, včetně Prahy. Oprávnění žadatelé jsou školy a školská zařízení v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání, zájmového, základního a středního uměleckého vzdělávání, vyšší odborné školy, vysoké školy a další subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit.

Investiční priorita 1 je zaměřena na regionální školství. Bude podpořena spolupráce zřizovatelů, škol (vč. soukromých a církevních) a ostatních partnerů na daném území při přípravě a realizaci společných aktivit zaměřených na zvyšování kvality vzdělávání s ohledem na podporu spravedlivého přístupu ke vzdělávání a zavádění systému hodnocení kvality a strategického řízení ve vzdělávání. V rámci individuálních projektů budou realizovány

projekty zaměřené na vytvoření a realizaci Místních akčních plánů, Krajských akčních plánů, Plánů aktivit pro rozvoj vzdělávání jednotlivých škol.

4.1.2 Integrovaný regionální operační program

Program, který je prováděn skrze čtyři prioritní osy, si klade za cíl umožnění vyváženého rozvoje území, zkvalitnění infrastruktury, zlepšení veřejných služeb a veřejné správy a zajištění udržitelného rozvoje v obcích, městech a regionech. Daný projektový záměr by mohl být realizován na základě:

- **prioritní osy 4** Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD),
- **investiční priority 9d** Provádění investic v rámci komunitně vedených strategií místního rozvoje,
- **specifického cíle 4.1** Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a aktivizace místního potenciálu.

Specifický cíl 4.1 je koncipován tak, aby podporované aktivity měly zřetelný dopad na venkovské oblasti a přispívaly ke snížení lokální nezaměstnanosti, k rozvoji místní ekonomiky, ke zlepšení situace osob sociálně vyloučených či ohrožených sociálním vyloučením, k ochraně kulturního dědictví a k rozvoji občanské vybavenosti a infrastruktury.

Implementace metody LEADER, resp. CLLD probíhá prostřednictvím Místních akčních skupin. Jejich hlavním úkolem je zapojení občanů daného regionu, budování partnerství a podporování dobrovolné činnosti na všech úrovních. Nastavení územní působnosti CLLD vyplývá ze zkušeností v programovacím období 2007–2013. V minulém programovacím období byla metoda CLLD realizována pouze v Programu rozvoje venkova, který ovšem nedisponoval dostatečným objemem prostředků, který by umožnil výrazněji ovlivnit území a realizovat rozvojovou politiku. Dále také v PRV nebyly formulovány jednotné monitorovací indikátory. Z těchto důvodů bylo velmi obtížné posoudit úspěšnost MAS při realizaci SCLLD a srovnávat je mezi sebou. Na základě této zkušenosti Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj, Ministerstvem financí a příslušnými řídicími orgány připravilo Metodiku pro standardizaci MAS.

Prioritní osa 4 je zacílena na venkovské oblasti se schválenou strategií komunitně vedeného místního rozvoje. Tyto oblasti musí být tvořené správními územími obcí s méně než 25 000 obyvateli. Velikost MAS nesmí být menší než 10 000 obyvatel a nepřekročí hranici 100 000 obyvatel.

Pro podporu předškolního vzdělávání, tzn. zařízení péče o děti do 3 let, dětských skupin a mateřských škol, budou upřednostňovány projekty, které se zaměřují na stavby, stavební úpravy, pořízení vybavení za účelem zajištění dostatečné kapacity kvalitních a cenově dostupných zařízení péče o děti, ve vazbě na území, kde je prokazatelný nedostatek těchto kapacit, a tím umožnění lepšího zapojení rodičů s dětmi předškolního věku na trh práce.

Na hlavní aktivity projektu (stavby a stavební práce spojené s výstavbou nové infrastruktury, včetně vybudování přípojky pro přivedení inženýrských sítí, rekonstrukce a stavební úpravy stávající infrastruktury, včetně zabezpečení bezbariérovosti, nákup pozemků a staveb, pořízení vybavení budov a učeben a pořízení kompenzačních pomůcek) musí být vynaloženo minimálně 85 % celkových způsobilých výdajů projektu. Hlavní aktivity projektu jsou ty aktivity, které vedou k naplnění cílů a indikátorů projektu.

Na vedlejší aktivity projektu (demolice související s realizací projektu, pořízení bezpečnostních prvků a zařízení, osvětlení, elektronického a mechanického zabezpečení, pořízení herních prvků, úpravy venkovního prostranství, projektová dokumentace, vyhodnocení vlivů na životní prostředí, zabezpečení výstavby, povinná publicita) může být vynaloženo maximálně 15 % celkových způsobilých výdajů projektu. Část výdajů na vedlejší aktivity projektu nad 15 % celkových způsobilých výdajů projektu musí být v rozpočtu projektu uvedena jako nezpůsobilý výdaj.

4.1.3 Program rozvoje venkova ČR na období 2014–2020

Hlavním cílem programu je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství, investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program bude také podporovat diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj. V rámci opatření PRV ČR bude mimo jiné podporován CLLD, resp. metoda LEADER, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. Projekt může být realizován v rámci:

- **prioritní osy 6** Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech,
- **prioritní oblast 6B** Posílení místního rozvoje ve venkovských oblastech,

- **opatření M19** Podpora pro místní rozvoj z iniciativy LEADER (komunitně vedený místní rozvoj),
- **operace 19.2.1** Podpora provádění operací v rámci strategie komunitně vedeného místního rozvoje.

V rámci výše uvedeného zaměření programu budou podporovány tyto investice:

- předávání znalostí a informační akce,
- investice do zemědělských podniků,
- zemědělská a lesnická infrastruktura,
- pozemkové úpravy,
- podpora investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností,
- horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů,
- zavádění preventivních protipovodňových opatření,
- investice do lesnických technologií,
- sdílení zařízení a zdrojů.

Program je zacílen na celé území ČR s výjimkou Prahy. Příjemcem dotace mohou být koneční žadatelé z území MAS. Žadatelem nemůže být místní akční skupina, organizace producentů uznaná podle článku 152, sdružení organizací producentů uznané podle čl. 156 nebo mezioborová organizace uznaná podle článku 157 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007, v platném znění a akciová společnost s listinnými akciemi na majitele.

4.1.4 Shrnutí analýzy dotačních příležitostí

Z výše uvedené analýzy vyplývá, že v rámci OP VVV by potencionální žadatel sice splňoval podmínku oprávněného žadatele, ovšem v rámci tohoto OP nebudou primárně podporovány aktivity, které by svou charakteristikou odpovídaly podnikatelskému záměru. Spolufinancování projektového záměru z PRV ČR taktéž není vhodné, jelikož budou především podporovány aktivity z oblasti zemědělství a lesnictví. Na základě těchto skutečností je doporučen jako nejvhodnější dotační titul pro žadatele Integrovaný regionální operační program v rámci prioritní osy 4 *Komunitně vedený místní rozvoj*. Předkládaný

projekt také splňuje kritéria přijatelnosti projektu, a to územním vymezením, vypracovanou SCLLD a oprávněností žadatele.

4.2 Projektový záměr „Dětské hřiště v obci Žalkovice“

Současná situace na českém venkově vykazuje určité negativní jevy a nedostatky, mezi které například řadíme odchod mladé a kvalifikované síly do měst, nedostatečnou podnikatelskou aktivitu nebo třeba také nízkou úroveň občanské vybavenosti. Cílem různých operačních programů v programovém období 2014–2020 je právě proto rozvoj a obnova venkovských regionů. Pro naplnění cíle zvyšování úrovně občanské vybavenosti může být kromě jiného financován projekt pro realizaci dětského hřiště v obci, což bude mít pozitivní dopad na kvalitu života v obci a zároveň dojde k vytvoření podmínek pro stabilizaci venkovského osídlení v regionu a také k vytvoření bezpečného místa, na kterém děti mohou rozvíjet své dovednosti a trávit čas hravým a bezpečným způsobem.

Obsahem této kapitoly je zjednodušený návrh projektového záměru s názvem *Dětské hřiště v obci Žalkovice*, který může být spolufinancován z Integrovaného regionálního operačního programu 2014–2020. Struktura kapitoly pak vychází z platformy pro žádost o podporu podle monitorovacího systému MS2014+.

4.2.1 Identifikace operačního programu

V úvodu každé projektové dokumentace by měly být předloženy základní identifikační údaje, mezi které se řadí informace o operačním programu a informace o projektu. Níže jsou tyto informace uvedeny v tabulkách 4.1 a 4.2.

Tabulka 4.1: Identifikace operačního programu

Název operačního programu	Integrovaný regionální operační program
Číslo prioritní osy	4
Název prioritní osy	Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD)
Číslo investiční priority	9d
Název investiční priority	Provádění investic v rámci komunitně vedených strategií místního rozvoje
Číslo specifického cíle	4.1
Název specifického cíle	Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a aktivizace místního potenciálu

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2017b; vlastní zpracování, 2018

Tabulka 4.2 obsahuje základní informace k identifikaci projektu, jako je např. název projektu, datum zahájení, datum ukončení nebo také výdaje projektu.

Tabulka 4.2: Identifikace projektu

Název projektu	Dětské hřiště v obci Žalkovice
Název projektu anglicky	Children's playground in the village of Žalkovice
Datum zahájení projektu	7. 5. 2018
Datum ukončení projektu	28. 6. 2019
Celkové výdaje projektu	619 132 Kč
Celkové způsobilé výdaje projektu	549 132 Kč

Zdroj: Vlastní tvorba 2018

Povinností každé předkládané žádosti o podporu je zahrnutí povinných příloh projektu. Seznam příloh se u každé oblasti podpory liší a je možno ho nalézt v textu výzvy nebo v Pravidlech pro žadatele a příjemce podpory daného programu. Přílohy k žádosti o dotaci jsou předkládány v elektronické či listinné podobě a musí mít formu originálu nebo úředně ověřené kopie. Mezi přílohy, které jsou vyžadovány k projektu, patří například:

- doklady o právní subjektivitě,
- studie proveditelnosti,
- doklad o prokázání právních vztahů k majetku, který je předmětem projektu,
- územní rozhodnutí s nabytím právní moci nebo územní souhlas,
- žádost o stavební povolení nebo ohlášení, případně stavební povolení s nabytím právní moci,
- projektová dokumentace pro vydání stavebního povolení nebo pro ohlášení stavby,
- položkový rozpočet stavby,
- výpočet čistých jiných peněžních příjmů,
- čestné prohlášení o skutečném majiteli.

Mezi přílohy projektu lze zařadit například také logický rámec projektu, finanční analýzu či účetní uzávěrku. Do projektové dokumentace se zpravidla neuvádějí nepovinné přílohy, které tvoří projektovou žádost. Tyto přílohy pak nemusí mít formu originálu nebo úředně ověřené kopie.¹⁰⁷

¹⁰⁷ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Obecná pravidla pro žadatele a příjemce* [online]. 2017b [1. 3. 2018]. Dostupné z: www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/ab644593-6889-4818-a10a-670b62a519e6/Obecnapravidla-IROP_vydani-1-10_cistopis_1.pdf?ext=.pdf.

V příloze č. 7 je uvedena matice logického rámce předloženého návrhu projektu, která byla vytvořena metodou logického rámce. Její pomocí byly zpracovány záměry a očekávání, definovány cíle a aktivity projektu a v neposlední řadě také analyzována rizika.

4.2.2 Žadatel projektu

Žadatelem a předkladatelem projektu je obec Žalkovice, která je zároveň konečným příjemcem podpory. V tabulce 4.3 jsou představeny základní údaje o žadateli.

Tabulka 4.3: Informace o žadateli

IČ	00287962
Název subjektu	Obec Žalkovice
Právní forma	Obec
DIČ	CZ00287962
Typ subjektu	Veřejný
Plátce DPH	Ano
Kontaktní osoba	Pala Radomír (starosta obce)

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

4.2.3 Místo realizace projektu

Obec Žalkovice s 600 obyvateli patří k nejstarším moravským osadám. Rozkládá se na rovině levého břehu řeky Moštěnky, na silnici z Kroměříže do Přerova. Konkrétně tuto obec najdeme severním směrem od města Kroměříže a východně od města Chropyně. Severním směrem od obce a na pravém břehu Moštěnky jsou malé lesíky. Nedaleko této obce se nachází nájezd na dálnici ve směru Brno/Zlín. Lokalizaci obce lze vidět na obrázku 4.1.

Obrázek 4.1: Mapa obce Žalkovice

Zdroj: Google maps, 2018; vlastní zpracování

Půdorys obce je dán historicky jako polokruh, uprostřed polokruhu je postavena škola, kostel, fara a je zde situováno stávající dětské hřiště, jak je možno vidět na obrázku 4.2. Hlavním zdrojem obživy v této oblasti bylo vždy zemědělství. Kolem roku 1910 Žalkovice čítaly 110 domů se 700 obyvateli. V dalších desetiletích se jejich počet pozvolna snižoval. S minulostí Žalkovic je spojeno několik pozoruhodných osobností, jako např. Jan Ohéral, který stál u zrodu prvních politických českých novin na Moravě, český elektrotechnik Josef Sumec a v neposlední řadě do Žalkovic zavítal také spisovatel Svatopluk Čech. Ten pobýval na faře a odpočíval ve stínu lípy, která i dnes stojí u farního kostela. Tuto významnou událost připomíná pamětní deska, která je na této lípě umístěna.

Obrázek 4.2: Letecký snímek obce

Zdroj: Žalkovice, 2007; vlastní zpracování, 2018

Místo realizace projektu dle klasifikace územních statistických jednotek je následující:

- NUTS 1: Česká republika,
- NUTS 2: Střední Morava,
- NUTS 3: Zlínský kraj,
- LAU 1: Kroměříž,
- LAU 2: Žalkovice.

4.2.4 Účel a předmět projektu

Vybudování dětského hřiště v obci Žalkovice pro děti ve věkové kategorii od 1 roku do 15 let přispěje ke zvýšení kvality života dětí a celkově také obyvatelstva. Tímto projektem také stoupne atraktivita obce a vytvoří tak podmínky pro stabilizaci venkovského osídlení v regionu. Tímto hřištěm obec vytvoří bezpečné místo, na kterém děti mohou rozvíjet své dovednosti a trávit čas hravým a bezpečným způsobem. Hrací prvky na původním dětském hřišti musely být v roce 2017 demontovány z důvodu havarijního stavu. Jelikož v posledních čtyřech letech v obci prudce stoupla porodnost, je zde namístě vybudovat nové dětské herní

hřiště, kde se budou děti socializovat, rozvíjet obratnost, zručnost, bojácnost a koordinaci pohybů. Další velké využití bude mít pro děti z místní mateřské školy a školní družiny. Dětské hřiště je v těsné blízkosti těchto objektů a bude plnou měrou využíváno právě pro potřeby těchto institucí. V této obci jsou děti a mládež velmi často i skrze různé spolky zapojovány do komunitního života a je dbáno na jejich rozvoj a spokojenost.

Předmětem projektu je výstavba nového dětského hřiště na místě, které zaujímal dětské hřiště původní, ale z důvodu havarijního stavu muselo být odstraněno. V rámci projektu budou pořízeny moderní a atraktivní hrací prvky, které budou splňovat kromě estetické funkce také vysoké parametry z hlediska bezpečnosti. Na hřišti budou umístěny prvky jako např. lanová dráha, houpadlo na pružině, kolotoč, řetězová trojhoupáčka, vahadlová houpáčka, pískoviště, skluzavka a multifunkční sestava.

Samotný návrh jednotlivých prvků nechá obec zpracovat odbornou firmou na základě podnětů samotných dětí, které budou do přípravy zapojeny a ztvární svá přání výtvarnou formou a diskusí s učiteli. Projekt bude děti motivovat k co nejdelšímu pobytu venku a podpoří tak rozvoj zdravějšího životního stylu již od útlého věku.

Na obrázku 4.3 lze vidět původní dětské hřiště z roku 2012, představující výchozí stav v rámci nulové varianty projektu.

Obrázek 4.3: Původní dětské hřiště

Zdroj: Žalkovice, 2012; vlastní zpracování, 2018

4.2.5 Soulad projektu s cíli programu a se strategickými programovými dokumenty

Projekt přispívá k naplnění cílů Integrovaného regionálního operačního programu na období 2014–2020 a zároveň napomáhá k naplnění cílů strategie Evropy 2020. Plánovaný projekt je koncipován tak, aby jeho budoucí výsledky přispívaly k naplnění prioritní osy 4 Komunitně vedený místní rozvoj, která je zaměřena na zlepšení kvality života, využití potenciálu na venkově a na zvyšování úrovně občanské vybavenosti. Zároveň jsou cíle projektu v souladu s cíli opatření 9d Provádění investic v rámci komunitně vedených strategií místního rozvoje.

Na národní úrovni je projekt v souladu se Strategií regionálního rozvoje ČR na období 2014–2020, kdy cílem územní soudržnosti je snaha o snižování regionálních rozdílů a vyvážený rozvoj regionů. Mezi hlavní témata pak řadí infrastrukturu veřejných služeb, podporu integrace sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a také kulturu, cestovní ruch nebo bydlení.¹⁰⁸

Na krajské úrovni projekt přispívá k naplňování cílů Strategie rozvoje venkova ve Zlínském kraji v období 2016–2020, kterými jsou např. v oblasti kvality života posilování vybavenosti obcí nebo také rozvoj života v obcích. Tyto cíle reagují především na problematiku demografického vývoje venkovských sídel a s tím související nutnost optimalizovat vybavenost obcí veřejnými službami v návaznosti na poptávku obyvatelstva.¹⁰⁹

Současně je projekt v souladu se Strategií komunitně vedeného místního rozvoje MAS Partnerství Moštěnka „Náš region– naše radost“ na období 2014–2020. Jejím globálním cílem je zlepšení svěřeného území 51 obcí v oblastech rozvoje života v obcích, podpory podnikání a zaměstnanosti, propojování vesnic, měst a regionu a péči o krajinu a životní prostředí. Posláním MAS je rovněž rozvoj spolupráce a posílení místního partnerství. V rámci klíčové oblasti 1 Rozvoj života v obcích a strategického cíle 1 Investování do vesnic pro zvýšení jejich vybavenosti a kvality života a spokojenosti místních obyvatel byly stanoveny cíle, jako např. zlepšení vzhledu veřejných prostranství, zvyšování kvality sociálních služeb a dostupnosti prorodinných opatření, zkvalitnění podmínek pro vzdělávání a celkový osobnostní rozvoj nebo také zlepšení podmínek pro fungování místních spolků a podpora

¹⁰⁸ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020* [online]. 2013 [3. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf?ext=.pdf>.

¹⁰⁹ ZLÍNSKÝ KRAJ. *Strategie rozvoje venkova 2016-2020*. *Kr-zlinsky.cz* [online]. 2016 [3. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/strategie-rozvoje-venkova-2016-2020-cl-3766.html>.

volnočasových aktivit. Důraz je především kladem na spokojenost občanů s vybavením obcí, nabídkou služeb, na zajištění podmínek pro příjemný život. Obec Žalkovice je součástí partnerství od ledna roku 2006.¹¹⁰

4.2.6 Aktivita projektu

Přípravná fáze projektu

V průběhu této fáze budou podrobně analyzovány a vyhodnoceny všechny aspekty související s přípravou investiční fáze projektu. Mezi klíčové činnosti této fáze také patří příprava podkladů pro zpracování projektové žádosti, vypracování projektové dokumentace, která musí být zcela v souladu s požadavky, které jsou součástí výzvy, a vytvoření matice logického rámce.

V této fázi bude také uspořádáno setkání s dětmi z dané obce, aby mohly zástupcům sdělit své představy a požadavky. Ty pak dle svých možností a za pomoci učitelů a vychovatelů výtvarně zpodobní.

Tato etapa bude ukončena podáním projektové žádosti prostřednictvím MS2014+ a hodnocením projektu o podporu.

Realizační fáze projektu

Předpokládané datum zahájení projektu je spojeno se schválením výzvy. Předpokládá se, že výzva by mohla být vyhlášena v červnu roku 2018, přičemž datum předložení žádosti je ve výzvě stanoveno od 18. června 2018 do 8. srpna 2018. Datum zahájení projektu závisí na trvání hodnocení žádosti o podporu, kdy může trvat až 7 měsíců od podání žádosti. V této etapě následně dojde k rozhodnutí o poskytnutí dotace a podpisu smlouvy o poskytnutí dotace mezi žadatelem a řídicím orgánem.

Mezi další kroky této fáze řadíme vyhlášení výběrového řízení na dodavatele herních prvků, kdy budou osloveni potencionálně vhodní dodavatelé se ziskem minimálně třech kompletních nabídek. Dále bude vytvořena výběrová komise složená ze zástupců obce. Výběrové řízení začne po podpisu smlouvy o poskytnutí dotace a bude probíhat dva měsíce, kdy po výběru nejvhodnějšího dodavatele dojde k uzavření smlouvy o dílo.

¹¹⁰ MAS- PARTNERSTVÍ MOŠTĚNKA. *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014-2020* [online]. 2014 [4. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/sclld_mas-pm.pdf.

Tato etapa bude ukončena realizací, tzn. nákupem a montáží nových herních prvků a mobiliáře. V obci následně proběhne slavnostní uvedení do provozu. Předpokládané ukončení projektu je plánováno na 28. června 2019.

Provozní fáze projektu

V rámci provozní fáze projektu bude probíhat administrace a povinná publicita. Budou také probíhat aktivity související se zajištěním provozu a udržitelnosti celého objektu, jak je stanoveno ve smlouvě o financování poskytovatele dotace. V rámci této etapy bude také probíhat povinný monitoring po dobu udržitelnosti projektu a cílem bude udržení takových výstupů, aby žadatel o dotaci nebyl nucen finanční podporu vrátit.

4.2.7 Předběžný harmonogram projektu

S ohledem na schvalovací proces žádosti o podporu byl sestaven předběžný harmonogram projektu, uvedený v tabulkách 4.4 a 4.5, který bude probíhat v souladu s výzvou. Ta bude podle předpokladů vyhlášena v polovině roku 2018. Příprava projektu bude probíhat již před datem vyhlášení výzvy v červnu 2018. Projekt bude probíhat po dobu 14 měsíců a předběžné datum ukončení je plánováno na červen roku 2019.

Tabulka 4.4: Harmonogram předinvestiční fáze projektu

Aktivita	Rok	2018								2019	
	Měsíc	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2
Příprava podkladů pro projektovou žádost											
Vyhlášení výzvy											
Zpracování projektové žádosti											
Podání žádosti o podporu											
Hodnocení žádost											

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Tabulka 4.5: Harmonogram investiční a provozní fáze projektu

Aktivita	Rok	2019				
	Měsíc	2	3	4	5	6
Rozhodnutí o poskytnutí dotace						
Výběrové řízení na dodavatele						
Dodávka a montáž herních prvků						
Uvedení do provozu						
Monitoring						
Publicita						

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

4.2.8 Předběžný rozpočet projektu

Financování projektu bude probíhat v režimu podpory malého rozsahu, tzv. „de minimis“. Pointa tohoto režimu je, že žadateli nesmí být za jakákoliv tři po sobě jdoucí zdaňovací období poskytnuta podpora přesahující 200 000 EUR, z důvodu nenarušení pravidel hospodářské soutěže mezi státy Evropské unie.¹¹¹

Dotace na projekt představuje přímý a nenávratný příspěvek na vynaložené způsobilé výdaje projektu. Příspěvek z IROP může pokrýt až 95 % výdajů, které bezprostředně s projektem souvisí. Minimální výše způsobilých výdajů je 300 000 Kč bez DPH. Maximálně výše potom bude 3 500 000 Kč bez DPH. Zbýlých 5 % způsobilých výdajů bude hrazeno z veřejných zdrojů a to z obecního rozpočtu. Žádost o proplacení výdajů souvisejících s projektem bude podána žadatelem až po ukončení investiční fáze projektu, tzv. financování ex-post, které je jednou z podmínek pro obdržení dotace. Pro žadatele je důležité si zřídit účet, který bude určen pouze pro transakce, které se budou vázat k projektu.

Způsobilé výdaje projektu jsou výdaje, které bezprostředně souvisejí s projektem. V tomto konkrétním případě jsou způsobilými výdaji – projektová dokumentace, dodávka a montáž hracích prvků a publicita včetně DPH. Problematika daně z přidané hodnoty je v oblasti projektů komplikovaná. Podle Pravidel pro žadatele a příjemce podpory z IROP 2014–2020 je

¹¹¹ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Pravidlo de minimis* [online]. 2014b [21. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/5882bac0-ae31-4db6-881f-6bae6377d575/Zasady-priloha-c-4-Pravidlo-de-minimis.pdf>.

DPH způsobilý výdaj pro příjemce, kteří nenárokují odpočet daně z přidané hodnoty. Obec jakožto žadatel nemá nárok na odpočet DPH tudíž je DPH způsobilý výdaj.¹¹²

Celkové výdaje projektu jsou předběžně stanoveny ve výši 619 132 Kč s DPH, kdy 549 132 Kč spadá do celkových způsobilých výdajů projektu a 70 000 Kč do nezpůsobilých výdajů. V tabulce 4.6 je uveden zamýšlený rozpočet projektu. V tabulce 4.7 je znázorněn systém spolufinancování projektu. Největší podíl na projektu bude mít příspěvek z EU, kdy podpora z EU bude představovat 521 675 Kč. Z obecního rozpočtu bude zaplacen částka 97 457 Kč.

Tabulka 4.6: Předběžný rozpočet projektu

Celkové náklady na projekt	619 132 Kč
Způsobilé výdaje	549 132
Multifunkční sestava	221 060 Kč
Hrací prvky	296 060 Kč
Publicita	5 000 Kč
Nezpůsobilé výdaje	70 000 Kč
Projektová dokumentace	70 000 Kč

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Tabulka 4.7: Zdroje financování projektu

Podpora z EU (95 %)	521 675 Kč
Národní veřejné zdroje (5 %)	97 457 Kč
Příspěvek z obecního rozpočtu (5 %)	97 457 Kč
Celkem (100 %)	619 132 Kč

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

¹¹² MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Specifická pravidla pro žadatele a příjemce pro integrované projekty CLLD* [online]. 2017c [21. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/1d8a717e-75bc-45a6-a52f-c9dcf2ea35db/Specificka-pravidla_2-4_CLLD_1-1.pdf?ext=.pdf.

4.2.9 Monitorovací indikátory projektu

Prostřednictvím jednotlivých nařízení byly Evropskou komisí stanoveny indikátory výstupu a výsledku, které slouží k naplňování národních cílů. Kromě společných indikátorů může mít každý specifický cíl či investiční priorita své interní (specifické) indikátory. Ty Evropská komise neschvaluje. Všechny indikátory, jak povinné tak i nepovinné, musí mít stanoveny cílové hodnoty a také musí být součástí Národního číselníku indikátorů v programovém období 2014–2020 (NČI 2014+). Tento číselník spravuje Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Seznam indikátorů daného operačního programu pak připravuje řídicí orgán daného programu.¹¹³

V projektovém řízení slouží indikátory především ke sledování průběhu a hodnocení výsledku projektů vzhledem k jejich stanoveným cílům. Monitorovací indikátory, které musí obsahovat žádosti o podporu z ESIF, mají vazbu na indikátory specifického cíle, prioritní osy a operačního programu. Žadatel je může nalézt ve výzvě. Pro docílení plnění výsledků a výstupů indikátorů slouží monitorovací zprávy, ve kterých je obsaženo dané plnění. Pokud se žadatel od cílových hodnot odchýlí, může mu být dotace částečně nebo plně odebrána.¹¹⁴

Pro předkládaný projektový záměr byly stanoveny tři monitorovací indikátory, které jsou uvedeny v tabulce 4.8.

Tabulka 4.8: Monitorovací indikátory projektu

Číslo indikátoru	Název indikátoru	Měrná jednotka	Stav před realizací	Stav po realizaci
50000	Počet podpořených vzdělávacích zařízení	Zařízení	0	1
50001	Kapacita podporovaných zařízení péče o děti nebo vzdělávacích zařízení	Osoby	0	115
50120	Počet osob využívající zařízení péče o děti do 3 let	Osoby	28	35

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2017c; vlastní zpracování, 2018

¹¹³ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Zásady tvorby a používání indikátorů v programovém období 2014–2020* [online]. 2015 [22. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/ad96ab0e-1897-49ef-a02b-a15905e97eff/MP-indikatory_v4.pdf?ext=.pdf.

¹¹⁴ EVROPSKÉ STRUKTURÁLNÍ A INVESTIČNÍ FONDY. Monitorovací indikátory (monitorovací ukazatele). *Strukturalni-fondy.cz* [online]. 2012 [22. 3. 2018]. Dostupné z: [https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/M/Monitorovací-indikatory-\(monitorovací-ukazatele\)](https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/M/Monitorovací-indikatory-(monitorovací-ukazatele)).

Na základě předběžného průzkumu se předpokládá, že dojde k navýšení kapacity podporovaných zařízení a také k navýšení počtu osob, které toto zařízení budou využívat. Pro indikátor 50120 - Počet osob využívající zařízení péče o děti do 3 let také platí, že žadatel stanovuje orientační cílovou hodnotu, kterou není dále vázán, a jejíž nenaplnění či překročení není sankcionováno. Naplnění indikátorů se předpokládá nejpozději k 28. 6. 2019, tzn. k datu ukončení realizace projektu.

4.2.10 Publicita projektu

Během realizace každého projektu, který získá finanční podporu z některého z ESI fondů, je nutné dodržovat dané pravidla povinné publicity a propagace. Jejich cílem je informovat širokou veřejnost o možnosti financování ze strany EU, resp. o využití programových podpor. Požadavky publicity pro IROP stanovuje Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a vycházejí z Pravidel pro žadatele a příjemce podpory v Integrovaném regionálním operačním programu 2014–2020. Povinná publicita je závislá na realizované činnosti a na výšce finančního příspěvku z Evropské unie. Příjemce podpory musí zajistit dostupnost a viditelnost informačního opatření.

Nepřesahuje-li celková výše podpory projektu 500 000 EUR a nespočívá ve financování dopravní infrastruktury, stavebních prací či datové infrastruktury, je příjemce povinen umístit po zahájení realizace projektu na viditelném místě v místě realizace plakát o minimální velikosti A3. Na plakátu musí být uveden název projektu, hlavní cíl projektu a věta: Projekt <název projektu> je spolufinancován Evropskou unií. Název musí odpovídat názvu uvedenému v systému MS2014+.

Předkládaný projekt bude označen plakátem formátu A3. Návrh plakátu, který byl zpracován generátorem povinné publicity na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj, je zobrazen na obrázku 4.4. Plakát bude umístěn na snadno viditelném místě pro veřejnost a to ihned při zahájení fyzické realizace projektu a minimálně po dobu 1 roku od ukončení realizace projektu.¹¹⁵

¹¹⁵ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2017c, ref. 112.

Obrázek 4.4: Návrh povinné publicity projektu–plakát

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2015; vlastní zpracování, 2018

4.3 Zhodnocení projektové žádosti

Investiční projekt *Dětské hřiště v obci Žalkovice* by mohl být již třetí žádostí o podporu obce Žalkovice. Investiční projekt je zacílen na obyvatele Žalkovic, a to převážně na obyvatele ve věkové skupině od 1 roku do 15 let. Řešení problému má dvě varianty, nulovou a investiční. Při nulové variantě nedojde k realizaci projektu a bude zachován stávající stav, tedy nepřítomnost dětského hřiště v obci. Při investiční variantě naopak dojde k uskutečnění projektu, kdy bude nově vystavěno dětské hřiště, což bude mít pozitivní dopad na kvalitu života v obci a zároveň dojde k vytvoření podmínek pro stabilizaci venkovského osídlení v regionu a také k vytvoření bezpečného místa, na kterém děti mohou rozvíjet své dovednosti a trávit čas hravým a bezpečným způsobem. Při neschválení projektu by obec Žalkovice musela financovat projekt z bankovního úvěru.

Předkládaný projektový záměr má pozitivní dopad na rovné příležitosti a nediskriminaci. Výstup projektu se bude týkat všech lidí bez ohledu na věk, rasu, zdravotní stav, náboženské vyznání či sexuální orientaci. Pozitivní vliv bude mít také na podporu rovnosti mezi muži a

ženami. Tento projekt má neutrální vliv na životní prostředí, kdy při stavbě budou pokud možno použity přírodní materiály nezatežující životní prostředí. Veškerý odpad vzniklý při realizaci bude odvezen do místního sběrného dvora.

Předložený projektový záměr byl zaměřen na rozvoj občanské vybavenosti v obci Žalkovice, konkrétně na výstavbu dětského hřiště. V roce 2017 již v této obci výstavba dětského hřiště proběhla, konkrétně se jednalo o financování plynoucí z národních zdrojů ČR . Obec Žalkovice podala v roce 2017 na Ministerstvo pro místní rozvoj ČR žádost o dotaci v Podprogramu 117D81500 – Podpora obnovy a rozvoje venkova, dotační titul č. 2, v celkové výši 400 000 Kč. Celkové náklady akce činily 619 132 Kč. Dotace tvořila 64 % celkové částky a obec musela zaplatit z obecního rozpočtu částku 219 132 Kč. Navržený projektový záměr počítal se stejnými celkovými náklady akce, kdy ovšem podpora z ERDF činila 95 % způsobilých výdajů a náklady z obecního rozpočtu by byly potom 97 457 Kč, což je o 121 675 Kč méně.

5 ZÁVĚR

Problematika rozvoje venkova je nejen v rámci Evropské unie, ale také v rámci České republiky stěžejním tématem pro komplexní rozvoj celého území, a to nejen proto, že zaujímá většinu plochy. Venkovské oblasti jsou zdrojem hospodářského, společenského a environmentálního kapitálu, který je v mnoha oblastech málo rozvinutý. Venkov se všeobecně potýká s různými nedostatky, mezi které lze například zařadit odchod mladé a kvalifikované síly do měst, nedostatečnou podnikatelskou aktivitu nebo třeba také nízkou úroveň občanské vybavenosti.

Politika rozvoje venkova nestála vždy v popředí zájmů Evropské unie, kdy dříve byla spíše upřednostňována Společná zemědělská politika, která je s politikou rozvoje venkova částečně propojena. Po mnoha zásadních reformách se ale ovšem politika rozvoje venkova oddělila v roce 2000 od politiky hospodářské a sociální soudržnosti a vytvořila druhý pilíř Společné zemědělské politiky. Samotná politika rozvoje venkova se začala realizovat až od roku 2007 prostřednictvím Programu rozvoje venkova.

Již před vstupem České republiky do Evropské unie patřil venkov mezi významné oblasti rozvoje. Po vstupu České republiky do Evropské unie se tento význam ještě umocnil, kdy Česká republika může čerpat finanční prostředky z Evropských strukturálních a investičních fondů a tím lépe podpořit rozvoj těchto oblastí a eliminaci problémů v nich. Česká republika čerpá prostředky pro rozvoj a obnovu venkova především z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, kdy byl pro programové období 2014–2020 vypracován dokument Program rozvoje venkova České republiky. Některé oblasti venkova mohou být ovšem financovány také z jiných evropských strukturálních fondů, jako například z Evropského fondu pro regionální rozvoj skrze Integrovaný regionální operační program nebo z Evropského sociálního fondu, konkrétně skrze Operační program Zaměstnanost. Tyto podpory mají přispět k hospodářskému rozvoji, tvorbě nových pracovních míst, zvýšení konkurenceschopnosti, diverzifikaci výroby nebo také k rozvoji občanské vybavenosti.

Diplomová práce se věnovala problematice rozvoje venkova z pohledu EU a zejména pak z pohledu ČR. Cílem práce bylo vymezit problematiku rozvoje venkova v kontextu politiky rozvoje venkova a na základě teoretických poznatků zpracovat návrh projektového záměru, který by mohl být reálnou žádostí o podporu z Integrovaného regionálního operačního programu v programovém období 2014–2020. Teoretickým východiskům vymezení a charakteristiky venkovského prostoru s následnou analýzou politiky rozvoje a obnovy

venkova se věnuje druhá a třetí kapitola. V závěrečné části práce je uveden konkrétní projektový záměr, který by mohl být po vyhlášení výzvy, předložení žádosti o podporu a následném schválení spolufinancován z ESIF pro období 2014–2020 . Vzhledem ke struktuře a obsahu diplomové práce došlo k naplnění stanoveného cíle.

Hypotézou diplomové práce bylo, že realizace projektového záměru pomocí finanční podpory politiky soudržnosti Evropské unie je pro obec výhodnější, než realizace projektového záměru pomocí dotace Ministerstva pro místní rozvoj České republiky. Navržený projektový záměr počítal se stejnými celkovými náklady akce. Podpora z Evropského fondu pro regionální rozvoj činila 95 % způsobilých výdajů a náklady z obecního rozpočtu by tvořily potom 97 457 Kč, což je o 121 675 Kč méně, než při realizaci projektového záměru pomocí dotace Ministerstva pro místní rozvoj České republiky. Tímto je hypotéza práce potvrzena.

Na závěr lze konstatovat, že vstup ČR do EU přinesl mnoho výhod, nejen v oblasti rozvoje venkova, a zcela jistě přispívá k přibližování úrovně regionů ČR na úroveň ostatních členských států. Pro další rozvoj celé EU bude ovšem zřejmě nevyhnutelné nastolení několika změn, které vyplývají ze současného geopolitického a finančního vývoje. Obyvatelé EU požadují takovou společnost, v níž mír, svoboda, tolerance a solidarita jsou ceněny nade vše. V současné době probíhají diskuze o podobě směřování EU po roce 2020. V roce 2017 Evropská komise představila pět možných scénářů vývoje. Bez ohledu na to, který z představených scénářů se nejvíce přiblíží realitě, tyto hodnoty a ambice budou i nadále Evropany spojovat a stojí za to za ně bojovat.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

1. BENDA, Jan. *Útěky a vyhánění z pohraničí českých zemí 1938-1939*. Praha: Karolinum, 2013. 544 s. ISBN 978-80-246-2119-7.
2. BERNARD, Josef. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství. 2011. 236 s. ISBN 978-80-7419-069-8.
3. BIČÍK, Ivan a kol. *Vývoj a využití ploch v Česku*. Praha: Česká geografická společnost, 2010. 250 s. ISBN 978-80-904521-3-8.
4. EVROPSKÁ KOMISE. *Politika rozvoje venkova EU na období 2007-2013*. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006. 21 s. ISBN 92-79-03686-6.
5. GIOVANNI, Ania. *Policy vision for sustainable rural economies in an enlarged Europe*. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung, 2003. 230 s. ISBN 3-88838-230-0.
6. KLUFOVÁ, Renata. *Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 276 s. ISBN 978-80-7478-733-1.
7. MOLLE, Willem. *European Cohesion Policy*. New York: Routledge, 2007. 347 s. ISBN 978-0-415-43812-4.
8. PĚLUCHA, Martin a kol. *Venkov na prahu 21. století*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2012. 277 s. ISBN 978-80-87197-49-3.
9. TOMŠÍK, Karel. *Vývoj a perspektivy evropského venkova*. Praha: Wolters Kluwer ČR., 2009. 208 s. ISBN: 978-80-7357-495-6.

Elektronické publikace

10. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Obecné poznatky k vymezení venkova* [online]. 2008 [2. 9. 2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/varianty-vymezeni-venkova-a-jejich-zobrazeni-ve-statistickych-ukazatelich-v-letech-2000-az-2006-n-o08us2n3fa>.
11. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Regiony soudržnosti a kraje České republiky* [online]. 2018 [2. 9. 2017]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/42865564/NUTS2_NUTS3_2016.jpg/d28ec54d-dde8-456c-b7ba-fa451fa93325?version=1.0&t=1462177921237.
12. ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ. *Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky* [online]. 2017 [20. 1. 2018]. Dostupné

- z: https://www.cuzk.cz/Periodika-a-publikace/Statisticke-udaje/Souhrne-prehledy-pudniho-fondu/Rocenka_pudniho_fondu_2017.aspx.
13. EUROPEAN COMMISSION. *Mid-term Review of the Common Agricultural Policy* [online]. 2003 [10. 10. 2017]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/policy-perspectives/impact-assessment/mid-term-review/rep_en.pdf.
14. EUROPEAN COMMISSION. *Facts and figures. Rural development in the European Union* [online]. 2016 [7. 1. 2018]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/agriculture/events/2016/rural-development/fact-sheet.pdf>.
15. EUROPEAN COMMISSION. *Cap context indicators 2014-2020*. [online]. 2017 [2. 1. 2018]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators/context/2017/full-text_en.pdf.
16. EUROPEAN COMMISSION. *A new, modern Multiannual Financial Framework for a European Union that delivers efficiently on its priorities post-2020*. [online]. 2018 [15. 4. 2018]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-new-modern-multiannual-financial-framework_en.pdf.
17. EVROPSKÁ KOMISE. *Bílá kniha o budoucnosti Evropy*. [online]. 2017 [15. 4. 2018]. Dostupné z: http://dotaceeu.cz/getmedia/390539db-be50-4e45-b8be-27ffdedd5849/bila_kniha_o_budoucnosti_evropy_cs.pdf
18. HRUŠKA, Vladan. *České strategické plánování rozvoje venkova v politickém a plánovacím diskursu–Urbanismus a územní rozvoj* [online]. 2011 [15. 9. 2017]. Dostupné z: http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2011/2011-03/02_ceske.pdf.
19. MAŘÍKOVÁ, Pavlína. *Malé obce- sociologický pohled*. [online]. 2004 [10. 10. 2017]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/priloh-1-pdf.aspx.
20. MAS- PARTNERSTVÍ MOŠTĚNKA. *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014-2020* [online]. 2014 [4. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/sclld_mas-pm.pdf.
21. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020* [online]. 2013 [3. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf?ext=.pdf>.

22. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *MMR ČR: Metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014–2020* [online]. 2014a [12. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/dafb72e8-e60d-4635-b6eb-ecd7972b8e0e/MPIN-22-08-2014.pdf>.
23. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Pravidlo de minimis* [online]. 2014b [21. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/5882bac0-ae31-4db6-881f-6bae6377d575/Zasady-priloha-c-4-Pravidlo-de-minimis.pdf>.
24. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Zásady tvorby a používání indikátorů v programovém období 2014–2020* [online]. 2015 [22. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/ad96ab0e-1897-49ef-a02b-a15905e97eff/MP-indikatory_v4.pdf?ext=.pdf.
25. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020* [online]. 2017a [1. 3. 2018]. Dostupné z: [http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/742baf94-8b52-4277-be87-8d33269afad4/Dohoda-o-partnerstvi-\(3-revize-zari-2017\)_2.pdf?ext=.pdf](http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/742baf94-8b52-4277-be87-8d33269afad4/Dohoda-o-partnerstvi-(3-revize-zari-2017)_2.pdf?ext=.pdf).
26. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Obecná pravidla pro žadatele a příjemce* [online]. 2017b [1. 3. 2018]. Dostupné z: www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/ab644593-6889-4818-a10a-670b62a519e6/Obecna-pravidla-IROP_vydani-1-10_cistopis_1.pdf?ext=.pdf.
27. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Specifická pravidla pro žadatele a příjemce pro integrované projekty CLLD* [online]. 2017c [21. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/1d8a717e-75bc-45a6-a52f-c9dcf2ea35db/Specificka-pravidla_2-4_CLLD_1-1.pdf?ext=.pdf.
28. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Zelená zpráva 2000* [online]. 2001 [20. 9. 2017]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/110681/ZZ2000.pdf>.
29. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007-2013* [online]. 2006 [21. 9. 2017]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/26839/Narodni_strategicky_plan_rozvoje_venkova.pdf.
30. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Akční plán celostátní sítě pro venkov pro období 2014-2020* [online]. 2015a [7. 2. 2018]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/452813/AP_2014_2020.pdf.
31. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013* [online]. 2015b [21. 9. 2017]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/436473/prv_12_modifikace_cistopis.pdf.

32. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Program rozvoje venkova na období 2014–2020* [online]. 2018 [18. 2. 2018]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/577515/Program_rozvoje_venkova_na_obdobi_2014_2020.pdf.
33. NÁRODNÍ ORGÁN PRO KOORDINACI. *Východiska pozice ČR k budoucnosti politiky soudržnosti po roce 2020*. [online]. 2017 [15. 4. 2018]. Dostupné z: http://dotaceeu.cz/getmedia/2465ef56-137e-4914-a4e0-2f7d85caf867/Vychodiska-pozice_Material_schvalen-vladou.pdf.
34. NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN ČESKÉ REPUBLIKY. *NS MAS ČR: Současnost a budoucnost venkova*. [online]. 2014 [11. 3. 2018]. Dostupné z: http://nsmas.cz/content/uploads/2014/09/brozura-CLLD_8_2014.pdf.
35. OECD. *The New Rural Paradigm*. [online]. 2006 [2. 9. 2017]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/rural/rural-development-conference/documents/New-Rural-Policy.pdf>.
36. PĚLUCHA, Martin. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU*. [online]. Praha: IREA, 2006 [10. 10. 2017]. 162 s. ISBN 80-86684-42-3. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/4/1258-evv_publikace_web.pdf.
37. POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Předpis 128/2000 Sb.* [online]. 2000 [2. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2000&cz=128>.
38. TERLUIN, I. J. *Rural regions in the EU* [online]. 2001 [22. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.rug.nl/research/portal/files/3077708/c1.pdf>.

WWW stránky

39. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Malý lexikon obcí České republiky- 2017. *Czso.cz* [online]. 2017 [2. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2017>.
40. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Veřejná databáze. *Vdb.czso.cz*. [online]. 2018a [3. 3. 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/en/index.jspx?_afPfm=VystupObjeKt&pvo=ZAM01A&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&c=v3~8__R_P2016&&str=v178.
41. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Vymezení územních jednotek. *Czso.cz* [online]. 2018b [2. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/vymezeni_uzemnich_jednotek.

42. EUROPEAN COMMISSION. Urban-rural typology. *Europa.eu* [online]. 2015 [20. 1. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Urban-rural_typology.
43. EUROPEAN COMMISSION. European structural and investment funds. *Cohesiondata.ec.europa.eu* [online]. 2017 [1. 3. 2018]. Dostupné z: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/overview>.
44. EUROPEAN COMMISSION. European Structural and Investment Funds. Country Data for Czech Republic. *Cohesiondata.ec.europa.eu* [online]. 2018 [1. 3. 2018]. Dostupné z: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/CZ#>.
45. EUROSOP.CZ. Zemědělství. *Eurosop.cz* [online]. 2014 [16. 9. 2017]. Dostupné z: <https://www.eurosop.cz/8924/sekce/zemedelstvi/>.
46. EUROSTAT. People at risk of poverty or social exclusion. *Ec.europa.eu*. [online]. 2016 [3. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion.
47. EVROPSKÁ KOMISE. Evropské strukturální a investiční fondy 2014–2020. *Ec.europa.eu* [online]. 2014a [1. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/cs/information/legislation/regulations.
48. EVROPSKÁ KOMISE. 10 otázek o politice soudržnosti. *Ec.europa.eu* [online]. 2014b [1. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/faq/#1.
49. EVROPSKÁ KOMISE. Rozvoj venkova 2014-2020. *Europa.eu* [online]. 2014c [6. 1. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_cs.htm.
50. EVROPSKÁ KOMISE. Evropský semestr. *Ec.europa.eu* [online]. 2018 [1. 3. 2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_cs.htm.
51. EVROPSKÉ STRUKTURÁLNÍ A INVESTIČNÍ FONDY. Monitorovací indikátory (monitorovací ukazatele). *Strukturální-fondy.cz* [online]. 2012 [22. 3. 2018]. Dostupné z: [https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/M/Monitorovací-indikátory-\(monitorovací-ukazatele\)](https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/M/Monitorovací-indikátory-(monitorovací-ukazatele)).
52. EVROPSKÝ PARLAMENT. Fakta a čísla o EU. *Europarl.europa.eu* [online]. 2016 [1. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.6.html.
53. MATOUŠKOVÁ, Kamila. Nová typologie městských a venkovských regionů NUTS 3 podle Evropské komise. *Dvs.cz* [online]. 2015 [20. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6485296>.

54. MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Strukturální fondy. *Mfcr.cz* [online]. 2013 [1. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/podpora-ze-zahranici/strukturalni-fondy>.
55. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Programové období 2014–2020. *Strukturální-fondy.cz* [online]. 2012 [1. 3. 2018]. Dostupné z: <http://strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>.
56. MINISTERSTVO VNITRA ČR. Současná česká suburbanizace a její důsledky. *Mvcr.cz* [online]. 2008 [21. 9. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jeji-dusledky.aspx>
57. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Společná zemědělská politika. *Eagri.cz* [online]. 2013a [13. 10. 2017]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/vznik-vyvoj-a-reformy-spolecne>.
58. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Dotace. Základní informace. *Eagri.cz* [online]. 2013b [7. 1. 2018]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace>.
59. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Základní informace o Celostátní síti pro venkov. *Eagri.cz* [online]. 2017 [20. 1. 2018]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/o-celostatni-siti-pro-venkov>.
60. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Program rozvoje venkova. *Eagri.cz* [online]. 2018a [1. 3. 2018]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014>.
61. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Místní akční skupiny. *Eagri.cz* [online]. 2018b [7. 2. 2018]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/prioritni-temata-site/mistni-akcni-skupiny>.
62. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Programové dokumenty. *Eagri.cz* [online]. 2018c [1. 3. 2018]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/programove-dokumenty>.
63. NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN ČESKÉ REPUBLIKY. Místní akční skupiny. *Nmascr.cz* [online]. 2018 [20. 1. 2018]. Dostupné z: <http://nmascr.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny>.
64. PALA, Radomír. Fotogalerie. *Zalkovice.cz*. [online]. 2007 [20. 1. 2018]. Dostupné z: http://zalkovice.cz/galerie/galerie_nahledy.php?idgal=2.

65. PALA, Radomír. Fotogalerie. *Zalkovice.cz*. [online]. 2012 [20. 1. 2018]. Dostupné z: <http://zalkovice.cz/galerie/galerie.php>
66. ZLÍNSKÝ KRAJ. Strategie rozvoje venkova 2016-2020. *Kr-zlinsky.cz* [online]. 2016 [3. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/strategie-rozvoje-venkova-2016-2020-cl-3766.html>.

Seznam zkratk

CAP	Common Agricultural Policy Společná zemědělská politika
CF	Cohesion Fund Fond soudržnosti
CLLD	Community-Led Local Development Komunitně vedený místní rozvoj
CSF	Common Strategic Framework Společný strategický rámec
CSV	Celostátní síť pro venkov
ČR	Česká republika
DG AGRI	Directorate-General for Agriculture and Rural Development Generálního ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova
DORA	Dynamics of rural areas
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAGF	European Agricultural Guarantee Fund Evropský zemědělský záruční fond
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund Evropský zemědělský orientační a záruční fond
EC	European Commission Evropská komise
EHS	Evropské hospodářské společenství
EMFF	European Maritime and Fisheries Fund Evropský námořní a rybářský fond
EP	European parliament Evropský parlament
ERDF	European Regional Development Fund Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	European Social Fund Evropský sociální fond
ESIF	European Structural and Investment Funds Evropské strukturální a investiční fondy

ESPON	European Spatial Observation Network Evropská monitorovací síť
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	European Union Evropská unie
EU-N13	Země, které přistoupily k EU po roce 2004
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
Eurostat	Evropský statistický úřad
IROP	Integrovaný regionální operační program
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-Accession Nástroj předvstupních strukturálních politik
LAU	Local Administrative Units Místní správní jednotka
LEADER	Liaison Entre Actions Développement de l'Économie Rurale Propojení aktivit rozvíjející venkovskou ekonomiku
MAS	Místní akční skupina
NOK	Národní orgán pro koordinaci
NSPRV	Národní strategický plán rozvoje venkova
NUTS	Nomenclature of Unit for Territorial Statistics Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OEEC	Organisation for European Economic Cooperation Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci
OP VVV	Operační program výzkum vývoj a vzdělávání
PCO	Platební a certifikační orgán
PRV ČR	Program rozvoje venkova ČR
SAPARD	Special Action for Pre-Accession measures for Agriculture and Rural Development Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova
SCLLD	Community-Led Local Development Strategy Strategie komunitně vedeného místního rozvoje
SEA	Single European Act Jednotný evropský akt

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Seznam obrázků

Obrázek 2.1: Bludný kruh upadajících venkovských oblastí	10
Obrázek 2.2: Konceptuální rámec probíhajících změn na venkově	13
Obrázek 2.3: Struktura politiky rozvoje venkova v období 2007– 2013	23
Obrázek 2.4: Hierarchie programování politiky rozvoje venkova v období 2007–2013	24
Obrázek 3.1: Hustota obyvatel EU (obyv./km ² , 2015)	32
Obrázek 3.2: Význam venkovského území EU (% z celkového počtu, 2015)	34
Obrázek 3.3: Počet obyvatel ČR na km ²	40
Obrázek 3.4: Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu ve věku 15-64 let v krajích ČR (stav k 31. 1. 2018).....	43
Obrázek 3.5: Regiony ČR úrovně NUTS II pro období 2014–2020.....	49
Obrázek 3.6: Struktura programových dokumentů politiky soudržnosti EU pro období	50
Obrázek 4.1: Mapa obce Žalkovice.....	73
Obrázek 4.2: Letecký snímek obce	74
Obrázek 4.3: Původní dětské hřiště.....	75
Obrázek 4.4: Návrh povinné publicity projektu–plakát	83

Seznam tabulek

Tabulka 2.1: Nové paradigma venkova.....	14
Tabulka 3.1: Počet obcí a obyvatel (stav k 15. 12. 2017)	38
Tabulka 3.2: Plánované roční příspěvky EU z EAFRD (v mld. EUR).....	58
Tabulka 3.3: Přehled opatření a finančních příspěvků v Programu rozvoje venkova ČR	60
Tabulka 4.1: Identifikace operačního programu	70
Tabulka 4.2: Identifikace projektu	71
Tabulka 4.3: Informace o žadateli.....	72
Tabulka 4.4: Harmonogram předinvestiční fáze projektu.....	78
Tabulka 4.5: Harmonogram investiční a provozní fáze projektu	79
Tabulka 4.6: Předběžný rozpočet projektu.....	80
Tabulka 4.7: Zdroje financování projektu.....	80
Tabulka 4.8: Monitorovací indikátory projektu	81

Seznam grafů

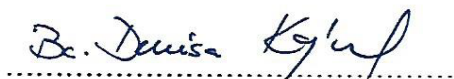
Graf 2.1: Alokace prostředků EAFRD v ČR pro období 2007–2013 mezi jednotlivé osy (v mil. EUR).....	29
Graf 3.1: Hustota obyvatel podle typu regionu v EU-28, EU-15 a EU-N13 (2015).....	33
Graf 3.2: Věková struktura obyvatel v EU-15 a v EU-N13 podle typů regionu (2016)	35
Graf 3.3: Míra zaměstnanosti v EU-28 v různých oblastech (15–64 let, 2008- 2016)	35
Graf 3.4: HDP na obyvatele v PPS v různých oblastech EU (průměr z let 2012–2014)	36
Graf 3.5: Struktura ekonomiky podle sektorů v EU-28, EU-15 a v EU-N13 (2014).....	37
Graf 3.6: Věková struktura obyvatel venkovských oblastí	41
Graf 3.7: Věková struktura obyvatel v různých oblastech ČR.....	42
Graf 3.8: Zaměstnanost v letech 2008-2016 v různých oblastech ČR	43
Graf 3.9: Podíl fondů EU na prioritách	52
Graf 3.10: Podíl fondů kohezní politiky pro financování ČR	54
Graf 3.11: Alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí rozvoje zemědělství a venkova.....	58

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 27. dubna 2018

Bc. Denisa Kojetská

Seznam příloh

Příloha č. 1: Míra nezaměstnanosti v EU-28 (2016)

Příloha č. 2: Regiony soudržnosti (NUTS II) a kraje (NUTS III) ČR

Příloha č. 3: Míra rizika chudoby a sociálního vyloučení ve státech EU (2015)

Příloha č. 4: Místní akční skupiny ČR (2018)

Příloha č. 5: Srovnání priorit podpory rozvoje venkova v období 2007–2013 a období
2014–2020

Příloha č. 6: 68. výzva z IROP

Příloha č. 7: Matice logického rámce projektu